

Cijena 10 kuna

ISSN 1874-4861

GLAS

ANTIFAŠISTA

Broj 92 - Zagreb, 25. lipnja 2014. godine

Dan mladosti - radosti

**NEMA TOGA
TKO JE UČINIO
VIŠE OD
TITA**

Inicijative

POVELJA ANTIFAŠISTIČKE LIGE

Brezovica

**HRVATSKA
SLIJEDI
TEKOVINE
ANTIFAŠIZMA**

Dubrovnik

**Dosta je verbalne podrške - tražimo poštivanje
Ustava**

Dan oslobođenja Zagreba

**GRAD - HEROJ
ANTIFAŠISTIČKE
BORBE**

Zagreb

ZAVNOH - TEMELJ SUVREMENE HRVATSKE DRŽAVE

DAN POBJEDE NAD FAŠIZMOM I DAN EUROPE

Dan pobjede nad fašizmom - 9. svibnja - obilježava se i slavi i kao Dan Europe. Na taj dan je 1945. godine kapitulirala nacistička Njemačka koja je pokrenula krvavi svjetski sukob u kojem je poginulo gotovo 60 milijuna ljudi.

Nakon sloma Njemačke i njezinih saveznika konačno je zavladao duži period mira, a Europa je dobila svoje današnje granice. Moderna Hrvatska je nastala na temeljima antifašizma, a ove je godine Dan Europe prvi put obilježavao kao punopravna članica Europske unije.

Devetog svibnja 1950. Robert Schuman, tadašnji ministar vanjskih poslova Francuske, predstavio je svoj prijedlog formiranja Europ-

ske zajednice za ugljen i čelik. Ovaj prijedlog, poznatiji kao "Schumanova deklaracija", smatra se početkom formiranja Europske unije.

Danas se deveti svibnja, uz himnu i zastavu, uzima kao europski simbol. Vijeće Europske unije je u Milatu 1985. godine donijelo odluku kojom se 9. svibnja obilježavao kao "Dan Europe".

Tim je povodom predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović primio izaslanstvo SABA RH. U izaslanstvu, na čelu s predsjednikom SABA RH Franjom Habulinom bili su Rudolf Kahlina, Miroslav Kirinčić, Petar Raić, Vinko Šunjara, Dragutin Mrkoci i Damir Jašarević.

Delegacija SABA RH kod predsjednika Josipovića

Čestitajući Dan pobjede, predsjednik Josipović je zahvalio SABA RH na svemu što čini u čuvanju i promoviranju tradicija antifašističke borbe, podsjetivši kako su tekovine antifašističke borbe oživotvorene i u Domovinskom ratu.

Izaslanstvo je Predsjednika upoznalo sa stanjem u udruzi, godišnjim planom rada i djelovanja na obilježavanju važnih obljetnica te drugim aktivnostima i planovima SABA RH.

„Upravo danas bit će potpisana Povelja o osnivanju 'Antifašističke lige Republike Hrvatske' u kojoj će sudjelovati niz udruga i uglednih pojedinaca iz kulturnog i javnog života koji antifašizam prihvataju kao temeljno opredjeljenje i platformu na kojoj će se graditi društveni dijalog, solidarnost i kritičko promišljanje realnosti“, najavio je predsjednik SABA RH Franjo Habulin.

R.I.

Poruka Predsjednika

Predsjednik Josipović uputio je povodom Dana pobjede nad fašizmom i Dana Europe priopćenje javnosti:

„Danas obilježavamo dva važna događaja na kojima je utemeljena moderna Europa. Slaveći Dan pobjede nad fašizmom odajemo počast milijunima nevinih žrtava, sjećamo se hrabrih antifašista i boraca koji su dali doprinos pobjedi nad najvećim zlom prošlog stoljeća. Svega pet godina nakon rata, Zapadna Europa pronašla je put suradnje utemeljenjem Europske zajednice za ugljen i čelik. Na prostoru na kojem su se vodila dva svjetska rata, iz zgarišta sudaara europskih sila rada se ideja suradnje koja će donijeti pomirenje, ideja koja će arhitekte gospodarske integracije pretvoriti u vizionare europskog ujedinjenja.

Zaista, političari koji su u tako kratkom vremenu mogli snage za zajedničke projekte koji će u kasnijim desetljećima graditi Europu mira i prosperiteta, solidarnosti i tolerancije zaslужuju da obilježavajući Dan Europe slavimo hrabrost i viziju, vjeru u zajedničku budućnost. Europska unija sada je i naša kuća. Na sebe smo preuzeeli odgovornost da Hrvatsku izgrađujemo na načelima i pravilima koje Europsku uniju čine najboljim 'klubom na svijetu', poručio je predsjednik Josipović građankama i građanima Republike Hrvatske i uputio čestitke u povodu Dana pobjede i Dana Europe.

Slike na naslovnicu: Brezovica - Dan antifašističke borbe / Zagreb - Dan pobjede nad fašizmom i Dan ZAVNOH-a

Izdavač: Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, Savez društava »Josip Broz Tito« Hrvatske, Savez ratnih i vojnih invalida Hrvatske i SUH - Podružnica vojnih umirovljenika, 10000 Zagreb, Pavla Hatza 16. Telefoni: (01) 48 39 996 i 48 39 998, fax: (01) 48 40 826, <http://www.sabh.hr>, e-mail: sabh@sabh.hr - Žiro račun: 2360000-1101546344 (Zagrebačka banka). OIB: 78328494160. Savjet: Tomislav Badovinac, Milivoj Boroša, Branko Dubravica, Ivan Fumić, Juraj Hrženjak, Šime Mudrović i Eduard Vostrel. Uredništvo: Katica Sedmak (glavna urednica), Bojan Miroslavljev, Savan Tomašević, Antun Zibar, Zvonko Petrinjak (grafički urednik), e-mail: glas.antifasista@sabh.hr - Glas antifašista se tiska uz potporu Ministarstva branitelja. Tisk: »Brankograf« Odranska 18, Zagreb.

Hrvatska slijedi tekovine antifašizma

•U šumi Brezovica kod Siska, na mjestu gdje je prije 73 godine, 22. lipnja 1941. g. osnovan Prvi partizanski odred, održana je središnja svečanost obilježavanja Dana antifašističke borbe u Republici Hrvatskoj

Na tom skupu su, uz antifašističke borce i antifašiste, prisustvovali i **Ivo Josipović**, predsjednik Republike Hrvatske, **Zoran Milanović**, predsjednik Vlade RH, **Dragica Zgrebec** potpredsjednica Hrvatskog sabora i izašlanica predsjednika Sabora, **Mirando Mrsić**, ministar rada i mirovinskog sustava, **Vedran Mornar**, ministar obrazovanja, znanosti i sporta, **Franjo Habulin**, predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH, **Milan Bandić**, gradonačelnik Grada Zagreba, zamjenik županice Sisačko-moslavačke županije **Zdenko Vahovec**, gradonačelnica grada Siska **Kristina Ikić Baniček**, predstavnici Veleposlanstava u Republici Hrvatskoj, na čelu s veleposlanikom Republike Poljske **Maciejem Szymanskim**, izašlanstvo Glavnog stožera Oružanih snaga RH i ministra obrane RH, na čelu s generalom **Dragom Matanovićem**, izašlanstva HAZU-a i Vrhovnog suda RH te predstavnici kulturnih, vjerskih i javnih institucija, kao i političkih stranaka i predstavnika udruga iz Domovinskog rata.

Nakon, polaganja vijenaca, intonirane su himne Republike Hrvatske „Lijepa Naša“ i Europske unije „Oda radosti“, a potom je minutom šutnje odana počast poginulim i umrlim antifašistima.

Izveden je i kulturno umjetnički program u kojem su sudjelovali Mješoviti pjevački zbor Roženice iz Pazina, Klapa HRM Sveti Juraj, Puhački orkestar HV i Rade Šerbedžija, dramski umjetnik.

Franjo Habulin: I dalje ćemo slaviti junaštvo Brezovice i klanjati se žrtvi Jasenovca

Govoreći na skupu **Franjo Habulin**, predsjednik SABA RH je zahvalio svima koji su prisustvovali na ovom časnom mjestu ustanka, borbe, otpora i ponosa, mjestu na kojem je malobrojna grupa hrabrih zapalila svjetlo slobode u mraku porobljene Europe.

„Taj put nije bio lagan jer već sljedeći dani su ukazivali na teškoće koje ih očekuju. Ali malobrojni, slabo i nikako na-

Milan Bandić, Franjo Habulin i Tomislav Ravnić na svečanosti u Brezovici

oružani, tražeći svjetlo slobode pokrenuli su mnoge, pokrenuli su i one koji nisu vjerovali, i one koji su očekivali da im sloboda dođe sama po sebi kao neko civilizacijsko pravo.

Pokrenuli su one koji su mislili da su sloboda i demokracija tu uvijek i da Zlo ne može upravljati čovjekom. Dani, mjeseci i godine odveli su ih putem teškoča, ali i slave. S ovog mesta su krenuli širom Hrvatske, promičući ideju bratstva i jedinstva, ideju vjerske i nacionalne tolerancije, nade u bolju sutrašnjicu. Odazvali su se pozivu jedine organizirane političke antifašističke snage u tadašnjoj državi – Komunističke partije predvođene Josipom Brozom Titom.

Isprepleli su svoje ruke sa svim narodima, sa svim vjerama i ljudima koji su osjećali strahotu pritiska fašizma i nacizma, ali i onog najbolnjeg – da se u našem narodu razvila ljudska i civilizacijska sramota koja se nazivala ustaštvom, taj sramni kvislinški pokret u ovom dijelu Europe.

Neki, kada govore o Prvom sisackom partizanskom odredu, prebrojavaju ih po nacionalnosti.

Govorim pred Vama kao predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, organizacije koja nastoji sačuvati uspomene na plemenitu, tešku i krvavu žrtvu ljudi koji su našu državu sa sramnog puta ustaštva i

kolaboracije odveli na stranu zemalja antifašističke koalicije, na stranu pobjede i čovječnosti.

Govorim pred Vama, najvišim državnim dužnosnicima države u kojoj grupe i pojedinci i danas veličaju ustaštvo, u kojoj učenici čak ni u građanskom odgoju u svojim školama ne uče antifašizam kao civilizacijsku vrijednost, države u kojoj se prava manjina žele dokinuti ili smanjiti, države u kojoj se kriminalno odnosimo prema spomeničkoj i kulturnoj baštini vezanoj uz antifašizam, državi u kojoj su knjižnice ispraznjene od antifašističkih sadržaja, bili oni literarni ili stručno povijesni, države u kojoj visoki crkveni dostojanstvenici cijelivaju ruku i predvode mise za zločince, a ne za žrtve njihovih zločina.

I na kraju poručujem u ime onih koji su na današnji dan krenuli u otpor i ustanak, da ćemo i dalje slaviti junaštvo Brezovice i klanjati se žrtvi Jasenovca“, rekao je Habulin.

Kristina Ikić Baniček: Spomenik je nepovratno uništen

Svake godine okupimo se ovdje s osjećajem ponosa kojim nas ispunjava sjećanje na hrabrost i požrtvovnost male, ali iznimne grupe ljudi, rekla je

gradonačelnica Siska Kristina Ikić Baniček.

„Ove godine, međutim, osim neizmjernog ponosa, ne možemo izbjegći da naš susret, da naše okupljanje ne prati i osjećaj srama. Sram koji osjećam posljedica je izostanka još jednog simbola, još jednog spomenika uz ovaj grandiozni simbol Brezovice iza mojih leđa, djelo Siščanina Želimira Janeša, koji nas je ovdje u Spomen-sumi dočekivao svakog 22. lipnja, kada dolazimo u Brezovicu, jer se prigodno sjećamo onih kojima dugujemo toliko puno. Nema spomenika „Ustanak“ poznatog hrvatskog kipara Frana Kršinića. Nema ga i više nikada ga neće biti, jer je nepovratno uništen.“

Taj spomenik, taj simbol našeg spomena na žrtve antifašističke borbe bezumnom odlukom nekih nedobronamjernih ljudi, maknut je iz centra grada još 1991. godine, „pospremljen“ je ovdje u šumu u koju premašo ljudi prerijetko dolazi, da bude daleko od očiju, daleko od srca.

Zbog tih ljudi i onih koji su ga uklonili iz centra Siska ja danas, uz ponos na slavnu borbu naših predaka, osjećam i sram. Nisam napravila dovoljno da spomenik „Ustanak“ i sve što on predstavlja zaštитim od zaborava i nezainteresiranosti.

Poruka koju nam je taj spomenik pričao svojim postojanjem, ne smije nikada biti zaboravljena. Jednom su u Sisku živjeli ljudi koji su sve što su imali, a pod sve mislim naravno na svoj život, stavili na raspolaganje nečemu što je bilo veće od njih. Stavili su svoje mlade živote na oltar ideji da čovjek čovjeku nema pravo određivati smije li ili ne biti različit i živjeti različito“, rekla je gradonačelnica Ikić Baniček.

Zdenko Vahovec: Prvi partizanski odred je bio izraz volje naroda

„Prošle su 73 godine od slavnog događaja u hrvatskoj povijesti, od čina nevjerljatne hrabrosti, prkosa i nepokolebljivosti, od odlaska u šumu prvih partizana u ovom dijelu Europe, od rođenja prvog partizanskog odreda“, rekao je zamjenik županice Sisačko-moslavačke županije Zdenko Vahovec.

„Predavale se vojske i države, fašistički se simboli vijorili na njihovim prijestolnicama, ‘blitzkrieg’ je bio na vrhuncu svog uspjeha. Sav je europski kontinent bio pokoren, predala se odavno i ondašnja Kraljevina Jugoslavija, u

kojoj je u toj tamnici naroda bio zatočen i hrvatski narod. Izgledalo je kao da su svi prihvatali poraz i novog godspodara. Većina i jest. Pognuo je svijet glavu pred nadmoćnom silom. Ali nisu se svi predali. Danas se ovdje sjećamo ljudi koji su imali hrabrosti izazvati nepobjedive, prkositi divu i krenuti u borbu, u kojoj im nitko nije davao nikakve izglede.

Naoružani golom hrabrošću, na brzinu prikupljenim oružjem, bez vojne obuke, prvi partizanski odred je bio izraz volje jednog naroda, odluke da se ne predi, da se ne ponizi. Prvi borci protiv fašizma u ovom dijelu svijeta, prvi koji nisu priznali poraz, potpisali kapitulaciju, položili oružje, sinovi su ovog kraja, kraja, koji svakom agresoru ima hrabrosti pogledati u oči, reči mu gromko: NE.

Odavno je pobijeđena fašistička koalicija, smrvljena u prah ambicija Hitlera i njegovih saveznika, europa je pobijedila. A na samom početku te pobjede, kao kljica iz koje se razvio živi cvijet antifašističke pobjede, stoji prvi partizanski odred. Stoe Vlado Janić Capo i njegovih 80-ak boraca. Stoji hrvatski čovjek koji je znao odabrati pravu stranu, koji zapravo i nije mogao odabrati drugo, kao sin naroda koji osjeća pravdu, koji voli slobodu, koji traži poštenje i odbacuje laž i nasilje. Istog onog naroda koji je zajednički junačkim naporom, nošen davnom idejom slobode i neovisnosti, tako veličanstveno pobijedio i u Domovinskom ratu.

Maciej Szymanski: Borili smo se za isto

„Dozvolite mi, da odajući počast partizanima koji su ovdje stvarali povijest, kažem nekoliko riječi o tome da nisu bili usamljeni, da su imali i saveznike, iako u dalekoj zemlji, ali ipak. Borili su se za isto, rekao je govoreći u Brezovici Maciej Szymanski, veleposlanik Republike Poljske u RH, predstavnik diplomatskog zbora zemalja antifašističke koalicije.

Prvog rujna 1939.g. totalitarna nacistička Njemačka započela je 2.svj. rat, udarajući upravo na Poljsku. Poljaci za vrijeme mračnog razdoblja rata nisu gubili nadu da će okupator biti poražen i da ćemo živjeti u svojoj slobodnoj državi. Vjerovali su da će se to brzo dogoditi, da će nam već na proljeće 1940.g. doći u pomoć saveznici - Francuska i Vel. Britanija, koje su odmah nakon napada na Poljsku objavile Njemačkoj rat. Nismo čekali njihovu pomoć pasivno. Slično

kao Hrvati u lipnju 1941. ovdje u Brezovici, pokrenuli smo u listopadu 1939. partizanski rat.

Odmah nakon kapitulacije zadnjeg regularnog odreda poljske regularne vojske, naši su vojnici započeli djelovati partizanski, neovisno o njihovoj podzemnoj borbi. U to vrijeme je na terenu Poljske nastalo više od 200 podzemnih vojnih i civilnih organizacija koje su stvorile vlastite vojne formacije. Istanuuo se Savez oružane borbe, osnovan u studenom 1939.g, a 1942. se preobrazio u Zemaljsku armiju koja je kasnije okupljala 380.000 vojnika – partizana.

Poljska je upoznala fašizam u obliku koji su kreirali njemački nacisti. O tome što je bio, svjedoče brojke koje su teške za zamisliti. Čak ako uzmemo u obzir najniže procjene demografa, život je izgubilo 6 milijuna 28 tisuća državljana Poljske.

Ipak se brzo ispostavilo da oslobođenje od njemačke okupacije nije značilo slobodu. Naši saveznici iz Sovjetskog saveza odlučili su uvesti u Poljsku svoj red, nametnuti svoj totalitarni sustav. Ovog puta komunistički.

Danas je Poljska slobodna, a Poljaci iz vlastitog iskustva najbolje znaju da je riječ sloboda suprotnost riječi totalitarizam.

Na jednoj od prvih tablica nakon što se uđe u tvornicu smrti u ozloglašeni bivši nacistički koncentracijski logor Auschwitz- Birkenau, nalazi se izreka Georga Santayane: Oni koji ne pamte prošlost, osuđeni su da je ponavljaju.

Sjećajmo se i pamtimo!“ zaključio je Szymanski

Dragica Zgrebec: Antifašizam je temelj hrvatske države

„Odluka Hrvatskog sabora da se 22.lipanj proglaši državnim praznikom na simboličnoj razini je potvrdila opredjeljenje hrvatskog naroda i društva da poštuje demokratske vrijednosti antifašizma.

Antifašizam je temelj na kojem počiva hrvatska država, jer je upisan kao ustavna vrednota. Antifašizam je počeo kao pokret protiv fašizma i nacizma u cilju očuvanja demokracije i mira, a u različitim oblicima okupljao je mnoge političke opcije: demokrate - demokršćane, liberalne, socijaliste, komuniste i druge. Utemeljen je na najvišim demokratskim standardima i na negaciji ideologije fašizma, temeljenoj na imperijalizmu i

rasnim zakonima. Danas je antifašizam temelj demokratskog svijeta jer poštuje ljudska prava, slobodu, solidarno društvo i mir. Fašizam je težnja radikalnog autoritarnog radikalizma koji ujedinjuje naciju na totalitarnoj državi koja zagovara mobilizaciju nacionalne zajednice ograničavanjem, pokoravanjem, pa i fizičkim istrebljenjem drugih naroda.

U vrijeme kad je nacistička i fašistička soldateska pokorila Europu i krenula da osvoji svijet, u Hrvatskoj se diže glas protiv tog zla, upravo na ovom mjestu. Okuplaju se ljudi koji prepoznavaju zločinački karakter zločinačke ideologije, koju slijedi i vodstvo novoosnovane marionetske NDH i formiraju sisački partizanski odred, prvi u tadašnjoj Jugoslaviji.

Odred čini 79 boraca, Hrvata po nacionalnosti, a vode ih Vlado Janić Capo i Marijan Cvetković.

Među njima je i mladi Janko Bobetko, koji se još jednom u poznjim godinama bori protiv sličnog zla, u Domovinskom ratu.

Hrvatska država svojim Ustavom slijedi tekovine antifašizma, obilježava Dan antifašističke borbe, a HS je 2005.g. na 60. obljetnicu pobjede nad fašizmom usvojio i Deklaraciju o antifašizmu. Unaroč tome, sporadično osporavanje antifašizma kao komunističkog nasljeda, partizana kao komunista, isticanje simbola NDH kao i ustašta, njihovo veličanje kao težnje hrvatskog naroda za svojom državom, mora nas brinuti i na to treba reagirati.

U pratizanskom pokertu u Hrvatskoj sudjelovalo je ogroman broj domoljuba, jer su bili protiv fašizma i njegovih ciljeva, jer su branili svoju zemlju, svoj narod i svoju obitelj.

Njihovom bomboom Hrvatska je na kraju 2.svjetskog rata bila na pobjedičkoj strani. Na tom temelju nastala je i RH, a na takvim vrijednostima izvojevala je i svoju slobodu i u Domovinskem ratu.

Zato hvala i slava svim antifašističkim borcima i svima onima koji se bore za ljudsko dostojanstvo!“, kazala je Zgrecbec.

Zoran Milanović: Formiranje prvog partizanskog odreda je bio slavan i častan dogadjaj

Prije 73 godine ovdje se okupilo osamdesetak mladih ljudi. Mnogi od

njih nisu su se vratili, poginuli su, ubijeni su, nestali su. U isto vrijeme u drugim dijelovima Hrvatske, u Dalmaciji, smo nekoliko tjedana nakon ovog slavnog i časnog događaja, također su se okupili mladi ljudi, ne znajući jedni za duge. Nije bilo komunikacija ni interneta, nije bilo onog što nas danas kao ljude iz zajednice povezuje. Bilo je, naprosto jedno zajedničko, otpor, prkos, suprostavljanje nečemu što se osjetilo da ne valja, da je naprosto loše. To loše ne smijemo rehabilitirati i moramo se uvijek držati na distanci od tog zla. To su prepoznali i oni koji su stvarali i ovu novu hrvatsku državu i pisali hrvatski Ustav u kojem nema tzv. Nezavisne države. To nije slučajno. To je nešto što se dogodilo, to je nešto u čemu je sudjelovao i jedan broj Hrvata, ali to je nešto prema čemu uvijek treba držati distancu i reći, s tim nemamo veze, s tim nas ne povezujte. To je greška koja se dogodila, to nije dobro to ne valja, i upravo s tim osjećajem mnogi Hrvati su krenuli u borbu. Taj pokret je bio i patriotski i slobodarski i nacionalni, naročito u Dalmaciji, ali on je prije svega bio i ljudski. Bio je ljudski zato što se osjećalo od samog početka da nešto ne valja. Šta nije valjalo? 22. lipnja na dan kada su se ovdje okupili mladići u šumi Brezovici, Njemačka je napala Sovjetski Savez. Da, prije toga rat je trajao već skoro dvije godine, i bilo je oblika otpora uglavnom sporadičnog, neorganiziranog, ali njemačka vojna sila je gazila Europu. Bez premca, bez ikog dovoljno jakog da joj se suprotstvari.

Do toga 22. lipnja, bilo je i progona, bilo je i zlostavljanja, bilo je internacija, bilo je svega zla i u okupiranim područjima Poljske. Ali ono što se po-

čelo događati ovdje u Hrvatskoj s prvim danima osnutka NDH, do tada porobljena Europa nije vidjela. A to su bila masovna ubojstva. Naglašavam, masovna ubojstva i likvidacije ljudi koji su se drukčije križali, imali drukčiju vjeru i nacionalnost. Toga u Europi do napađa na Sovjetski Savez u tim razmjerima nije bilo. Kako su na to reagirali naši narodi? Srbi, koji su bili najproganjani, morali su reagirati istog trena. Hrvati, mogli su čekati, mogli su kalkulirati, što je također ljudski i što ne treba osuditi. Navodno, imali su svoju državu. Međutim, mnogi među njima, mnogi naši preci su ocijenili da je to loše i da se tome treba suprostavaiti. Kada sam spominjao Dalmaciju, jedan ogroman patriotski pokret, ne komunistički, ne ideologiziran, nego naprosto ljudski, pokret svijesti, prkosa, otpora prodaji fašističkoj Italiji, doveo je do toga da se u ovim danima, istim danima ljeta 1941. godine okupe mnogi mladi ljudi. Prvi Splitski partizanski odred, kojem ovdje također treba odati posebnu čast, koji se ne slavi centralno i koji se ne obilježava na nacionalni praznik, također je dao veliki doprinos svijesti i otporu naroda Dalmacije, dalmatinskih Hrvata. Ti momci koji su otišli iz svojih kuća, radnici, škverani, neki težaci, studenti, iz siromašnih i manje siromašnih obitelji, svi su ubijeni. Ubili su ih Hrvati. U dalmatinskoj zagori. To je bio krik koji je dalmatinske Hrvate također organizirao i potjerao na otpor. Mnogi bi, možda, ostali kod kuće i čekali da rat završi, ako bi im to itko dopustio. To su stvari koje moramo cijelo vrijeme osvjećivati i o njima učiti svoju djecu. Ali učiti ih tako da nam se u svojim razmišljanjima i su-

Rade Šerbedžija, dramski umjetnik

protstave, ako treba, ne ih indoktrinirati. I zato, još jednom naglašavam značaj odgoja, ne indoktrinacije. Indoktrinacija je svojstvena totalitarnim društvima, onima koji nacrtaju neku stvar i traže od svih da je svi napamet ponavljaju. To je lakši put. On je lakši za čovjeka i zatvara oči pred istinom, lakši je zato što naprosto ne zahtijeva toliki angažman i toliko razmišljanje, trud, emocionalni napor, koliko zahtijeva slobodno mišljenje. A to je teži put. To je zahtijevniji put. To je put, na kojem se može i zaluštati. Hrvatski put, godinama i stoljećima je bio teži put. Ništa nam nije dato. Sve smo morali izboriti, i to pod cijenu za koju smo nekad mislili da je previsoka. Sada konačno, nakon toliko godina, kao i Poljska koja je bila komadana, raskomadana, spajana pa opet napadana, Hrvatska je tu sama sa sobom i sama pred sobom. Sve što nam treba je 50 godina, ako je moguće i puno više od 50 godina mira, stabilnosti, predvidivosti da se više nikad, ni pod kakvim okolnostima mladići i djevojke ne moraju okupljati u šumi kao što je Brezovica ili u nekoj drugoj šumi ili u nekoj drugoj dolini. Nikada više.

Po prvi put u našoj povijesti, mi imamo sve faktore, sve instrumente svojih uspjeha u svojim rukama. Više nema izgovora. Imamo nacionalnu državu i to je naš najsnazniji instrument. Čak i u onoj tamnici naroda, kako je rekao jedan od mojih prethodnika, u Kraljevini Jugoslaviji, možda je bila tamnica. Ali smo ostali zajedno. Iz toga se rodila hrvatska država. Danas izgovora više nema. I to je moja centralna poruka ovdje. Poruka, ne prkosa i ponosa, nego

samopoštovanja i samosvijesti Hrvata, a Hrvati i hrvatski građani su svi oni koji ovdje žive, imaju svi jednaka prava i za to se borimo svaki dan. I ne pitamo politički koliko košta, i to je ljudski kapital, to je kultura ljudskog srca da onome tko je, ako ne slabiji, a ono malobrojniji, a onda i defanzivniji, pomognе ne na svoju štetu, jer to nikada, u krajnjoj liniji nije na svoju štetu, nego za dobro.

Želim vam sve najbolje za ovaj blagdan. Čvrsto vjerujem da se vidimo sljedeće godine, a u međuvremenu pozivam vas da izaberemo teži put, ne uzaludan put, nego teži put koji stvara kompletнog čovjeka, koji odgaja djecu, kojih ih traži da misle, da se nasilju misli suprostavljaju i da budu slobodni u tome. To je za mene bit slobode.

Ivo Josipović: Jedan od najvažnijih događaja u hrvatskoj povijesti

Današnji je datum jedan od najvažnijih dana u hrvatskoj povijesti. To je dan kada su se antifašisti, naši očevi i djedovi, pobunili protiv zla i nepravde. Ovdje, na ovom mjestu. I zato ovdje na ovom mjestu svima vama i svim građankama i građanima Republike Hrvatske čestitam Dan antifašističke borbe!

Ustati potiv zla bila je hrabra i dalekosežna odluka. Trebalo je imati hrabrosti i vizije, vjere da se u tom ljetnom danu 1941. godine ustane protiv tada jedne od najvećih i najjačih armija na svijetu, vojske koja je tada postizala

samo supjehe. No, vođeni visokim idealima, načelima, ciljevima, ljubavi prema domovini, naši su partrizani bili ti koji su ovdje na ovom mjestu ustali i rekli ne – antifašizam je jači – fašizam neće proći. I ta četverogodišnja bitka koju su vodili, koja je bila teška, puna stradanja, krvi, na kraju je završila pobjedom dobra nad zlom.

Naša generacija, današnja Hrvatska na tome im treba biti vječito zahvalna. Nikada ne smijemo zaboraviti njihovo djelo. Ne smijemo dopustiti da se tekovine antifašizma, rezultati NOB-a zaborave. To nikada ne smijemo dopustiti. Borba protiv странog okupatora, borba protiv kvislinga, borba protiv ugnjavanja, to su vrijednosti, to su ideali, to su ciljevi protiv kojih je ustala i današnja generacija za slobodu naše Hrvatske.

Moram reći da postoje i druga važna načela, druge važne tekovine koje nam je donijela antifašistička borba. Prvo stvorili smo republiku umjesto monarhije. Stvorili smo federalitvno uređenje nekadašnje države koja je imala svoje mjesto u ustavnom i političkom uređenju i koja je omogućila poslije da Hrvatska pravno i faktično bude proglašena samostalnom i neovisnom državom.

Da nije bilo pobjede antifašizma, naša bi budućnost, a potom i samostalnost bila daleko neizvjesnija i teža. To nikada ne smijemo zaboraviti.

Nažalost, bilo je i naših sunarodnjaka koji su povjerovali okupatoru. Povjerivali su da se san o hrvatskoj državi može postići uz pomoć okupatora. Oni to nisu radili u korist slobode, a time ni u korist Hrvatske. Služili su okupatoru, činili su zlodjela protiv ljudi samo zato

Odlikovani antifašistički borci

Predsjednik Republike Ivo Josipović uručio je odličja reda Stjepana Radića antifašističkim borcima za osobit doprinos antifašističkim temeljima Republike Hrvatske. Odličja su dodijeljena Nevenki Dužanović, Tamari Zekulić-Radelić, Vjekoslavu-Vjeku Sumiću, Boži Šegonu, Marku Vučkoviću, Radovanu Vujoševiću, Čirilu Nikoliću i Vasiliju Kostelniku.

jer su bili druge vjere, jer su bili druge nacije ili zato jer su bili antifašisti, jer su se borili protiv okupatora. Mržnja i strah bila su njihova poruka. Nije zato čudo da su se našli na poraženoj strani, na strani protiv koje je ustao čitav slobodoljubivi svijet. Tu istinu nikada ne smijemo zaboraviti.

Ljudi koji se ne dijele prema naciji i vjeri, zajedno Hrvati, Srbi, Bošnjaci i ostali, u tim su danima pružili jedni drugima ruku i porazili su zlo. Oni nisu vjerovali u ideologiju fašizma i nacizma i na tome im hvala.

Oni su odlučili ostvariti hrvatsko državno pravo na drugi način, u zajedništvu, u idealima koje smo i danas ovdje afirmirali kada je riječ o slobodi, demokraciji, ljudskim pravima. Ustati tada, biti dio Narodnooslobodilačke borbe, pod vodstvom Josipa Broza Tita, bilo je časno. To što je upravo jedan Hrvat stajao na čelu partizanskog pokreta, najbolji je odgovor onima koji danas iz raznih razloga izjednačavaju hrvatstvo s ustaštvom. Hrvatstvo nije jadnko ustaštvu, hrvatsvo je protiv ustaštva. To je jednostavna i jasna istina i nju nikada ne smijemo zaboraviti.

Partizani su bili jedina snaga koja se tada oduprla okupatoru, ali i ustaštvu i četništvu. I zato ima povijesne zasluge. Obnova ekstremizma, obnova zla koje smo vidjeli devedesetih godina i koja je rezultirala agresijom, napadom, ratom, više nikada ne smije biti tu među nama.

Politika suradnje nasuprot politici sukoba i ratova je ona politika koju vodi naša hrvatska država.

Gospode i gospodo, bilo je ovdje riječi o tome kako se ruše spomenici. Bilo je riječi o tome kako zaboravljamo naše heroje Drugog svjetskog rata. Bilo je riječi o tome da se krivotvorii povijest. Ali, evo mi smo tu, mi smo dokaz da se ta povijest neće krivotvoriti i da se neće zaboraviti. Zaista, upitajmo se da li činimo dovoljno. Podsjetit ću vas, mnogi ste bili u Uredu predsjednika, prvi predsjednik Republike Hrvatske Franjo Tuđman u svoj je ured stavio bistu predsjednika Tita. Ona i danas tamno stoji. Bila je tamno za vrijeme predsjednika Mesića, bit će do kraja mog mandata, a siguran sam da će biti u Uredu, tko god da to bude, i budućeg predsjednika Republike Hrvatske.

Dame i gospodo, drugarice i drugovi, ovdje vidim ljude koji su na raznim dužnostima. Vidim ljude koji svakodnevno ili donose odluke ili su ih mogli donositi. Vidim ljude i iz različitih stranaka, što mi je posebno draga. Ovo nije stranački skup, ovo je narodni skup i zato ovdje vidim zaista i iz lijevog, i desnog centra, i iz ljevice, predstavnike stranaka pa pitam sve nas. Pitam njih, pitam sebe: Da li kada odemo s ovog skupa, možemo zaboraviti gdje smo bili o čemu smo govorili. Da li zaista možemo otici sutra u svojim stranačkim prostorijama zagovarati nešto drugo od

onoga što smo ovdje čuli i o čemu ovdje govorimo.

Tko je taj koji sprječava naše gradačelnike da vrate spomenike Drugog svjetskog rata u svoje gradove. Koja je to sila koja ne da da se malo bolje finansiraju udruge antifašista. Koja je to sila koja ne dozvoljava da se u udžbenicima govoriti o istini u Drugom svjetskom ratu.

Nema nikakve velike sile. Postoje, naravno naši sugrađani koji misle drukčije, to je dio demokracije, ali nisu oni krivi zato što toga nema i zato što su spomenici u takvom stanju, što udžbenici možda nisu onakvi kakvi trebaju biti, što nedostaje nekiput sredstava za afirmaciju antifašizma. Krivi smo mi ovdje. I zato, poštovane dame i gospodo, drugarice i drugovi, visoki dužnosnici, gradonačelnici i gradonačelnice, sutra je radni dan. Vratimo se u svoje urede i radimo ono o čemu danas ovdje govorimo. I nikada nemojmo zaboraviti istinu, nemojmo zaboraviti istinu o onim našim precima koji su časno, kada je to trebalo, kao što su to učinili i njihovi sinovi i unuci devedesetih, ustali protiv zla, ustali su za slobodu, ustali su za demokraciju, ustali su za slobodnu Hrvatsku.

Čestitam vam Dan antifašističke borbe!“, rekao je na kraju predsjednik Josipović.

Redakcijski izvještaj

Ićići

Komemoracija u Spomen-parku

♦Tradicionalnom komemoracijom u Spomen-parku kraj Jame u Ićićima obilježen je stravičan zločin od prije 69 godina

Samo nekoliko dana prije završetka Drugog svjetskog rata, 24. travnja 1945. godine, na tom je mjestu živote izgubilo 37 mladih ljudi iz liburnijskog i primorskog kraja, koje su nacisti odveli iz riječkog zatvora i strijeljali pred krškom jamom.

- Prošle smo godine inauguirali ovaj lijepi perivoj, ospособili smo ga da noću prekrasno izgleda. Opatijski gimnazijalci kojima se opravdano dičimo, priču o Jami Ićići su istraživali kao jedno poglavlje evropskog projekta Moj zavičaj kroz vrijeme.

Ponovno se prisjećajući žrtava i odajući im iskrenu i bezrezervnu poštu, postali smo i sami - bolji, kazao je predsjednik UABA Opatije Oleg

Mandić, koji je u društvu gradonačelnika Opatije Ive Dujmića postavio vi-

jence na spomenik kraj ulaza u jamu.

Komemoraciji su nazočili brojni članovi antifašističkih udruga, građani Ićića te potpredsjednik SABA RH Dinko Tamarut.

U programu su sudjelovali i opatijski gimnazijalci koji su predstavili rezultat svoga rada u projektu "Moj zavičaj kroz vrijeme", Klapa Opatija, te opatijska pjesnikinja Marina Česen koja je pročitala prigodne stihove sastavljeni u spomen na žrtve.

R.I.

Oleg Mandić govori na Komemoraciji u Spomen-parku

ZAVNOH - TEMELJ SUVRMENE HRVATSKE DRŽAVE

♦Odluke ZAVNOH-a postale su ustavno-pravni temelj suvremenoj hrvatskoj državi. Hrvatska se država može dići svojom antifašističkom borbom na strani Saveznika – rečeno je, među inim, na svečanoj akademiji u povodu obilježavanja Dana pobjede nad fašizmom, Dana Europe i 70. obljetnice Trećeg zasjedanja ZAVNOH-a

Putovnicu za Europsku uniju ovjerili smo prije 70 godina u Topuskom, na Trećem zasjedanju ZAVNOH-a, kada su udareni temelji federalne države Hrvatske, a devetog svibnja 1945. godine potpisana je akt o bezuvjetnoj kapitulaciji svih njemačkih oružanih snaga. U Europi je rat bio završen. Slavila se pobjeda i – mir. Toga dana, preko valova Radio-Beograda maršal Jugoslavije **Josip Broz Tito**, među inim je izjavio: „Četrdeset devet mjeseci nadljudskih npora i prolijevanja krvi naših naroda urodilo je plodom... Deveti maj 1945. godine jeste dan zajedničke pobjede, jeste zajednički praznik svih Ujedinjenih nacija...“ Dan pobjede – 9. svibanj je i Dan Eruope.

U organizaciji Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske 9. svibnja je u zagrebačkoj dvorani „*Vatroslav Lisinski*“ održana svečana akademija u povodu obilježavanja Dana pobjede, Dana Europe i 70. obljetnice Trećeg zasjedanja ZAVNOH-a. U ime predsjednika Sabora **Josipa Leke**, koji je pokrovitelj svečane akademije, okupljene je pozdravila potpredsjednica Sabora **Dragica Zgrebec**. Politika koja je proganjala i u logore zatvarala ljude samo zato što su bili druge vjere ili nacije ili zato što su joj se suprotstavljeni, nikad nije bila prihvaćena od hrvatskog naroda, ustvrdila je Zgrebec.

Prekretnica u europskoj povijesti

Potpredsjednica Vlade **Milanka Opačić** zahvalila je okupljenim antifašističkim borcima, ističući da bez njih ne bi bilo temelja za današnju Hrvatsku. Osudila je korištenje prošlosti u dnevno-političke svrhe. Oni koji nemaju nikakvu ideju za danas, izvlače prošlost, tumače je na nakaranan način, rekla je. Naglasila je da djeci u školama treba govoriti o borbi protiv fašizma. **Rudolf Kahlina**, izaslanik predsjednika RH **Ive Josipovića**, podsjetio je da na poticaj hrvatskih

Svečana akademija u zagrebačkoj dvorani „*Vatroslav Lisinski*“

komunista započinje u Hrvatskoj 22. lipnja 1941. godine antifašistička borba, koja će se već do kraja 1941. razviti u snažan oslobodilački pokret. On je imao široku narodnu osnovu, koju su činili ljudi svih političkih opredjeljenja, vjera i nacija. Hrvatski partizanski pokret bio je dio međunarodne koalicije koja je pobijedila u Drugom svjetskom ratu, kazao je Kahlina. U ime zemalja pobjedičke antihitlerske koalicije, **Kamil Khasiyev**, veleposlanik Azerbajdžana u Republici Hrvatskoj, istaknuo je da je 9. svibanj – Dan pobjede nad fašizmom, datum koji je važan za cijelo čovječanstvo. Pobjeda nad fašizmom i nacizmom označila je prekretnicu u europskoj povijesti, kazao je.

Zagrebački gradonačelnik **Milan Bandić**, upozorio je kako je Dan Europe međunarodni praznik kojime se šalje jasnna politička poruka – slavimo dan kada je okupator pao i kada se počela graditi slobodna, demokratska misao. Možda u nešto drugačijem obliku, ali i danas je

važno podsjećati na važne događaje u ne tako davnoj prošlosti, zaključio je Bandić. Potpredsjednik Srpskog narodnog vijeća **Šaša Milošević** ocijenio je da se u svakodnevnom životu u Hrvatskoj slabо osjeti duh ZAVNOH-a, zbog čega je i osnovana Liga antifašista. Dodao je da su u zemlji sa sve manje rada, a sve više zastava, legiltimne usporedbe s mračnim 30-ima. **Franjo Habulin**, predsjednik SABA RH naglasio je potrebu zaustavljanja vala povijesnih falsifikata. Poruka je jasna, pogotovo desnim ekstremistima: nemojte to činiti! Europa se nagledala ratova. Ponovno je rođena 9. svibnja 1945. godine, kada je pobijeden nacifašizam, najmračnija ideologija ikada, rekao je Habulin.

Akademiji su, također prisustvovali ministri **Mirando Mesić** i **Gordan Maras**, SDP-ov član Europske komisije **Neven Mimica**, predsjednik zagrebačke organizacije SDP-a **Davor Bernardić** i jedan od sudionika Trećeg zasjedanja ZAVNOH-a **Juraj Hrženjak**, koji je

tada, kao partizan Prvog hrvatskog korpusa, radio u kulturno-prosvjetnom i propagandnom odjelu – agitpropu.

Veličanstveni događaj

Vremešni Đuka, istaknuti antifašist, prvi predsjednik Savjeta antifašista Hrvatske i prvi glavni urednik „Glasa antifašista“, nakon završetka službenog dijela programa, u foajeu, razgledajući izložbu pod nazivom „Stvaranje narodne vlasti“, u kraćem razgovoru, prisjetio se događaja od prije 70 godina: „Ciljeve Francuske revolucije – *fraternite, egali-*

te, liberte (bratstvo, jednakost, sloboda) – uspjeli smo realizirati. To više nije bila samo ideja, nego i praksa. Postigli smo tada nešto što je bilo više od europskih dometa, nešto revolucionarno, najljudske i najhumanije – žene su dobine jednakih prava kao muškarci, a svi narodi i vjere postali su ravnopravni. Te ideje ZAVNOH je ozakonio u praksi, koja je 1946. godine postala temelj Ustava Narodne Republike Hrvatske. Stvorili smo bratstvo i jedinstvo, što nije komunistička parola, nego humanistički domet. Bez obzira na to kakvi bili režimi, bratstvo i jedinstvo uvijek će ostati načelo i ogromna vrijednost za koju se

svatko treba zalagati“. Za mene je taj događaj bio nešto veličanstveno, nešto što je jedino kod nas ostavareno i što se kod nas prakticiralo, a što je bilo zasnovano na prvim proglašima borbe protiv fašizma. U tim odlukama ZAVNOH-a došlo je do realizacije tih ideja, u čemu vidim njihovu veličinu i dosljednost – ističe Juraj Hrženjak, zvani Đuka.

Nakon službenog dijela programa kojeg je vodio **Dubravko Sidor**, dramski umjetnik, upriličen je koncert mješovitog pjevačkog zbora Židovske općine Zagreb „Lira“ pod ravnateljem maestra **Roberta Homena**.

B. M.

Priopćenje SABA RH

Otuđenje Spomenika ustanku je nastavak devastacije

♦Savez antifašitskih boraca i antifašista objavio je 9. lipnja ove godine priopćenje za javnost, u povodu otuđivanja spomenika ustanku u Brezovici, kojeg je potpisao predsjednik SABA RH *Franjo Habulin*

U priopćenju se kaže: „Ove godine, pripremajući 73. obljetnicu osnivanja *Sisačkog partizanskog odreda* u Spomen-parku Brezovica kraj Siska, na dan 22. lipnja, koji je kao Dan antifašističke borbe proglašen državnim blagdanom, suočili smo se sa stravičnom činjenicom. *Netko* je otuđio Spomenik *Ustanak*, spomeničku kompoziciju hrvatskog kipara i akademika Frana KRŠINIĆA. *Netko* je otuđio spomenik koji je u Spomen park Brezovica prenijet iz Siska gdje ga se 1991. pokušalo raznijeti eksplozivom i mećima i koji je aktualnim otuđenjem vjerojatno nestao u *bespućima povjesnog revisionizma*.“

Time je, zapravo, nastavljena nikad ne prekinuta devastacija spomeničke baštine, što se odnosi na hrvatski antifašistički partizanski pokret. U sklopu te devastacije od 1991. do danas srušeno je, oštećeno ili uklonjeno oko 3.000 spomen-obilježja, među kojima je i 750 spomenika i drugih spomen obilježja značajne umjetničke i kulturno-povjesne vrijednosti. Valja, pri tome, spomenuti neke antifašističke partizanske spomenike koje je zadesila slična sudbina, poput spomenika Stjepanu Filipoviću u Opuzenu, koji je uklonjen i gotova uništen, spomenik na mjestu pogibije prvog pilota Franje Kluza u Omišu, devastirani spomenik Vojinu Bakiću na Petrovoj gori, koji je pretvoren u stup za mobilne operatore, devastirani spomenik strijeljanima na Dudiku u Vukovaru, gdje se nelegalno širi lokalno nogometno igralište. Nanovo se nameće i civilizacijska sramota u središtu Zagreba, s nikad obnovljenom ili spomenički obilježenim mjestom srušene sinagoge, koje se danas koristi kao parkiralište.

Naravno, kao i svake godine na nizu manifesta-

cija i obljetnica hrvatski će se političari zaklinjati u vrijednosti hrvatskog antifašizma, koji je temelj ustavnog određenja Republike Hrvatske, govoriti slavopoje i lijepo riječi, a već koji tren kasnije zaboraviti i mirno promatrati civilizacijsko rušenje i devastaciju dijela hrvatske povijesti, koja nas je svrstala u zemlje antihitlerovske pobjedničke koalicije.

Ovo priopćenje nije upućeno hrvatskim dužnosnicima, već hrvatskoj javnosti. Je li, naime, hrvatska javnost spremna sudjelovati u takvom poduhvatu, poduhvatu negacije dobrog u korist zla, u obnovi prijetnji i straha, je li spremna biti dijelom sramotnog dijela korpusa hrvatskog naroda, koji je oblatio hrvatsko nacionalno ime u žicama Jasenovca i Stare Gradiške, Danice, na stratištima Jadovnog i Dotršćine? Je li hrvatska javnost spremna prihvati duhovne objede crkvenih poglavara, koji drže mise zločincu umjesto njegovoj žrtvi i cijelivaju mu juhačku desnicu? Je li hrvatska javnost spremna šutke promatrati kada, možda, jednog dana, neki novi mangupi pljunu na žrtve Ovcare, Skabrnje i drugih tragičnih mesta iz naše novije povijesti?

Ili je možda spremna reći DOSTA? Možda je spremna reći da ne odobrava takve radnje i da prepozna krivce i ideologe navedenih djela? Možda je spremna malo nacionalnog i ljudskog ponosa zadržati u svojim očima i očima svoje djece?

Pozivamo, stoga, hrvatsku javnost da poruči da je dijelom europskog civilizacijskog kruga, koja je ponosna na svoju prošlost, koja je sastavnicom naroda što se suprostavlja moćnim, bahatima i velikima i tada, kada nije bilo nade u pobjedu.

Stoga, imajmo nadu u dobro i čovječnost.“

GRAD - HEROJ ANTIFAŠIŠTICKE BORBE

♦Osmi svibnja 1945. godine u zagrebačkoj kulturnoj i povijesnoj memoriji ugraviran je zlatnim slovima kao Dan oslobođenja Grada Zagreba

Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske 8. svibnja je u Starogradskoj vijećnici obilježio 69. obljetnicu oslobođenja Zagreba od fašizma (8. svibnja 1945.), a prigodnoj svečanosti nazočili su ministrica kulture

Andrea Zlatar Violić, zagrebački gradonačelnik **Milan Bandić** i predsjednik Gradske skupštine Zagreba **Darinko Kosor**, kao pokrovitelji.

Pozdravivši nazočne predstavnike gradskih i državnih vlasti, kao i preživjele borce, posebno 10. korpusa zagrebačkog, **Franjo Habulin**, predsjednik SABA RH podsjetio je na vrijeme NDH, od 1941. do 1945., ocijenivši to razdoblje najtežim i najtragičnijim u povijesti Zagreba i njegovih građana. Zagrepčani, naglasio je, nisu željeli prihvati ustašku vlast koja je „čistila“ Zagreb od drugih i drugaćijih – Židova, Roma, Srba, ali i Hrvata koji su bili protiv nacifašizma.

Nepokoren grad

„NDH, nastala na razvalinama monarhističke Jugoslavije kao marionetska tvorevina, nije mogla biti oživotvorene vjekovne težnje hrvatskog naroda za suverenošću i nezavisnošću“, rekao je Habulin i dodao kako ustanak nije bio uperen protiv vlastite države, već reakcija na zločinački napad na život i slobodu zbog rasne, vjerske i političke pripadnosti. Zagrepčani su, kazao je, dali veliki doprinos NOB-u jer je četvrta od nekadašnjih 220.000 stanovnika sudjelovala u narodnooslobodilačkom ratu i drugim oblicima otpora. Podsjetio je kako je na jednom od najvećih stratišta NDH, na Dotrščini, pogubljeno 7.000 Zagrepčana među kojima su bili istaknuti zagrebački i hrvatski ljevičari i intelektualci, književnici i znanstvenici, novinari i publicisti, profesori i studenti, radnici i činovnici. No, Zagreb se, istaknuo je, nije dao pokoriti pa je nakon Drugog svjetskog rata ponio i naziv grada heroja, a dan oslobođenja 8. svibnja nekada se obilježavao i kao Dan Grada Zagreba.

Zagrebački gradonačelnik **Milan Bandić** naglasio je da se Zagreb u Drugom svjetskom ratu pokazao kao pouzdani saveznik i čvrsta karika antihitlerovske koalicije, o čemu svjedoče i zapisi Ivana Šibla, hrvatskog generala i

proljećara. Kazavši da je sve antifašiste „okupio, postrojio i predvodio Hrvat – Josip Broz Tito“, zaradio je gromoglasan pljesak.

Na današnji dan, prije 69 ljeta, partizanski borci i antifašisti oslobođili su Grad Zagreb od nacifašističkih okupatora i zloglasne ustaške vlasti. Od tada do današnjeg dana oslobođilački i slobodoljubivi barjak slobode ponosno se vijori nad herojskim Zagrebom, rekao je Bandić, te nastavio: „Antifašistički borci, mrtvi i živi, simbol su slobode i otpora, a svoje živote žrtvovali su za Domovinu i oslobođenje od nacifašističkih okupatora i endehazijskog terora. I hrvatski antifašisti i heroji Domovinskog rata stali su u obranu ljudskog dostojanstva i pravednijeg društva, svrstali su se na pravu stranu. I jedni i drugi posvetili su se i žrtvovali za naše zajeničke ideale. Osmi svibnja u zagrebačkoj kulturnoj i povijesnoj memoriji ugraviran je zlatnim slovima kao Dan oslobođenja Grada Zagreba!“

Komemorirati sve žrtve

Hrvatska je zasijano minsko polje razdora i podjela. I ondašnja i današnja isključivost i mržnja nikad nam nisu ništa dobro donijele. Sve su to bolne rane i otvorene rake koje određuju živote potomaka. Svaki počinjeni zločin, a bilo ih je na svim stranama, ima svoje ime i prezime, dan i godinu izvršenja i treba ga dokazati i pravedno suditi. Naša današnja obveza i politička odgovornost je da dostojanstveno komuniciramo, te da komemoriramo sve žrtve i stradanja, da svima zapalimo svjeću i u tišini prisegnemo da se nikada ne ponovi, zaključio je Bandić.

Predsjednik Gradske skupštine Grada Zagreba **Darinko Kosor** rekao je kako je ideja antifašizma u Hrvatskoj bila aktualna i u posljednjih 20 godina, a građani sigurno znaju cijeniti prave vrijednosti, dodavši: „Nikad nije pronađen bolji protutrov fašizmu od antifašizma i tome moramo poučiti buduće generacije.“

U Starogradskoj vijećnici je 8. svibnja obilježena 69. obljetnica oslobođenja Zagreba od fašizma

Nazočnima su čestitali Dan oslobođenja Zagreba i **Damir Čuljak**, predstavnik mladih antifašista Grada Zagreba, te **Milorad Pupovac**, saborski zastupnik i predsjednik SNV-a. Posebni pozdrav okupljenima uputio je **Juraj Hrženjak**, kojemu je uručena i Povelja u povodu obljetnice oslobođenja Grada. Povelje su uručene i **Andelki Martić** te **Ivanu Fumiću**.

Davne 1975. godine (16. rujna), na svečanoj sjednici Gradske skupštine, Josip Broz Tito, predao je Gradu Zagrebu Orden narodnog heroja, kojim ga je odlikovao u povodu 30. obljetnice oslobođenja, naglasivši pri tom da taj orden simbolizira priznanje svim učesnicima revolucionarnih zbivanja, svima koji su doprinijeli pobedi, a posebno onima koji su u toj borbi hrabro i nesebično dali svoje živote.

Osamdesetdevet narodnih heroja, gotovo šest stotina nosilaca „Partizanske spomenice 1941. godine“ i deseci tisuća Zagrepčana u jedinicama Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda i na teškom ilegalnom radu pobjednosno su išli iz bitke u bitku. Borci Posavskog partizanskog odreda iz 10. korpusa zagrebačkog, 8. svibnja prvi su ušli u Zagreb, a komesar bataljuna **Jure Devčić** preko Radio postaje obznanio je da je Zagreb oslobođen. Sutradan, 9. svibnja razdragani stanovnici Zagreba pozdravili su svoje oslobođioce – svečani stroj jedinica 10. korpusa zagrebačkog. Od toga dana pa nadalje samo su jedinice 10. korpusa zagrebačkog ostale u Zagrebu, uspostavivši institucije vojno-teritorijalne vlasti.

B. M.

SJEĆANJE NA ZLOČINE OD PRIJE 70 GODINA

•Počast žrtvama stravičnog masakra u Lipi počinjenog 30. travnja 1944. godine, na jubilarnoj 70. komemoraciji „Lipa pamti“ odali su predstavnici lokalne, županijske i državne vlasti, na čelu s ministricom kulture Andreom Zlatar Violić

Nad Europom još postoji jedan tamni oblak, koji je ostao iza nacističkih logora. Ali postoje i glasovi kao u Lipi, glasovi koji dolaze iz pepela. Nije bilo nikakvog razloga ubiti starce i djecu, uništiti čitavo selo. Svrha je bila samo razaranje, to je razlog koji ne možemo razumjeti, to je nešto s druge strane ljudskosti. Antifašizam nije političko opredjeljenje, nego moralna obveza i kulturni doseg. To je obaveza za društvo u cjelini, kazala je ministrica **Andrea Zlatar Violić**.

Nakon komemoracije „Lipa pamti“, ravnateljica Pomorskog i povijesnog muzeja **Tea Perinčić**, djelatnik muzeja **Ivo Mileusnić**, predstavnici Općine Matulji i Županije obišli su Spomen-muzej u Lipi u društvu dizajnera novog postava **Antuna Sevšeka** i **Damira Gamulinu** koji su ministrici Zlatar Violić predstavili svoj koncept budućeg izgleda ove ustanove. Otvorenje muzeja očekuje se u rujnu, a njegovo uređenje vrijedno je oko sedam milijuna kuna. Novi muzej, koji nakon dvadeset godina pauze nastavlja misiju zdanja oformljenog 1969. godine o promicanju istine o pokolju u Lipi, djelovat će u sustavu Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja.

Kraj kuće s brojem 20, posljednje kuće u selu u kojoj su nacisti okupili sve mještane koji su preživjeli njihov krvavi

pohod, te ih u njoj zapalili, okupilo se nekoliko stotina ljudi, a vijence na zgradište kuće, uređeno kao spomenik žrtvama, položili su predstavnici općina i gradova Liburnije, riječkog prstena, Istre i Slovenije, kao i predstavnici antifašističkih udruga.

- U Ustavu Republike Hrvatske piše, ali se malo spominje, da je Hrvatska nastala na antifašizmu. Toga se nikada nismo sramili, time smo se uvijek ponosili. Drago mi je da smo mogli u suradnji s Općinom Matulji ispuniti obećanje dano na ovom mjestu prije nekoliko godina, da nećemo zaboraviti Lipu i da ćemo obnoviti muzej i selo, kazao je primorsko-goranski župan **Zlatko Komadina**. Izaslanik predsjednika Republike, kapetan korvete **Zdenko Ružić**, dodaо je kako se glas iz Lipe nikada ne smije zaboraviti.

Mještan Lipe proteklih su se godina često žalili da sjećanje na zločin počinjen nad njihovim selom blijadi u ostatku Hrvatske, a kao primjer su isticali činjenicu da se 30. travnja Lipa ne spominje niti u TV kalendaru HTV-a. Nacionalna televizija ove je godine ispravila taj propust, pa je masakr u Lipi dobio veliki prostor u udarnim minutama ove emisije.

- Iz godine u godinu okupljamo se na ovom mjestu jer s prolaskom vreme-

na zločin ne prestaje biti zločin. Zato ovaj događaj u Lipi moramo ugraditi u kolektivno sjećanje čovječanstva, ne zbog toga što želimo živjeti u povijesti, nego zato da spriječimo da se zlo ponovi. Vođeni željom da sjećanje ostavimo i budućim generacijama, protekle smo godine radili na obnovi spomen-muzeja, ali i čitavog mesta Lipa. Škole iz naše županije, Istarske županije te slovenskih mjeseta pokazale su interes da u Lipi održe sat povijesti, stoga vjerujemo da će Lipa postati škola mira, kazao je načelnik Općine Matulji **Mario Ćiković**, dok je izaslanik istarskog župana **Ivan Jakovčić** naglasio kako diljem Istre, Primorja i Gorskog kotara postoje spomenici žrtvama, koji „su postali simboli pravde i pobjede, posvećeni svima koji su vjerovali u slobodu“.

Prije svečanosti pred kućom s brojem 20, predstanci Općine, Županije i antifašističkih udruga položili su vijence na spomenik svim palim borcima u Drugom svjetskom ratu, a predsjednik SABA Liburnije **Branko Afrić** istaknuo je da su se mještani Lipe među prvima uključili u Narodnooslobodilačku borbu, u kojoj je poginulo 19 Lipljana. U jutarnjim satima, u mjesnoj crkvi, održana je i sveta misa za žrtve koju je predvodio nadbiskup **Ivan Devčić**.

N.L.

Brojni sudionici jubilarne 70. komemoracije „Lipa pamti“

Izjava zamjenika

predsjednika SABA RH i predsjednika UABA Split Josipa Milata

Poklič „Za dom spremni!“ znači isto što i „Sieg heil!“

•Zamjenik predsjednika SABA RH i predsjednik Udruge antifašista i antifašističkih boraca Split Josip Milat javno je pozdravio i pozitivno ocijenio izjave braniteljskih udruga Splita kojom su se izjasnili da su antifašisti

Josip Milat

Tim povodom Milat je 15. svibnja ove godine dao izjavu za „Slobodnu Dalmaciju“ u kojoj je rekao: „Raduje me i kao predsjednika Udruge antifašista Splita i kao čovjeka koji je uvjeren u civilizacijsku vrijednost antifašizma, čuti da su predstavnici udruga nastalih iz Domovinskog rata spremni prihvati antifašizam kao civiliza-

ciju vrijednost. Posebno me raduje čuti, a vjerujem i sve humanistički opredijeljene ljude, da su spremni pridužiti nam se na obilježavanju obljetnice antifašizma i odavanju pjetetu žrtvama fašizma. Mi antifašisti smo uvijek, uz odavanje počasti antifašistima, s jednakim pjetetom odavali i počast poginulim borcima Domovinskog rata - cvijeće smo polagali jednima i drugima. Mi uvijek i bez fige u džepu tvrdimo da je mladost koja je išla u NOR - 1941. imala iste ideale - borbu za slobodu - kao i mladost koja je išla u Domovinski rat - oba su rata bila oslobođilačka.

Također smatramo da je svaka žrtva - žrtva i da svakoj, posebno nevinoj žrtvi treba dati pjetet, ali ipak ni smo spremni, niti ćemo ikada biti spremni, prihvati da su partizanske i nacifašističke žrtve iste, nikada nećemo prihvati stav da su partizani bili zločinačka vojska, a nacifašistička, ustaška i četnička oslobođilačka. Niti jedan se zločin ne može opravdati, ali je ipak nedopustivo izjednaćavati partizane i ustaše. U svakom ratu je bilo žrtava na obje strane, jer ipak rat je rat, ali i u tom nesretnom ratu nema mjesta zločinima, i bez obzira na činjenicu da je rat sam po sebi zločin. I u NOR - partizanskom kao i Domo-

vinskom ratu bilo je devijacija pa i zločina, ali je nedopustivo zbog te činjenice partizane proglašavati zločincima, a zanemarivati zločine počinjene u Domovinskom ratu. Zločini su uvijek individualni i treba ih procesuirati, nije ih moguće ničim opravdati. Zato nam nije prihvatljivo da se Domovinski rat pokušava predstaviti kao sljednik ideologije NDH, jer to onda nije antifašizam. Nije svaki ustaša, a pogotovo domobran bio fašist. Uostalom i u Hitlerovoj Njemačkoj i Mussolinijevoj Italiji je djelovao pokret otpora i mnogi su bili antifašisti.

Ipak ne može se zanemariti činjenica da ustaše nikada nisu ratovale protiv nacifašista, već da su im bili saveznička vojska. Mi antifašisti ne prihvaćamo, niti ćemo ikada prihvati stav, da je hrvatska vojska u Domovinskom ratu bila ustaška, ali ne prihvaćamo ni stav da se na ustaštvu gradi domoljublje, ili da se domoljublje i domovinski rat prikazuje kao nadogradnja na NDH. Mi smatramo da je po svom povijesnom karakteru poklič „za dom spremni!“ i još uz ustaško znakovlje, isto ono što u Njemačkoj znači „Sieg heil!“ i svastika.

Mi također smatramo da se moramo okrenuti budućnosti. Zato svako iskreno pridruživanje Udruga nastalih iz Domovinskog rata civilizacijskim vrijednostima antifašizma na kojoj se temelji Republika Hrvatska kao i cijela Europa, primamo s neskrivenim zadovoljstvom. Jer, poštovati antifašizam znači poštivati i Republiku Hrvatsku. Bit će nam čast da ubuduće zajednički odajemo pjetet nevinim žrtvama kako partizanskog tako i Domovinskog rata, ali ne i pod ustaškim pozdravima i ustaškim znakovljem. Naša je budućnost zajedništvo, a ne podjela, demokracija, a ne diskriminacija, humanizam, a ne totalitarizam. Istraživanje, da ne kažem prekopavanje povijesti, posebno bez plemenitih namjera, nikada nikome nije donijelo sreću pa neće ni nama“, izjavio je Milat i podsjetio da je „jednom jedna poznata ličnost“ kazala: „Po povijesti se relativno lako hoda, hrabrost je poviriti u budućnost.“

Zagreb

SPOMEN PARTIZANSKOM ZRAKOPLOVSTVU

Upovodu 72. obljetnice stvaranja i razvoja zrakoplovstva NOB-a, upriličen je tradicionalni skup posvećen 21. svibnju 1942. godine, kao spomen na osnutak i razvoj zrakoplovstva. O značaju partizanske avijacije, posebno o prvim pilotima **Franji Kluzu i Rudiju Čajavcu**, govorio je predsjednik Sekcije zrakoplovnih

vojnih umirovljenika Zagreba **Vlado Černjajev** (sekcija djeluje u okviru UABA Jug Zagreb).

Svečanom skupu nazočili su, među inim, **Franjo Habulin**, predsjednik SABA RH, **mr. Ivan Fumić**, potpredsjednik, **Petar Raić**, predsjednik ZUABA GZ i ZZ, **Milivoj Boroša**, predsjednik SUH-a podružnice

Kluba vojnih umirovljenika i **Elena Pilićeva Čorko**, predsjednica Savjeta ruske nacionalne manjine.

O zrakoplovima koji su borbeno djelovali tijekom NOR-a (uz projekcije video zapisa) govorili su **Budo Popović i Sakib Hanušić**, članovi Sekcije ZVUZ-a.

Branko Beć

Sjećanje na legendarnu Bitku na Neretvi

•Brojni antifašisti s prostora bivše Jugoslavije okupili su se 10. svibnja u Jablanici, na svečanom obilježavanju 71. godišnjice legendarne Bitke za ranjenike na Neretvi

Obilježavanje su organizirali Savez antifašista i boraca narodnooslobodilačkog rata u Bosni i Hercegovini, SABNOR Jablanica, Društvo »Josip Broz Tito« iz Jablanice i Muzej Bitka za ranjenike na Neretvi.

Tradicionalno, pred početak službenog dijela programa, upriličena je akcija Cvijet za ranjenike, odnosno spuštanje 71 karanfila s mosta u Neretvu, nakon čega je položeno cvijeće na spomen-obilježje Muzeja Bitka za ranjenike na Neretvi. Potom je uslijedila svečana akademija.

Član Predsjedništva BiH **Željko Komšić** istakao je kako je jako važno njegovati ideju antifašizma. Fašizam je, kazao je Komšić u Jablanici, kako opasna pojava koja počinje od naizgled bezazlenih, pa čak i šaljivih komentara na račun tudevje, nacije, boje kože...

-Ali, vrlo brzo bukne i postane strašno zlo koje gazi ljude pred sobom. Mislili smo da je '45. fašizam definitivno pobijeden, pa se onda pokazalo da nije. Čak i u demokratskim, zapadnim zemljama vidite da ti ksenofobični, fašistički i nacistički pokreti jačaju. Jedna nova generacija mlađih ljudi ima u sebi taj antifašizam i protivi se svemu onome što je fašističko, poručio je Komšić.

Prisutnima su se obratili i potpredsjednik GO SABNOR-a **Slobodan Pović**,

Hrvoje Mimica, učesnik bitaka na Neretvi i Sutjesci, kao i predstavnici antifašističkih boraca i antifašista Crne Gore, Hrvatske i Slovenije. Ministar vanjskih poslova BiH **Zlatko Lagumđija** posebno je izdvojio učesnika Narodnooslobodilačkog rata **Hrvoja Mimicu** iz Hrvatske, koji je u ovoj bitci sudjelovao kada je imao 18 godina, a danas je u devetom desetljeću.

Legendarna Bitka za ranjenike na Neretvi jedna je od najhumanijih bitaka u povijesti ratovanja i ratnih operacija koja je presudno utjecala na tok Narodnooslobodilačke borbe 1941. - 1945. godine i Drugog svjetskog rata na našim prostorima.

U ime udruga ABA i ZUABA Split-sko-dalmatinske županije delegacije su položile cvijeće kod centralnog Spomen-obilježja, ispred Muzeja.

Predsjednik zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Split-sko-dalmatinske županije **Krešimir Sršen** podsjeća da su, po odluci GŠ Hrvatske, u Bitci sudjelovale 7. banjarska i 9. dalmatinska divizija, te 1. i 2. dalmatinska NO brigada, s ukupno 9.167 boraca. U drugim jedinicama NOVJ iz Hrvatske učestvovalo je još oko 2.100 boraca. Hrvatska je, dakle, dala 46,70% boraca, od ukupnog broja (oko 24.000).

Presudni čin proboja iz neprijatelj-

skog okruženja u dolini rijeke Neretve izveli su Dalmatinci iz 2. dalmatinske NO brigade. Oni su prvi, »Grom grupa«, od 06./07. ožujka 1943., prešli preko Neretve kod porušenog mosta blizu Jablanice i otvorili put grupaciji oko VŠ NOVJ, za napredovanje i uništavanje neprijateljskih oružanih snaga kroz istočnu Hercegovinu.

9. dalmatinska NO divizija, rođena u Imotskom početkom veljače 1943.g., imala je tešku zadaću. Ona je, zajedno sa 7. banjarskom divizijom preuzela prijenos ranjenika i oboljelih od tifusa, prenoseći ih preko Neretve i bespuća planine Prebra. Od Imotskog do završetka bitke na Neretvi, 9. dalmatinska NO divizija izgubila je oko 700 boraca, mahom mlađih i neiskusnih. Velika zima, oskudna odjeća, glad i na ledima stotine i stotine ranjenika i tifusara nisu ih sprječili da izvrše svetu zadaću. U konačnici, njeni borci oslobođili su grad Nevesinje od četnika i od dijela naroda, uz četnički pokret, koji su bili spremni na sve, pa i na ubijanje partizanskih boraca.

Bitka za ranjenike na Neretvi, jedinstvena u Europi, bila je ujedno prvi kamien temeljac jedinstva i zajedništva svih pripadnika NOP-a i NOV-a.

Svima slava, koji su položili svoj život, za slobodu naroda, poručuje Sršen.

S.T.

Mnoštvo antifašista okupilo se u Jablanici na obilježavanju legendarne bitke NOR-a

Na Dan pobjede nad fašizmom, Povelju Antifašističke lige RH potpisali predstavnici organizacija koje su pokrenule njezino osnivanje

Stvaranjem zajedničke platforme i dijalogom različitih aktera i njihovih svjetonazora, antifašizam se treba konstituirati kao društveno i politički relevantan subjekt, koji će – uz otpor neofašizmu – promicati i demokratske procese, dijalog, solidarnost i kritičko promišljanje realnosti, stoji u Povelji Antifašističke lige Hrvatske, koja je predstavljena javnosti na Dan pobjede nad fašizmom u središnjici SABA RH.

Povelju Antifašističke lige potpisali su na konferenciji za novinare predstavnici organizacija koje su pokrenule njezino osnivanje – **Juraj Hrženjak**, inicijator ideje osnivanja Antifašističke lige, **Ivan Fumić** potpredsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH, **Vesna Teršelić** iz Documente – Centra za suočavanje s prošlošću, **Milorad Pupovac** u ime Srpskog narodnog vijeća te brojni pojedinci – istaknuti kulturni i javni radnici. Među potpisnicima su i *Gradanski odbor za ljudska prava*, *Romsko nacionalno vijeće*, *Židovska općina / Šoa akademija*, *Židovska vjerska zajednica „Bet Israel“*, *Vijeće romske nacionalne manjine Grada Zagreba*, *Kuća ljudskih prava Zagreb*, *Mladi antifašisti Zagreba*, *Srpski demokratski forum*, *Centar za mirovne studije, B.A.B.E.*, *Savez društava „Josip Broz Tito“ Hrvatske*, *Savez ratnih i vojnih invalida RH (2. svjetskog rata)...*

Afirmacija antifašizma

- Ovu inicijativu pokrećemo okruženi oživljavanjem fašističkog zla i raznih društvenih tendencija čiji je cilj dokidanje prava manjina. Sjetimo se samo referenduma čiji je cilj bio odricanje prava na jednakost jednog dijela građana, ili napada na cirilicu. Da smo se ranije udružili, mogli bismo senzibilizirati javnost i potaknuti vlast da se jače zauzima za antifašističke vrijednosti, kazao je **Juraj Hrženjak**.

- Liga će omogućiti uspješnije provođenje ciljeva koji se temelje na afirmaciji antifašizma, suprotno primjerima pojedinih državnih institucija, koje neadekvatno reagiraju na govor mržnje, posebno kada je riječ o pravosuđu, istaknula je **Vesna Teršelić**. Dodala je i kako je nužno da državne institucije još više podrže

Povelja Antifašističke lige

Potpisivanje Povelje upriličeno je na Dan pobjede nad fašizmom

rad Spomen područja Jasenovac, kao i da reafirmiraju druga spomen-područja koja više ne postoje. Uz to je potrebno promicati kulturu pamćenja i uvesti inovativniji pristup nastavi povijesti.

Ivan Fumić upozorio je kako aktuelne ekonomski poteškoće uzrokuju rast nacionalnih ekstremizama koji su izrodili rat, i da bi opet moglo doći do sličnih posljedica. „Došlo je vrijeme da razjedinjene snage ponovno usmjerimo u obranu civilizacijskih tekovina antifašizma, a protiv mržnje i podjela“, poručio je.

- Kad smo radili povelju to me podsjetilo na 1989. i 1990. godinu, i na slične inicijative za koje smo se zalagali. Tada smo vjerovali u bolje društvo, ali moram reći kako danas nemamo bolje društvo, kazao je **Milorad Pupovac**, te dodao kako u Europi postoji malo glavnih gradova koji su imali ovako snažan antifašistički pokret, a koji ne nose ulicu u spomen na dan kad su oslobođeni od fašista. Također, malo je zemalja u Europi čiji se partizanski vođe i lideri oslobodilačkih pokreta, kao što je bio Josip Broz Tito, proganjaju i proglašavaju zločincima.

Inicijatori su upozorili kako se antifašizam na razini države danas svodi na prigodničarsko obilježavanje obljetnica nekih datuma i događaja koje se ne mogu prešutjeti, ni zaobići, mada je i to praćeno sve agresivnijim poricanjem i postepenim relativiziranjem njihove važnosti. Pri tome se zaboravlja da je antifašizam sustav vrijednosti nastao u obrani osnovnih ljudskih prava, sloboda i jednakosti, kao takav se prometnuo u programsu osnovu historijskih otpora nacifašizmu, te spasio Europu i njezine narode poput hrvatskoga. Stoga je, istaknuli su protagonisti ove inicijative, cilj Antifašističke lige integrirati antifašizam u temelje hrvatskog

društva, sustavno se suprotstavljati svim manifestacijama nacifašizma, te javno zahtijevati da Hrvatska dosljedno primjenjuje ustavne odredbe o pravnoj, demokratskoj, sekularnoj i socijalno osjetljivoj državi uz uvažavanje dostojanstva radnika i ljudskog rada općenito.

Prilagodba novim uvjetima

I dalje se nastoji osporiti notorna povjesna činjenica da su temelji današnje Republike Hrvatske položeni na Trećem zasjedanju Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske i u vrijeme Drugog svjetskog rata, kada je većina građana i građanki Hrvatske iz redova svih njezinih naroda, uz cijenu golemih ljudskih žrtava i razaranja, aktivno sudjelovala u borbi protiv nacifašističke okupacije i domaćih kvislinga. Nema dvojbe da su i danas mnogi u Hrvatskoj opredjeljeni humanistički i demokratski, dakle: antifašistički. No, oni nisu na adekvatan način organizirani, a to ima za posljedicu da na društvenoj sceni Hrvatske ne postoji dovoljno snažna i aktivna antifašistička snaga koja nam je toliko potrebna. Stoga mi, potpisnici Povelje, želimo stvoriti pretpostavke da se ta snaga razvije i pretvoriti u promotora antifašističkih vrijednosti. Pritom smo svjesni da antifašizam danas valja prilagoditi novim društvenim uvjetima i proširiti ga novim akterima, novim idejama kako bi se djelotvorno mogao suprotstaviti akcijama i manifestacijama u kojima je nemoguće ne prepoznati prijeteće karakteristike fašizma, poručuju u Povelji, inicijatori osnivanja Antifašističke lige Republike Hrvatske.

B.M.

Obljetnica proboja obruča i počast žrtvama

•Svake godine, pa tako i ove 2014. u svibnju, na 72. godišnjicu proboja obruča kojim su ustaše opkolile Petrovu goru u cilju uništenja boraca Narodnooslobodilačke vojske i naroda (većinom Srba) koji se tamo sakrio, okupilo se preko tisuću antifašista: preživjelih boraca NOV, članova njihovih obitelji i drugih antifašista iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Došli su da se prisjetе patnje naroda u obruču, te da odaju počast poginulim borcima NOV u tim borbama, kao i stradalim civilima

Unajvećem broju posjetitelji su bili mlađi, koji nastavljaju tradiciju svojih roditelja. Okupili su se 17. svibnja ispred spomenika žrtvama fašizma, koji je svake godine u sve lošijem i derutnjem stanju. Pljačkaši, koji sa spomenika odnose čelične ploče i druge dijelove, nemaju posljedica, ne bivaju kažnjeni, iako čine teže kazneno djelo, što posebno žalosti.

Svečanost na Petrovoj gori je započela Internacionalom, u izvedbi djevojačkog zbora iz Zagreba, a nastavljen je polaganjem vijenaca ispred spomenika, na mjesto sahrane poginulih u napadu na vrh Petrovac. U ime Srpskog narodnog vijeća vijenac je položio saborski zastupnik **Milorad Pupovac**, a u ime SABA RH potpredsjednik **Ivan Fumić** s delegacijom. Nakon toga vijence su položile i delegacije mnogih udruga antifašista iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

O proboju ustaškog obruča u svibnju 1942. govorio je **Mile Knežević**, i sam učesnik u toj bitci. Istakao je da su ustaše krajem ožujka 1942. zaposjeli vrh Petrovac kako bi onemogućile razvoj ustanka.

Vodstvo Kordunaškog odreda odlučilo je izvršiti napad već sljedećeg jutra u nadi da se ustaše neće stići utvrditi i da će ih tim napadom iznenaditi. No, u toku noći napadao je snijeg pa je vidljivost s vrha Petrovca bila izvanredno dobra. To je ustašama omogućilo da sprječe svako iznenadenje. K tome, oko 700 civila, zvanih roguljaši, uključenih u napad, nije imalo oružje pa su bili laka meta ustašama. Zbog toga ova akcija nije uspjela. Međutim, 9. svibnja 1942. ustaško - talijanske snage, jačine 10.000 vojnika ponovo su opkolile Petrovu goru. U tom trenutku na planini je bilo 730 boraca NOV i oko 10.000 civila. Kako bi izbjegli uništenje boraca NOV i zbjega, odlučeno je da se izvrši iznenadni napad. U ranu zoru snažnim napadom probijen je neprijateljski obruč. Kroz stvoreni otvor iz obruča se spasila većina boraca NOV i civila, ali je ipak ubijeno 1.300 civila, pretežno žena i djece.

Potprijeđnik SABA RH **Ivan Fumić**, govoreći na ovom skupu, istakao je da je i ovdje na Petrovoj gori sloboda plaćena tisućama života i da se ta činjenica nikada ne smije zaboraviti.

Zbog toga nas iznenađuje da se ljudi, koji i danas sebe nazivaju ustašama i na odorama nose ustaški poklic »Za dom spremni« proglašavaju antifašistima. Ne bi nas čudilo da takva izjava dolazi iz redova nacionalnih ekstremista. No nju je izrekao i gradonačelnik Splita, član SDP. Na taj način poistovjetio se s onima koji su u Srbiji četnike također proglašili antifašistima. Moramo se zapitati, a protiv koga su se onda borili pravi antifašisti i tko je to osnovao logore smrti, ako su i ustaše i četnici također bili antifašisti.

U vrlo emotivnom govoru, skupu se obratio **Milorad Pupovac** istakavši da se u toku Narodnooslobodilačke borbe nismo dijelili ni po nacionalnosti, ni po vjeri i da je zato ta borba bila uspješna. Moramo ustati protiv svih onih koji danas dijele ljude po bilo kojoj osnovi. Kazao je da je prije 1990. svakom bilo jasno što Petrova gora i NOB znače. Nažalost, od tada su u Hrvatskoj dobili pravo građanstva razni falsifikatori i negatori antifašističke borbe, koji sustavno izvršuju činjenice i truju narod idejama, koje su bile uzrok svjetskog rata. U školama se više ne uči o značaju antifašističke borbe. Vođu NOB-a maršala Tita nazivaju zločincem, a ustaške zločine ili relativiziraju ili pravduju kojekavim suludim argumentima. Oni su porušili tri tisuće spomenika NOB, oni su uništavali knjige pisane cirilicom, oni su sijali strah i mržnju između Srba i Hrvata devedesetih godina XX. Stoljeća, s poznatim posljedicama. Isti ti ljudi danas se bore protiv cirilice želeti uništiti još preostale Srbe u Hrvatskoj, koji tu stoljećima žive kao njezini ravnopravni građani. Protiv takvih ideja moramo se boriti, kako se povijest ne bi ponovila.

Na skupu nisu zapaženi predstavnici državnih vlasti, pa čak ni iz općine Vojnić, na čijem se teritoriju održavala ova svečanost. Očito da njima antifašističke žrtve ništa ne znače, ali plodove te borbe i te kako znaju iskoristiti za sebe.

Program je završio nastupima brojnih pjevačkih zborova i plesnih grupa, među kojima i zbara Ruskinja iz Varaždina.

Delegacija SABA RH polaže vijenac na Petrovoj gori

I.F.

•Nogometni klub Hajduk priredio je od 7. do 9. svibnja ove godine trodnevno obilježavanje 70. godišnjice obnove kluba koja se dogodila 1944. godine na oslobođenom Visu. Povodom jubileja održana je svečana skupština kluba u Hrvatskom domu na Visu kojoj je prisustvovao i predsjednik Republike Hrvatske **Ivo Josipović**

Autor monografije o Hajduku **Albert Kučić** ovako je opisao povijesni događaj: „Osvanuo je povijesni 7. svibanj 1944. godine. Viška riva posebno je okićena i ukrašena prigodnim dekorom, cvijećem i zastavama. Ovaj datum nije slučajno odabran. U Splitu je radi ratnih uvjeta izostala tradicionalna procesija Svetog Duje, zaštitnika grada. Kako ta najdraža fešta Spalićana ne bi prošla neobilježeno pobrinuli su se igrači i rukovodstvo HŠK Hajduk obnoviteljskom skupštinom na Visu. Veza između Svetog Duje i Hajduka tim činom dobila je novu neraskidivu dimenziju“.

Vis je, dakle, ovoga svibnja ponovo bio u potpunosti u znaku Hajduka koji se na svečarski način prisjetio tih slavnih dana. Splitski klub uputio je 1941. godine odbijenicu talijanskim vlastima koje su željele da postane fašistički klub i nakon toga je raspuništen. Nešto više od tri godine nakon toga Hajduk je obnovljen na Visu pod imenom "Hrvatski sportski klub Hajduk".

Veliki jubilej protekao je ove godine u doista slavljeničkom tonu. Hajdukova delegacija zaputila se na Vis 55-metarskim ratnim brodom "Faust Vrančić" Hrvatske ratne mornarice. Popis uglednika koji je doputovao na Vis obilježiti 70-godišnju obljetnicu govori o važnosti ovog događaja. Osim kompletног rukovodstva kluba, svečanost je uveličao predsjednik Republike Hrvatske **Ivo Josipović**, koji je ujedno bio i pokrovitelj ovog jubileja. S njim je doputovao i ministar Uprave **Arsen Bauk**, dok su s proslave Sv. Duje nešto kasnije stigli župan Splitsko - dalmatinski **Zlatko Ževrnja** i gradonačelnik **Ivo Baldasar**. Osim njih, događaj je svojim dolaskom uveličala i veleposlanica Francuske **Michele Bocoz**, te počasni konzuli Finske, Švedske i Rusije,

Hajduk - svjetski sportski simbol antifašističke borbe

Svečanom jubileju obnove Hajduka na Visu prisustvovao je i predsjednik Republike **Ivo Josipović**

Milan Senjanović, Slobodan Anićić i Josip Eterović. Sve skupa ih je dočekao gradonačelnik Visa **Ivo Radica**.

Po dolasku su najprije posjetili izložbu fotografija koje prikazuju Hajdukove utakmice iz tog doba. Od dvoboja na Visu, pa do onih u Bariju, Egiptu, Libanonu i diljem mediteranske obale. Goste je u te povijesne događaje uputio Hajdukov kroničar **Jurica Gizdić**.

Nakon toga održana je svečana skupština u "Hrvatskom domu" na Visu, mjestu gdje je se 1944. godine odigrala obnoviteljska skupština Hajduka.

Marin Brbić je uzvanike proveo kroz okolnosti i događaje koji su pretvodili obnavljanju Hajduka, a nakon njega predsjednik Josipović je istaknuo značaj čina koji se dogodio prije 70 godina.

-Hajduk je više od sporta, Hajduk je fenomen važan za sportski, kulturni i gospodarski život cijele Hrvatske. Hajduk je bio i ostao simbol hrabrosti, slobode i domoljublja. Čin tadašnjih igrača i rukovodstva kluba postao je svjetski sportski simbol antifašističke borbe. Hajdukov put je sjajan primjer kako sport može imati pozitivan utjecaj na društvo. U to doba ovaj klub je svim ljudima prenio jednu slobodar-

sku poruku i pokazao pravi put - kazao je Josipović kojeg su novinari upitali što njemu kao Dalmatincu znači Hajduk.

-Ja sam posebna kategorija zagrebačkih Dalmatinaca. S jedne strane naravno da me vežu emocije za Hajduk, ali s druge strane imam osjećaje i prema Dinamu čiji sam navijač bio u mladosti. Danas, moram reći, da pratim i navijam za reprezentaciju - dodao je predsjednik, a prenosi Dalmacija-News.

Ivo Baldasar se pak osvrnuo na povelju koju je Hajduku dodijelio **Charles de Gaulle**, koji je proglašio splitski klub, počasnom momčadi slobodne Francuske.

-Evo tu je i veleposlanica Francuske s nama. Moram joj kasnije napomenuti da ćemo u bliskoj budućnosti iskoristiti mogućnosti da najavljeni ili nenajavljeni posjetimo predsjednika Francuske - kazao je Baldasar, osvrnuvši se na legendu prema kojoj je De Gaulle u povelju stavio mogućnost da splitska momčad u bilo koje doba dana ili noći može zatražiti prijem kod poglavara Francuske.

Po završetku svečane skupštine, u 18 sati je odigrana utakmica između veterana Hajduka i Visa.

S.T.

♦U Karlovcu, Veljunu, Bročancu, Rakovici i Sadilovcu na spomen-obilježjima izaslanstva antifašističkih boraca i antifašista iz Zagrebačke i Karlovačke županije, polaganjem vjenaca odala počast nedužnim žrtvama ustaškog terora

Bio je Đurđevdan, pravoslavni vjerski praznik – 6. svibnja 1941. godine. Na Kordunu je u Blagaju mučki ubijeno 525 Srba. Bilo je to vrijeme kada nije bilo nikakvih oružanih borbi. Tim je povodom, (također na Đurđevdan, 6. svibnja) upriličena komemorativna svečanost. Položeni su vijenci i cvijeće, te odana počast nevinim žrtvama ustaškog pokolja ispred spomen-kosturnice u Veljunu. Brojni članovi udruge antifašističkih boraca i antifašista iz Karlovačke i Zagrebačke županije, te predstavnici Srpskog narodnog vijeća, pložili su vijence i u Hrvatskom Blagaju na mjestu gdje je izvršen zločin ispred zajedničke grobnice (koja je oskrvnutu 2000. godine). Poslije oslobođenja zemlje, iz te grobnice u Hrvatskom Blagaju prenesene su kosti žrtava ustaškog terora u spomen-kosturnicu u Veljunu, izgrađene u obliku bunkera na čijoj se prednjoj strani nalazi tekst o masakru ustaša s popisom stradalnika. Na dnu ploče uklesani su stihovi pjesnika Jovana Jovanovića Zmaja: »*Ti grobovi nijesu rake, već kolijevke novih snaga.*«. I ovaj je spomenik (dvije brončane figure boraca i kosturnica) oštećen tijekom 2000. godine.

Na komemorativnom skupu prvi put sudjelovali su i službeni predstavnici vlasti Grada Slunja: zamjenik gradonačelnika **Josip Gračan** s nekoliko vijećnika. »Veljun je bio drugi masovni zločin u državi koja nije stigla obilježiti ni mjesec dana svog postojanja, objesiti zastave na državne institucije, niti usvojiti sve zakone«, kazao je **dr. Milorad Pupovac**, predsjednik SNV-a i saborski zastupnik, dodavši da se, nakon Gudovca gdje je ubijeno 195 muškaraca, u Veljunu dogodio još veći i teži zločin po istom modelu.

Palim borcima odana je počast u Bročancu na cesti Slunj-Rakovica kod spomenika koji je podignut za 76 palih partizana i 359 civilnih žrtava fašizma, među kojima i 88 djece (zadnje oštećeno). Također i u Rakovici, gdje je uz srušeni spomenik i spomen-kosturnicu palim borcima NOR-a, podignut novi

ODANA POČAST ŽRTVAMA

Dan oslobođenja Karlovca

Povodom Dana oslobođenja Karlovca 6. svibnja, upriličena je komemoracija ispred miniranog spomenika ustanku i žrtvama fašizma (rad kipara Vanje Radauša), nekadašnjeg Perivoja slobode, danas Šetališta Franje Tuđmana. Grad na četiri rijeke je oslobođen u završnim operacijama za konačno oslobođenje zemlje 6. svibnja 1945. godine. U NOR-u je u Karlovcu bio jak ustaško-domobranski i talijanski garnizon, od 1943.

godine, i njemački, odakle su polazile brojne akcije protiv jedinica NOV i PO Hrvatske na slobodnom teritoriju (Kordun, Banija, Petrova gora, Četvrt neprijateljska ofenzira).

Komemoraciji su prisustvovali, među inim, saborski zastupnik SDP-a **Josip Benčić** i dogradonačelnik Karlovca **Dubravko Delić**. O Danu oslobođenja govorio je **Mirko Miladinović**, predsjednik UABA Karlovca.

Komemoracija ispred miniranog spomenika ustanku i žrtvama fašizma

spomenik »palim borcima Domovinskog rata i poginulima u II. svjetskom ratu«. U Donjem Prmišlju izgrađena je spomen-ambulanta na kojoj je bila spomen-ploča s imenima 327 palih boraca i podatkom da su tijekom rata u tom kraju fašisti pobili 1428 civila. Sve je uništeno. U selu Sadilovcu nema više spomenika za 46 palih boraca. Nema više ni selo! Napušteno je i prazno. U tom naselju postavljena je obnovljena spomen-ploča na ostacima pravoslavne crkve u kojoj su ustaše pobile 310 mještana Sadilovca i poklale 153 osobe iz susjednog sela Bugara, također srpske nacionalnosti. Nakon dugo vremena, odajući počast stradalnicima, skupina antifašističkih boraca i antifašista bila je jedini posjetilac Sadilovca.

Na tim spomen-obilježjima, upriličen je i mali sat povijesti, a govorili su

Branko Božić, tajnik Sekcije 1. hrvatskog korpusa i **Ljuban Miljković**, član Sekcije 8. kordunačke divizije. Na kraju upriličen je i obilazak spomen-obilježja u Ličkom Petrovom Selu (Lika) gdje su također položeni vijenci i odana počast za 1256 civilnih žrtava fašističkog terora i 110 poginulih partizanskih boraca.

»Čišćenje« od Srba je na Kordunu (i Baniji) trajalo od 29. lipnja do 8. kolovoza 1941. godine. Ubijeno je na tisuće muškaraca, žena i djece. Valja istaknuti da je većina hrvatskog naroda osuđivala te ustaške zločine. Sačuvan je dio izvještaja koji je zapovjednik žandara na Kordunu napisao 16. srpnja 1941. godine: »...Ovakvi postupci izazvali su i kod Hrvata negodovanje. Ovo je sramota za narodnost hrvatsku, kulturu i katoličku vjeru...«

B. M.

OBNOVLJENE SPOMEN-PLOČE

♦ Ispred obnovljenih spomen-ploča s imenima pobijenih, na obljetnicu pokolja nevinih ljudi – 28. travnja, upriličen komemorativni skup i odana počast stradalnicima

Na mjestu prvog masovnog pogubljenja Srba u tzv. NDH, u selu Gudovcu je 1955. godine podignuta (1969. dograđena) spomen-kosturnica za 195 žrtava srpske nacionalnosti, koje su ustaše strijeljale 28. travnja 1941. godine. Spomenik „Žrtva“ je djelo Vojina Bakića. Tijekom posljednjeg rata spomenik je srušen sa zemljom, kosturnica minirana, ploče razbijene. U međuvremenu, spomen-obilježje je „sanirano“ – okoliš uređen, obnovljene su spomen-ploče s imenima pobijenih, a vrše se i pripreme za vraćanje spomenika Vojina Bakića. Na poljani na rubu sela Gudovac, gdje se dogodio masakr nevinih ljudi, 28. travnja upriličen je komemorativni skup i odana počast stradalnicima, te su položeni vijenci i zapaljene svijeće.

Gradonačelnik Bjelovara **Antun Korušec** rekao je da su u Gudovcu pobijeni ljudi zbog svoje nacionalnosti, osudio zločine ustaša i naglasio antifašističku opredijeljenost Bjelovara i Hrvatske. U sličnom tonu govorili su i Bjelovarsko-bilogorski župan **Damir Bajs** i izaslanica predsjednika Hrvatskog sabora **Vanja Posavec**.

Otpor krivotvorenu povijesti

Ovdje smo da se poklonimo žrtvama prvog od mnogih masovnih zločina u Hrvatskoj, u Drugom svjetskom ratu, rekao je **Stjepan Gomerčić**, potpredsjednik SABA RH, ističući da su vandali 50 godina nakon masakra, uništavanjem spomen-obilježja po drugi put ubili žrtve i počinili kulturocid. Valja se zapitati, je li samo to bio njihov cilj – uvjereni da će zaboravom abolirati ili barem prikriti ustaški zločin, ali i zločinačku ideologiju koja je za cilj, između ostalog, imala i „čišćenje“ Hrvatske od Srba. Ili je cilj, dodao je Gomerčić, bio i taj da potomke žrtava strašnog zločina, koji su odstali uz prepričavanje ovog ustaškog zločina, pretvori u netolerantne ljude, spremne na osvetu – da eliminiranjem spomenika eliminiraju pamćenje i tako otvore prostor spiralni etničke mržnje. Poučeni našom teškom povijesnu znamo, ne smije se baš nikada na

Komemoracija je održana uz obnovljene spomen-ploče s imenima pobijenih

mržnju i zlo odgovarati osvetom. Svi oni koji su na bilo koji način vraćali na isti ili sličan način, bilo u Drugom svjetskom ratu, bilo u Domovinskom ratu, naštetili su prvenstveno svojim žrtvama tuđih zločina, njih su ukaljali, te umanjili strahotu zločina krvnika. Nažalost, korijeni fašističke ideologije nisu uklonjeni, premda je fašizam vojno davno poražen. Mi, hrvatski antifašisti, pozivamo sve da svim snagama zajedno radimo na očuvanju povijesnog sjećanja i na otporu onima koji žele krivotvoriti povijest i progoniti antifašiste, zaboravljajući pritom, svjesno, da bez antifašističkih boraca današnje Hrvatske ne bi bilo, zaključio je Gomerčić.

Život jači od smrti

Počelo je rano ujutro 28. travnja 1941. godine – akcijom „čišćenje terena“. Ustaše su masovno hapsile Srbe do podne u samom Gudovcu, a poslije podne i u selima godovačke općine – Velikom i Malom Korenovu, Prgomejlu, Bolču, Klokočevcu, Tuku, Staničićima i Brezi. Vrlo brzo u godovačkoj općinskoj zgradici našlo se oko 200 ljudi. Među njima su se nalazila i tri pravoslavna svećenika. Uskoro su svi uhinenici usmjereni prema riječi Plavnici u blizini Gudovca. U pratnji kolone

(četverored) se nalazilo oko 80 zaštitara – ustaša. Od ukupno 200 uhićenih (199 Srba i jednog Hrvata) dovedenih na gubilište, 195 je ubijeno na mjestu, dvojicu ranjenih u koloni ustaše hapse i kasnije u bolnici ubijaju, a pošto je život uvijek jači od smrti, trojica su nekim čudom preživjela: **Ostoja Sekulić, Ilija Jarić i Milan Margetić**. Mrtva tijela su ustaše prelike vapnom, te ih pokrile tankim slojem zemlje. **Martinu Cikošu** (zapovjednik godovačkih „zaštitara“ i predsjednik Općinskog odbora HSS-a) su se u zločinačkoj raboti pridružili **Milan Pavlešić, Franjo Grivić, Dragutin Gosarić, Mijo Panić**...

Taj prvi masovni zločin, 18 dana nakon uspostave NDH, zgrauuo je okupatore. Pretpostavljajući da će takvi zločini izazvati oružani otpor Srba (koji su činili četvrtinu stanovništva NDH), njemačka je komanda preuzeila od ustaša gradsku vlast i pohapsila kolovođe pokolja. U Berlinu su se, pak, članovi Vrhovnog stožera Wehrmacht-a na sastanku s Hitlerom požalili da im ustaške vlasti „nepotrebnim zločinima otežavaju posao“. Ali kako u svojim sjećanjima navodi glavni zapovjednik njemačke vojske u NDH, general **Gleise von Horstenau**, Hitler se nije do kraja složio s generalima. Tako je 30. travnja donesena naredba prema kojoj se „akcije čišćenja trebaju

izvoditi pod nadzorom njemačke vojske". Istovremeno su iz zatvora pušteni i kolovođe masakra u Gudovcu.

Komemoracija u Grubišnom Polju

Komemoracija je održana i u Grubišnom Polju na mjestu nekadašnje željezničke stanice, s koje su u stočnim vagonima 27. travnja 1941. godine odvedena 504 srpska civila, prvo u Zagreb, pa u logor Danicu u Koprivnici, a onda u Jadovno i uvalu Slana na Pagu, gdje je ubijeno njih 487. S te zgrade također je skinuta spo-

men-ploča koja unatoč nastojanjima poklonika antifašizma nije vraćena. Na skupu su govorili **Milorad Pupovac**, saborski zastupnik i predsjednik SNV-a i **Milan Bastašić**, predsjednik udruge „Bilogora“.

Predsjednik ZUABA Bjelovarsko-bilogorske županije **Rade Jovičić** predstavio je knjigu **Rastka Pražića** „Civilne žrtve terora NDH u kotaru Grubišno Polje 1941.-1945.“

„U tom kotaru poginulo je 400 boraca, a ubijeno 2.700 civila. Zanimljivo je da se u službenom popisu žrtava Jasenovca nalazi tek trećina onih koji su iz ovog kraja odvedeni u taj logor“, rekao je Jovičić.

Zvjerstva u Gudovcu (prije u Grubišnom Polju) svjedoče da su ustaške vlasti bjelovarsko područje odabrale za početak genocida nad Srbima. Povjesničari to objašnjavaju činjenicom da je bjelovarski kraj i prije formiranja tzv. NDH predstavlja snažno ustaško uporište, zbog čega se dogodila proustaška pobuna nekolicine oficira i podoficira kraljevske jugoslavenske vojske, koji su uz pomoć tadašnjeg gradonačelnika Bjelovara **Julija Makanca** preuzele vlast u gradu i okolini. Nedugo zatim uslijedila su hapšenja i prve masovne likvidacije.

B. M.

Fažana

•Održana trodnevna manifestacija od 16. do 18. svibnja s ciljem očuvanja uspomene na boravak Josipa Broza Tita u Fažani.

Manifestacija "Titovi dani u Fažani" otvorena je u petak 16. svibnja i trajala je tri dana u znak sjećanja na posjete Josipa Broza Tita Fažani. Pokriveni manifestacije su bili Istarska županija i općina Fažana, a organizator Udruga „Josip Broz Tito“.

Program je počeo prvog dana izložbom "Sjećanja 33" Velimira Dragaša, kolezionara i člana Numizmatičkog društva Vespažian iz Pule. Posjetiteljima, kojih je bilo oko 150, obratili su se Martin Matošević, predsjednik Zajednice društava Tito Istarske županije i Mirko Urošević, a na mihu je zasvirao Drago Draguzet.

Među velikim brojem izložaka koji vraćaju u Titovo doba, posebno su zanimljivi zlatni sat Marvin s Titovim potpisom koji je dobio brijunski vrtlar pri odlasku u mirovinu, čahura topovske počasne paljbe, jedna od njih 12, ispaljena 1980. u Beogradu povodom Titove smrti, nožić za otvaranje pisama koji je dobio Jozo Dragaš kao delegat finalne utakmice Kupa maršala Tita Rijeka-Partizan, porculan Bavaria koji je napravljen nakon Titove smrti kao komercijalno pozlaćena garnitura za kavu.

Posjetiteljima su bili zanimljivi i originalni snimci 1960.-1970. s Brijuna koje je Tanjug (Telegrafska agencija nove Jugoslavije) slao svjetskim novinskim

TITOVI DANI U FAŽANI

Sudionici manifestacije Titovi dani u Fažani

agencijama. Na fotografijama su uz Tita Fidel Castro, Haile Selassie, Gamal Abdel Naser, Indira Gandhi i mnoge druge svjetski poznate osobe. Sve osobe s tih fotografija poznate su Švedaninu dr. Thomasu Hedneru koji je posjetio izložbu i rekao da mu je sve to jako zanimljivo jer je upoznat s tim dijelom svjetske povijesti.

Svi koji su bili pioniri mogli su se prisjetiti svećane pionirske obaveze koju su morali naučiti napamet. Nije izostao ni dio boce šampanjca kojom je Jovanka Broz krstila brod Berge, Titov telefon, kopije iz mapa slikara koji su portretirali Tita, među njima najviše onih Slovenca Božidar Jakca.

- Posjedujem sve ove izloške i šteta je da ih javnost ne vidi jer oni svjedoče o vremenu u kojem smo živjeli i koje je bilo dio moje mladosti. Moja je ideja pokrenuti inicijativu da se otočju vrati ime Brioni jer u cijelome svijetu ono je poznato pod tim imenom. Promjenom imena u Brijuni radi se štetna reklama za komercijalni turizam rekao je autor izložbe i vlasnik izložaka Velimir Dragaš.

Bio je planiran i nastavak manifestacije na narodnom zboru na fažanskoj plaži, no on je prekinut uslijed lošeg vremena, ali to nije sprječilo posjetitelje iz cijele Istre da stanu u red i čekaju na obećanu porciju graha.

Tatjana Grbić

NEMA TOGA TKO JE

Urodnom mjestu Josipa Broza više od osam tisuća poštovatelja Titova lika i djela (najviše iz Istre i Slovenije) okupilo se u subotu 24. Svibnja, kako bi kao nekad obilježili Dan mladosti. Proslava održana pod geslom „Dan mladosti – radosti“ ove je godine protekla u ozračju jubileja 70. obljetnice Trećeg zasjedanja ZAVNOH-a. Unatoč činjenici da većinu okupljenih i dalje čine ljudi stariji od 60 godina, ove je godine u Kumrovec stigao i velik broj mladih. Među njima je bilo puno onih koji su se rodili nakon Titove smrti.

Skup u Kumrovcu bio je dostoјanstven, tradicionalna miroljubiva manifestacija u čast antifašizma i vrijednosti suvremene Europe općenito, bez patetike i veličanja Titove ličnosti i djela. Nostalgija vuče u Kumrovec one starije, ali i jedan dio srednje generacije koji se sjeća veće socijalne sigurnosti, stabilnih radnih mjesta, stanova, a poslije ratnog iskustva – sjećaju se razdoblja mira u titoističkoj Jugoslaviji. Osim toga, sve današnje zemlje proistekle iz bivše Jugoslavije, i Hrvatska također, imale su u socijalizmu osjetno bolje gospodarske rezultate i život nego danas.

Ne vraća se ni komunistička ideologija ni Jugoslavija. Neće se ići nazad. Mladi – a njih je i ovog puta bilo u velikom broju, u Kumrovcu nisu slavili prošlo vrijeme, ali gledaju na Tita s više simpatija nego prije nekoliko godina. Sve to ne evocira toliko na Tita, koliko govori o današnjem vremenu i nemoćnim vođama. Teško je vjerovati da će se u dogledno vrijeme na nekom od kulnih mjeseta velikih umrlih nacionalnih voda (poput Franje Tuđmana, Slobodana Miloševića, Alije Izetbegovića) okupljati toliko ljudi na počast, kao Titu. Odlazak u Kumrovec da slave Tita niti u jednoj od zemalja bivše Jugoslavije nije više društveno poželjno ponašanje, ne donosi nikakvu društvenu ili kakvu drugu korist, ali je pred Titovom rodnom kućom, uprkos tome, iz godine u godinu sve više ljudi.

Na početku službenog dijela programa (voditelj **Dubravko Sidor**, dramski umjetnik) bila je i minuta šutnje za sve koji su stradali u poplavama u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Srbiji. **Dragutin Ulama**, načelnik općine Kumrovec dodijelio je plaketu Općine **Tomislavu Badovincu**, bivšem dugogodišnjem predsjedniku, a danas članu Izvršnog odbora

♦Nostalgija vuče u Kracije koji se sjeća već osjetno boljih gospoda

Saveza društva „Josip Broz Tito“ Hrvatske, zbog toga što „niti devedesetih godina, kad je bilo teško i riskantno održavati obilježavanje Dana mladosti, Badovinac nije odustajao“.

Za života je postao legenda

Željko Kolar, krapinsko-zagorski župan istaknuo je da su partizani stvorili temelj demokratske Hrvatske, ali i pomogli stvaranju slobodne Europe. „Tito je vojskovoda i državnik koji je Hrvatskoj vratio Istru, Dalmaciju i otoke. Znao je Staljinu reći „ne“ i stvorio pokret nesvrstanosti, a Ustavom iz 1974. godine omogućio je da Hrvatska bude samostalna i slobodna. Nema toga tko je napravio više“, kazao je Kolar. Dodao je da trebamo osigurati da se uči istina o NOB-u, da se zna tko je bio pobjednik u tom ratu i tko je bio na pravoj strani. I da isto to vrijedi i za Domovinski rat. „Ako to učinimo, a možemo i moramo, bit će još više mladih antifašista“, zaključio je Kolar.

Franjo Habulin, predsjednik SABA RH, podsjetio je da su partizani stvorili vojsku koja je oslobođila zemlju od agresora svih boja. „U Titovoj konцепциji bilo je ugrađeno bratstvo i jedinstvo, te ravnopravnost svih naroda i narodnosti“, dodavši da je Tito bio jedini vojskovoda u svijetu koji je neposredno vodio sve ključne bitke. Kao izuzetnom ratniku koji je znao zašto se boriti i borcu za pravednije odnose u svijetu, divili su mu se i njegovi neprijatelji i cijeli svijet. „Za života je postao legenda“, rekao je Habulin.

Središnji dio manifestacije bio je govor dr. sc. Tomislava Badovinca, člana IO SD „Josip Broz Tito“ Hrvatske, koji je okupljenima, među inim, poručio:

- Na Majskom savjetovanju, 1941. godine, u Zagrebu, govoreći o podizanju

UČINIO VIŠE OD TITA

umrovec one starije, ali i jedan dio srednje generacije socijalne sigurnosti, stabilnih radnih mesta i rskih prilika i života nego danas

oružanog ustanka protiv okupatora, Tito je naglasio da od prvog dana treba stvarati narodnu vojsku i vlast.

- Jedini preostali i mogući pravac je bio – osloniti se na svoje snage i voditi oružanu borbu, pored oslobođenja zemlje i za njeno uređenje. Narodna vlast - Narodnooslobodilački odbori (NOO) osnivali su se na oslobođenom i neoslobodenom teritoriju. U njima su se nalazili pripadnici svih građana, bez obzira na narodnost, vjeroispovijest i rasu. Kao osnovni zadatak NOO-i sami su sebi postavili sljedeće: Prehraniti vojsku i siromašno pučanstvo. Brinuti se za siromašno pučanstvo bila je socijalna odlika narodne vlasti, što nije bio slučaj bilo koje vlasti u toku rata i poslije rata. Ispunjnjem ove zadaće, rješavali su goruće pitanje od kojeg je ovisio dalji uspjehan tok Narodnooslobodilačke borbe.

Već na drugom zasjedanju Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske (ZAVNOH), 12.-14. listopada 1943. prihvaćena je Odluka Okružnog Narodnooslobodilačkog odbora. Istre i donijeta Odluka ZAVNOH-a o priključenju Istre, Rijeke, Zadra i anektiranih dijelova Hrvatske i jadranskih otoka, te okupiranih Međimurja i Baranje slobodnoj Hrvatskoj, u federalnoj Jugoslaviji.

Odlukom ZAVNOH-a – Hrvatska federalna država

Na svom trećem zasjedanju ZAVNOH-a u Topuskom, 8. i 9. svibnja 1944. godine, u skladu s odlukama II. zasjedanja Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije (AVNOJ), donijeta je odluka o ZAVNOH-u kao o vrhovnom zakonodavnom i izvršnom narodnom predstavničkom tijelu i najvišem organu

državne vlasti demokratske Hrvatske. Tom Odlukom je proglašena **FEDERALNA DRŽAVA HRVATSKA**, istaknuo je Badovinac.

Na tom zasjedanju donijeta je i odluka o ustrojstvu NOO i Narodnooslobodilačkih skupština federalne države Hrvatske.

U svojstvu državne vlasti donijeta je i Deklaracija o osnovnim pravima naroda i građana demokratske Hrvatske. U njoj se taksativno utvrđuje:

- da su hrvatski i srpski narod potpuno ravnopravni, da se nacionalnim manjinama osiguravaju sva prava na nacionalni život (uključivo i čirilicu);
- da su svi građani jednaki i ravnopravni bez obzira na narodnost, rasu i vjeroispovijest;
- da žene uživaju sva prava kao i muškarci;
- da je svakom građaninu zajamčena sigurnost ličnosti i imovine;
- pravo vlasništva i privatna inicijativa u gospodarskom životu, sloboda vjeroispovijesti i sloboda savjesti, sloboda govora, štampe, zbora dogovora i udruživanja;
- izborni pravo vrše birači tajnim glasanjem, a svaki građanin i građanka sa 18 godina;
- zabranjuju se i progone sve fašističke i profašističke djelatnosti i drugo.

Ovakve pravne odredbe o ravnopravnosti i jednakosti građana Hrvatske nema ni Europska unija, naglasio je Badovinac.

U procesu stvaranja države, zavisno od razvoja i teškoća u NOB-u, kao i utjecaji vanjskih faktora, razvijale su se više ili manje sve funkcije države, počev od Kongresa kulturnih radnika, pravnika pa sve do fizičke kulture. Posebna pažnja je poklanjana opismenjavanju i raznim oblicima stjecanja kvalifikacija.

Federalna država Hrvatska ustanovljena na III. zasjedanju ZAVNOH-a 9. svibnja 1944. na osnovu utvrđenih granica AVNOJ-a. Te granice potvrdila je i

Badinterova Arbitražna kojmisija (Konferencije o Jugoslaviji 1991. i 1992. godine). Tako su granice samostalne Republike Hrvatske utvrđene na odlukama AVNOJ-a i ostale nepromijenjene.

Temeljem tih činjenica neupitno je da su prvi Sabor i prva Hrvatska država uteviljeni na III. zasjedanju ZAVNOH-a, 1944. godine, i da nije točno da je ona stvorena u domovinskom ratu, u komu su oslobođeni okupirani dijelovi Hrvatske. Od 1944. do 1991. godine uspješno je djelovala federalna država Hrvatska. Prvi predsjednik federalne države Hrvatske bio je Vladimir Nazor. Po osamostaljenju Hrvatske 1991. godine zadržana je državna struktura, zamijenjen je socijalistički sustav kapitalističkim i sukladno tome promijenjeni su kadrovi i Franjo Tuđman je postao prvi predsjednik samostalne kapitalističke države Hrvatske, zaključio je Badovinac.

Sadržajan i raznovrstan program

Osim na pozornici, kulturno-umjetnički program nastavio se po manjim punktovima duž cijelog naselja. Trajalo je dva dana – uz pjesmu, ples, već poznatu ikonografiju. Posjetitelje su zabavljali KUD „Zvuci Banje“ iz Jabukovca kod Petrinje, folkloriši „Lučka“ iz BiH, slovenski pjevački zbor, nekoliko rock-bendova... Upriličena je projekcija filma „Cinema Komunista“ Mile Turajlića, izložba „Tito na poštanskim markama svijeta“. U obližnjem Muzeju otvorena je izložba fotografija Josipa Broza. Kustos Želimir Koščević odabrao je 70 fotografija od 30 tisuća njih koje čuva Muzej istorije Jugoslavije.

Kada je dvodnevno obilježavanje manifestacije „Dan mladosti – radosti“ završeno, ostala je tišina u etno selu u Kumrovcu i okolnim „bregima“ koje teško pritišću devastirane nekretnine u državnom vlasništvu za koje sada nema rješenja: zgrada bivše partijske škole, zgrada Spomen doma i igralište koje je izgrađeno za Univerzijadu.

B. M.

UVREDA ZA EUROPSKI ANTIFAŠIZAM

•Očekujemo od Vlade da se jasno distancira od poruka koje su na Dan pobjede nad fašizmom odašlane iz Splita – naglašeno je na konferenciji za novinare Antifašističke lige Hrvatske

Na dan pobjede nad fašizmom i Dan Europe – 9. svibnja, gradonačelnik Splita **Ivo Baldasar** (SDP), kao visoki uzvanik naznačio je otkrivanju spomenika 9. bojni HOS-a „Rafael vitez Boban“, vojnoj postrojbi iz zadnjega rata koja nosi naziv po ustaškome ratnom zločincu, zapovjedniku zloglasne Crne legije. Na tom skupu su se pripadnici jedinice postrojili pod crnim zastavama, u crnim odorama, s oznakama na kojima je ispisana nacistički pozdrav „Za dom spremni“. Splitski gradonačelnik pljeskao je kada se bivši zapovjednik pravaške bojne, pukovnik Marko Skejo, okupljenima obratio istim ustaškim pozdravom, k tome je Baldasar počinio i gaf u svome govoru, lapsus koji su naznačni u crnim odorama dočekali ovacijama, stao je pred mikrofonom i rekao: „*Danas je Dan pobjede, Dan pobjede nad antifašizmom...*“

Revitalizacija ustaštva

Povodom tih dogadanja, Savez antifašističkih boraca i antifašista RH, Centar za suočavanje s prošlošću – Documenta, Srpsko narodno vijeće i Gradanski odbor za ljudska prava, u ime Antifašističke lige RH, organizirali su konferenciju za novinare, u prostorijama SABA RH, na kojoj su se problematizirala događanja na Dan pobjede u Splitu.

Vesna Teršelić, voditeljica Documente, upozorila je da je proces koji je započeo devedesetih u Zagrebu promjenom imena Trga žrtava fašizma, nastavljen i nakon 2000. godine, kada je postavljen spomenik J. Francetiću. „Sada ponovno

svjedočimo da član SDP-a sudjeluje na skupu na kojem sudionici na košuljama nose ustaški pozdrav. Još uvijek živimo u situaciji u kojoj Državno odvjetništvo nije sigurno da li je taj poklic zapravo govor mržnje, iako on to nedvojbeno jeste. Sve to doprinosi revitalizaciji ustaških zločina. Zbog toga se u 2014. moramo pitati gdje se Hrvatska nalazi na svom europskom putu, te pozvati Ministarstvo kulture i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, da učine što god mogu kako bi se u školama učilo o vrijednostima antifašizma, o Narodnooslobodilačkoj borbi i sudbini žrtava genocida iz Drugog svjetskog rata“, upozorila je Teršelić.

Zoran Pusić iz Građanskog odbora za ljudska prava zabrinjavajućom je označio činjenicu da je HOS regularna jedinica Hrvatske vojske. „Postoji snimka na kojoj jedinice HOS-a marširaju, a na pitanje ‘Za koga?’, uglas odgovaraju ‘Za poglavnika’. Na pitanje ‘Što smo mi?’, složno kažu ‘Ustaše’...“, kazao je Pusić i dodao da će se sljedeće godine obilježavati 70. obljetnica pobjede nad fašizmom, te „paradoksalno je da će se većina političara države koja u sastavu svoje vojske ima takvu jedinicu vjerojatno tada ponosno busati u prsa“.

„Očekujemo od Vlade da se jasno distancira od poruka koje su na Dan pobjede nad fašizmom i Dan Europe odašlane iz Splita. Pozivamo je da osudi legitimaciju NDH, države koja je počinila zločine, izdala vlastitu teritorijalnu cjelovitost i omogućila okupaciju“, poručio je **Milorad Pupovac** (SNV). Dodao je da Baldasar nije jedini koji to čini,

već je bio da to čine i drugi, pa im se priklonio.

„Kada je postala članica Europske unije, Hrvatska je pristala na izgradnju dobrih odnosa sa ostalim državama, te na bespogovornu zaštitu ljudskih prava. Zbog toga još jednom pozivamo vlast i javnost da osude navedene postupke“, istaknuo je **Franjo Habulin**, predsjednik SABA RH.

Nije prvi incident

Smatramo neprimjerenim da su se na Dan pobjede nad fašizmom i Dan Europe, neskriveno u javnosti promovirali simboli i znakovlje zločinačkog režima tzv. NDH. Ovo nije tek izdvojeni incident – čulo se na konferenciji za novinare, jer su i u nekim ranijim prilikama (10. travnja 2014. na splitskom groblju Lovrinac) pripadnici spomenute postrojbe, manipulirajući poginulim braniteljima, širili govor mržnje slaveći režim koji je odgorovan za smrt velikog broja nedužnih civila, podsjećajući i na svoje crnokošuljaško prisustvo i postupke u gradu početkom 90-ih prošlog stoljeća. Nažalost i ovoga puta – kako su istaknuli sudionici skupa, kao i u mnogo sličnih situacija do sada, izostala je glasnija reakcija medija i odgovornih u institucijama i to u gradu kojem je fašistička okupacija, od 1941. do 1945. godine, donijela masovna zlostavljanja i stradanja građana, nacionalno zatiranje, te neimaštinu i glad. Bunt, otpor, tamnice i logori, strijeljanja i vješanja bili su splitska ratna svakodnevica, ali grad nije pokleknuo, suprotstavio se okupaciji. Veliki broj građanki i građana Splita, njih 80 posto, podržalo je narodnooslobodilački pokret u tom otporu. Nažalost, nakon 1990. svjedočimo brutalnom odnosu prema spomenicima partizanske prošlosti, pri čemu je porušeno i oštećeno više od tri tisuće spomenika u RH, a preinačeno na stotine naziva ulica i ustanova, u čemu se u Splitu prednjačilo kao u rijetko kojoj drugoj sredini u Hrvatskoj – rečeno je među inim, na konferenciji za novinare aktivista Antifašističke lige Hrvatske.

P.S. Dva dana nakon konferencije za novinare ALH, oglasio se u medijima Ivo Baldasar, splitski gradonačelnik rječima: „*Ja na tokrivanju spomenika nisam viđio nikakvo ustaško znakovlje!*“

B. M.

Snimila: K. Sedmak

Predstavnici Antifašističke lige RH na konferenciji za novinare

•Povodom 72. godišnjice strijeljanja Rade Končara i 25 suboraca u Spomen-parku Šubićevac održana je komemoracija na kojoj su prisustvovali antifašisti sa šibenskog i splitskog područja, predstavnici gradske vlasti te SDP-a i HNS-a

Vijence i cvijeće položili su pod centralnim spomenikom i trima kamenim blokovima na kojima su uklesana imena boraca NOB-a ubijenih 22. svibnja 1942. U ime Udruge antifašističkih boraca i antifašista Šibenika, u svojoj pozdravnoj riječi **Slavko Matić** podsjetio je kako je specijalni sud za Dalmaciju osudio na smrt Radu Končaru i 25 Spličana koji su strijeljani 22. svibnja 1942. godine. Matić je pred Zajednicom udruga antifašista Šibensko-kninske županije kazao kako je sam grad Šibenik dao više od 3.500 boraca, a čak 260 su ih nositelji partizanskih spomenica.

- Danas ih je svega nekolicina živih, redom su to stariji ljudi, ja sam među mlađima, a imam 87 godina. Mišljenja sam da je današnje obilježavanje moglo popratiti i više ljudi, ali je pitanje zdravlja, mogućih neprilika, ali i nedavnih poplava - kazao je Matić. Prije 52 godine, točnije 22. svibnja 1962. u spomen na Končara i strijeljane pripadnike antifašističkog pokreta u Šibeniku izgrađen je i svečano otvoren Spomen-park na Šubićevcu, gdje se svake godine u čast

Komemoracija Radi Končaru i suborcima

Kod spomenika u Spomen-parku Šubićevac položeni su vijenci i cvijeće

palim boricima polazu vijenci i cvijeće. Na putu do središnjeg spomenika, uz stazu se nalaze tri spomen-kamena na kojima su, uz prigodne stihove, ispisana i imena više grupa strijeljanih, a podignuti su 1978. godine.

Končar je bio istaknuti vođa radničkog pokreta, sekretar CK KPH i jedan od organizatora ustanka. Uhapšen je u Splitu u studenome 1941. g. te povrgnut brutalnom mučenju, tijekom kojega, kao ni na suđenju, nije progovorio nijedne riječi. Tek kad mu je presuda izrečena, upitan da li hoće tražiti pomilovanje, izrekao je već legendarnu rečenicu: Niti bih vam ga dao, niti ga od vas tražim!

I ove godine vijence je uz predstavnike UABA Šibenika i Splita, položio i predstavnik Grada Šibenika, dogradonačelnik **Danijel Miletic**, koji je tom prilikom izjavio: „Današnje generacije nisu sklone povijesti, vrijeme je učinilo svoje pa je zato i sve manje ljudi. Mladi ljudi sve manje vrednuju povijest, bilo šibensku, bilo hrvatsku, pogotovo kad se radi o nekim temama koje nisu do danas u potpunosti raščišćene. Unatoč tome, priča o Radi Končaru mogla bi se i turistički iskoristiti jer se ovdje ipak radi o jednoj svezremenskoj povjesnoj priči“, pojasnio je Miletic.

M. B.

Dopis SABA RH udružama

Ostvarivanje prava na socijalnu skrb

Nakon razgovora u Ministarstvu socijalne skrbi iz SABA RH upućen je dopis udružama antifašističkih boraca i antifašista koji je potpisao predsjednik SABA RH **Franjo Habulin**:

„Dosadašnjim korisnicima opskrbnina – sudionicima NOP-a i zatočenicima u logorima NDH 31. prosinca 2013. godine prestalo je pravo na opskrbninu na temelju članka 44. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata (NN 148/13). Prema Zakonu o socijalnoj skrbi (NN 157/13) koji je stupio na snagu 1. siječnja 2014. godine uvedeno je pravo na zajamčenu minimalnu naknadu kojom se osigurava zadovoljavanje osnovnih životnih potreba osobama koje nemaju dovoljno sredstava za podmirenje osnovnih životnih potreba. Ta se naknada može ostvariti putem centara za socijalnu skrb.

Budući da su navedeni korisnici opskrbnina (sudionici NOP-a i logoraši) najčešće osobe starije od 90 godina, koje u pravilu žive na selu, koje su nemoćne, bolesne i bez mogućnosti da samostalno ostvare svoju socijalnu naknadu, dogovoreno je s Ministarstvom socijalne politike i mladim da se tim osobama, putem nadležnih centara za socijalnu skrb u općinama i gradovima, osigura primjerena pomoć pri ostvarivanju njihovih prava.

Molimo vas da takve osobe na vašem području uputite da svoja prava rješavaju putem nadležnih centara za socijalnu skrb, te da imena osoba, koje nisu u stanju samostalno doći u centre za socijalnu skrb, dostavite u SABA RH, kako bi im se putem Ministarstva i nadležnih centara pomoglo u rješavanju njihovih problema, s naslova dosadašnjih opskrbnina.“

•Pod pokroviteljstvom dr. Ive Josipovića, predsjednika Republike Hrvatske obilježena 70. obljetnica formiranja Prve zagorske udarne brigade

Unazočnosti preživjelih boraca, predstavnika braniteljskih udruga, izaslanstva Zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista iz Zagrebačke, Međimurske, Sisačko-moslavačke, Varaždinske, Bjelovarsko-bilogorske i Krapinsko-zagorske županije, te brojnih poklonika antifašizma, u kino-dvorani u Zaboku upriličeno je svečano obilježavanje 70. obljetnice formiranja Prve zagorske udarne brigade. Skupu su prisustvovali i **Dunja Špoljar**, saborska zastupnica, **Stjepan Gomerčić**, potpredsjednik SABA RH, **Mladen Matijašec** i **Petar Raić**, članovi Predsjedništva SABA RH, **dr. Tomislav Badovinac**, predsjednik Saveza društva „Josip Broz Tito“ Hrvatske i čelnici Sekcija boraca 32. divizije **Dragutin Mrkoci** i 33. divizije **Zdenka Brčića**.

Pozdravne riječi uputili su **Željko Kolar**, župan Krapinsko-zagorske županije i **Franjo Habulin**, predsjednik SABA RH. U ime pokrovitelja **dr. Ive Josipovića**, predsjednika RH, izaslanik **Drago Lovrić**, general zbora i načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga RH, istaknuo je veliki doprinos partizanskih boraca ne samo u Zagorju, već diljem Hrvatske tokom Narodnooslobodilačke borbe. Jednako tako, „njihovi nasljedni-

JUBILEJ ZAGORSKE BRIGADE

ci – branitelji u Domovinskom ratu dali su obol za slobodu Hrvatske“. Čuvajmo uspomene na njih i sjetimo se žrtava palih u oba rata, dodao je Lovrić. Grado-načelnik Grada Zaboka **Ivan Hanžek**, također je podvukao paralelu između partizana u NOR-u i branitelja u Domovinskom ratu. Dodao je da su svi oni antifašisti. Preko 11.500 Zagoraca sudjelovalo je u Domovinskom ratu, među njima su i djeca i unuci partizanskih boraca. Iznio je podatak da je Zabok „jedini grad u Hrvatskoj koji je nakon 2000. godine dobio ulicu Josipa Broza Tita“ (uslijedio je veliki pljesak nazočnih).

Mijo Miško Balija, sudionik NOR-a i dugogodišnji čelnik ZUABA Krapinsko-zagorske županije u ranijim manda-tima, govorio je o razvoju partizanskog pokreta u Zagorju i borbenom putu Zagorske brigade. Svoje izlaganje započeo je prisjećanjem s proslave 8. obljetnice Zagorske bregade kada ih je posjetio Josip Broz Tito. Tito je narodnom zboru u Krapini, uz ostalo, rekao: „U velikom oslobodilačkom ratu, zagorski narod je zauzeo ono mjesto koje mu pripada u redovima boraca naše oslobodilačke borbe. Ja zbog toga zahvaljujem narodu Zagorja jer mi je omogućio da se ne stidim kraja gdje sam se i sam rodio“. Tim riječima ponosili su se zagorski borci, a ponosimo se i mi danas kao antifašisti i ljudi dobre volje, kazao je Balija. Na kraju svog obraćanja, Balija je s nazočnim podijelio svoje prvo sjećanje na Tita. Bilo je to u siječnju 1944. godine. Stigao je kurir iz Tehnike Glasa Zagorja. Donio

je Titovu sliku i rekao: „Evo to je naš Zagorec, vrhovni partizanski komandant“. Svi koji smo se tamo našli bili smo veseli zbog Titove fotografije, a mama je rekla: „Baš je fejst čovek!“ Sliku smo skrivenu čuvali sve do kraja rata, ponosno je kazivao Balija.

Zagorska brigada formirana je 10. svibnja 1944. godine u Selnici od Udarnog bataljuna Zapadne grupe NOPO 10. korpusa i 2. i 3. bataljuna Zagorskog NOPO. Imala je tri bataljuna – oko 500 boraca. Komandant je bio **Mato Škrljjan**, politički komesar **Đuro Srnec**, načelnik štaba **Stjepan Sutlar**, obavještajni oficir **Valent Katalinić** i sanitetski oficir **Vatroslav Mimica**.

Brigada je borbeno djelovala u Hrvatskom zagorju i Podravini. Istakla se u napadu na ustaško uporište u Mihovljalu kod Zlatara, u borbama protiv ustaša, domobrana i Nijemaca kod Trnovca i Širokog Sela (blizu Križevaca), u svibnju i kod Gornjeg Križa, Topolovca i Pavlin-Kloštra. U naredna tri mjeseca vodila je borbe protiv neprijatelja kod Jesenja, Hromeca, Petrovskog, Podrute, Mirkovca, Lobora, Varaždinskih Toplica, Lepavine... Početkom prosinca napala je iz zasjede dijelove njemačke 1. kozačke konjičke divize kod Koprivnice, a 28. i 29. studenog odbila je napad njemačkih i ustaških snaga kod Sedlarice i Turnašice. Brigada je 11. veljače 1945. godine ušla u sastav 33. divizije, i kao njena 4. brigada borbeno djelovala u Podravini i Hrvatskom zagorju.

B. M.

Podno spomenika u Belečkoj Selnici, na mjestu formiranja Prve zagorske udarne brigade položeni su vijenci i zapaljene svijeće

Josip Broz - fotoamater

♦Nakon što je izložba Josip Broz – fotoamater otvorena 24. svibnja u Kumrovcu, 8. lipnja je preseljena u Fotogaleriju Lang u Samobor, a bit će predstavljena i u Multimedijalnom centru u Varaždinu, Cankarjevom Domu u Ljubljani te Budimpešti

U suradnji s Muzejom istorije Jugoslavije u Beogradu ostvaruje se izuzetno zanimljiva izložba kojom se predstavlja Josipa Broza Tita kao vrijeđnog fotoamatera.

Jedini autor ove, po broju pojedinačnih predmeta možda najveće zbirke u fondovima Muzeja istorije Jugoslavije, koja sadrži oko 30.000 snimaka, je Josip Broz Tito. Ona danas predstavlja odličan materijal, prije svega za potpunije sagledavanje Titove ličnosti, ona, čini nam se, pruža izuzetne mogućnosti za najrazličitije studije, napisao je u katalogu **Momo Cvijović**, kustos Muzeja istorije Jugoslavije iz Beograda.

S druge strane, naglašava Cvijović, njen najraznovrsniji sadržaj izvanredna je i svojevrsna dopuna onom tzv. zvaničnom fotomaterijalu, za interpretaciju ličnosti, mjesta i događaja, što sve zajedno čini da je vrijeme Titove vladavine period koji je arhivski i dokumentarički najcijelovitije obrađen u povijesti ovih prostora. Što se same zbirke tiče, očekujemo nova otkrića! Navedeni broj se odnosi na razdoblje od 1960. godine, kada je, boraveći na XV. zasedanju Generalne skupštine Ujedinjenih nacija, Tito napravio sjajne snimke Njujorka iz automobila, hotelske sobe... pa do

Tito - autoprtret na ogledalu

Titova fotografija Miroslava Krleže

1979. godine. Skoro da nemamo nijedan snimak iz 40-ih i 50-ih godina, a poznato je da je Tito još u toku rata imao fotoaparat marke Rolefleks. I kao što se za sve ostale zbirke Muzeja može reći da predstavljaju poklon, odnosno da one sadrže

pojedinačne predmete poklonjene Josipu Brozu, ova zbirka predstavlja svojevrstan poklon Tita Muzeju, koji je od osnivanja, 1982. g. pa do 1996. godine nosio njegovo ime, podsjetio je Cvijović.

K.T.

Članovi Društva „Josip Broz Tito“ u Kući cvijeća

Usput su, uz pratnju stručnog vodiča, obišli i spomen-kompleks i Muzej Sremskog fronta, gdje su zapalili svijeću za pale heroje završnice 2. svjetskog rata i oslobođioce zemlje od okupatora.

Unatoč lošem vremenu, Kuću cvijeća je posjetilo više tisuća Titovih poštovatelja iz svih krajeva bivše Jugoslavije, kao i već tradicionalno delegacije veleposlanstava Kine, Kube i Venezuele. Polaganjem vjenaca na Titov grob i grob njegove supruge Jovanke te upisivanjem u Spomen-knjigu, Riječani i njihovi prijatelji iz okolnih mesta obilježili su 34. godišnjicu Titove smrti i tako odali počast jednom od svjetskih velikana koji su obilježili 20. stoljeće.

U Titovo vrijeme se djeca nisu drogirala, nije bilo ovoliko kriminala, radilo se, razvijala se industrija, gradila zemlja, organizirane su radne akcije. Posla je bilo za sve, plaće redovite, obrazovanje i zdravstvena zaštita besplatni. Sama činjenica da je **na njegovu sahranu došlo oko 200 visokih državnika iz 127 zemalja, što se nikad u povijesti nije ponovilo, pokazuje kakva je povijesna ličnost bio** i pored toga što ga danas mnogi žele prikazati isključivo u negativnom svjetlu.

Posjet je zaokružen obilaskom Muzeja „25. maj“ te sudjelovanjem

•Već tradicionalno svake godine Društvo „Josip Broz Tito“ Rijeka, na dan smrti Josipa Broza Tita, organizira posjet Kući cvijeća u Beogradu. Ove godine otputovalo je oko 150 članova Društva i antifašističkih udruga s područja Primorsko-goranske županije

Riječani su sudjelovali na komemoraciji u Muzeju „25. maj“

na komemoraciji. Tom prigodom je predstavnicima Društva uručena Povelja o suradnji Jugoslavenskog centra Tito iz Beograda, a predsjednici Društva Biserni Perman uručena je ista Povelja, kao i plaketa AVNOJ

1943.-2013, dodijeljena povodom 70. godišnjice 2. zasjedanja AVNOJ-a.

Na kraju treba istaknuti potporu i pomoć koju Društvu pružaju Grad Rijeka i Primorsko-goranska županija.

Emilija Ivošević

Kamp mladih antifašista - ljetna škola mira

♦Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske ove godine organizira Kamp mladih antifašista pod nazivom Ljetna škola mira. Ljetni kamp, odnosno škola, održat će se u Odmaralištu mladih Veli Jože u Savudriji u 3 smjene. O tome su 13. svibnja posebnim dopisom obaviještene sve Zajednice i Savezi udruga antifašističkih boraca i antifašista u Republici Hrvatskoj

Uinfomaciju koju je potpisao predsjednik SABA RH Franjo Habulin dalje piše:

„Prva smjena počinje 29. lipnja, a završava 6. srpnja 2014.

Druga smjena počinje 6. srpnja 2014., a završava 13. srpnja 2014.

Treća smjena počinje 13. srpnja 2014. a završava 20. srpnja 2014.

Sudionici svake smjene trebali bi stići u Ljetnu školu u Savudriji u nedjelju (29. lipnja/ 6. srpnja, odnosno 13. srpnja) do 18 sati (večera), a odla-

zak je u nedjelju (6. srpnja/ 13. srpnja, odnosno 20. srpnja) nakon ručka.

Svaka županijska zajednica, odnosno savez trebala bi za svaku smjenu odrediti po dvoje mladih antifašista, odnosno ukupno šest sudionika. Ciljana skupina su srednjoškolci i studenti, ne stariji od 23 godine. Tijekom Ljetne škole mira obraditi će se teme iz povijesti NOB-a, holokaust, ekstremna desnica u svijetu i Hrvatskoj danas, antifašizam danas, metode rada i organizacija SABA RH i

drugih antifašističkih udruga. U sklopu Ljetne škole organizirat će se i tribine, razgovori, druženja, te kulturni i sportski sadržaji.

Boravak u Ljetnoj školi (smještaj i prehrana) za polaznike su besplatni, a troškove dolaska i odlaska snose sami sudionici.

Molimo vas da do 10. lipnja dostavite u SABA RH (poštom, e-mailom ili faxom) popunjene prijavnice za sudionike Ljetne škole (prijavnica je u privitku)“.

Obilježena 69. obljetnica oslobođenja logora

•Odavanjem počasti i polaganjem vijenaca na glavni spomenik i spomen-ploče žrtvama nacizma te mimohodom izaslanstava iz četrdesetak država, u nedjelju 11. svibnja je obilježena 69. obljetnica oslobođenja nekadašnjeg nacističkog koncentracijskog logora Mauthausen u Gornjoj Austriji

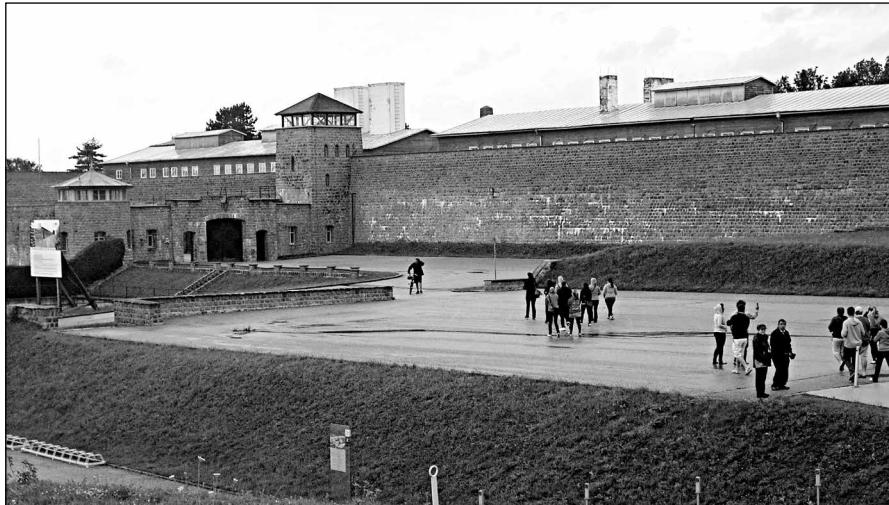
Na komemoraciji je bilo oko 8.000 ljudi, najviše mlađih, a sudjelovali su i preživjeli logoraši, austrijski savezni kancler Werner Faymann, predsjednica austrijskog parlamenta Barbara Prammer, izaslanstva iz 40-ak država uključujući i hrvatsko, koje je predvodio veleposlanik u Austriji Gordan Bakota.

Hrvatsko izaslanstvo položilo je vijence i poklonilo se žrtvama pred spomen-pločom koju je Hrvatska postavila 2001. godine i sudjelovalo na središnjoj komemoraciji.

“Okupili smo se odati počast i pokloniti se žrtvama Mauthausena i pokazati da stradanja ne smiju biti zaboravljena”, rekao je hrvatski veleposlanik u Austriji pred spomen-pločom na kojoj piše: “U spomen ovdje poginulih pripadnika hrvatskog naroda”.

Na međunarodnoj središnjoj komemoraciji, koja je ove godine održana pod geslom “Vrijednosti života”, uz glavnu poziku “Nikad zaboraviti”, naglašeno je da treba pojačati budnost protiv svih oblika netrpeljivosti, rasizma, antisemitizma i desno ekstremističkih tedencija.

Koncentracioni logor Mauthausen bio

snimila: K. Sedmak

Mjesto nekadašnjeg nacističkog logora Mauthausen

je najveći nacistički koncentracioni logor za vrijeme Drugog svjetskog rata na području današnje Austrije. Nalazio se u Mauthausenu, 15 km istočno od Linza i postojao je od 8. kolovoza 1938. godine do oslobođenja 5. svibnja 1945. godine, akcijom američke vojske. Sastojao se od glavnog logora i preko pedeset sporednih

logora. Danas je dio bivšeg logora sačuvan kao spomenik.

Ukupno je u logoru bilo zatvoreno 197.464 ljudi, od kojih je 100.000 ubijeno ili su umrli od posljedica prisilnog rada.

Među zaočenicima bilo je oko 200 hrvatskih građana.

K.T.

Mazin

Polaganjem vijenaca i odavanjem počasti za 104 borca NOR-a i 74 žrtve fašističkog terora u Mazinu (Gračac) je u povodu Dana pobjede upriličena svečanost otkrivanja obnovljenog spomenika (podignut 1955. godine, a devastiran 1995.). U podnožju spomenika Mazinjani su 1881. god. uredili izvor koji je također obnovljen.

Skupu je nazočilo više od 200 građana iz okolnih naselja, preživjeli borci i članovi udruge antifašističkih boraca i antifašista Gračaca, Donjeg Lapca i Zadra. Nazočnima su se prigodnim riječima obratili Dragom Rodić, predsjednik UABA Gračac, Jakov Jukić, predsjednik ZUABA Zadar-ske županije, Nikola Budija, predsjednik UABA Zadra i dr. Milorad Pupovac, saborski zastupnik i predsjednik SNV-a.

Spomenik je obnovljen sredstvima tijela lokalne vlasti, dobrovoljnim prilozima građana i donacijom Srpskog narodnog vijeća.

N. B.

OBNOVLJEN SPOMENIK

Sportski susreti antifašista

UFužinama su održani 11. sportski susreti udruga antifašističkih boraca i antifašista Primorsko-goranske županije. Već tradicionalno na susretima su kao gosti sudjelovali i članovi Udruge antifašističkih boraca Petrinje. U ime Primorsko-goranske županije, glavnog pokrovitelja ovih susreta, 11. sportske susrete otvorio je savjetnik u Uredu Županije Zlatko Mihelec.

Prilikom otvorenja pozdravio je prisutne u ime župana Zlatka Komadine, sa željom da se natjecatelji prije svega dobro zabave u prekrasnom goranskom i fužinskom kraju. U sklopu susreta održan je i okrugli stol na temu "Saborska deklaracija o antifašizmu - Antifašizam u Evropi".

Ukupno je u Fužinama sudjelovalo oko 250 sportaša – antifašista.

R.I.

VEĆA POTPORA ANTIFAŠISTIMA NOVSKE

U petak, 23. svibnja održana je redovna izborna skupština UABA Novske, kojoj su prisustvovali i mnogobrojni gosti među kojima Milovan Bojčetić, član Predsjedništva SABA RH i predsjednik ZUABA Sisačko-moslavačke županije, Vedran Mihaljević, zamjenik gradonačelnika Grada Novske, Alojz Buljan predsjednik Matice Hrvatske-Ogranak Novska, delegacije UABA Kutine, Popovače, Petrnije i Garešnice te predstavnici medija

Osvrćući se na izvještajno razdoblje, **Antun Maruski**, predsjenik Udruge posebno je naglasio aktivnosti SABA RH na sprječavanju revizije prošlosti i povijesnih činjenica vezanih za antifašističku NOB te inzistiranje na ispravljanju nepravde prema živućim borcima i vraćanju njihovih stečenih prava.

Maruski je u opširnom izvještaju o aktivnostima UABA Novske u prošlom mandatu podsjetio da su osnovne značajke rada bile: njegovanje revolucionarnih tekovina i tradicija NOB, organizacijsko i kadrovsko jačanje Udruge te zaštita i obnova spomeničke baštine.

Poslije 1945.godine na području Novske je bilo podignuto 40 spomenika, 25 spomen-ploča i 3 biste. Nakon Domovinskog rata ostalo je neoštećeno samo 5 spomenika i 4 spomen-ploče.

Nakon što su ranijih godina obnovljeni spomenici u Kozaricama, Krivaju, Krapju i Plesmu, lani je obnovljen i spomenik u Lipovljanim.

Maruski je izrazio i zadovoljstvo

zbog zaokreta u odnosu lokalnih vlasti, koje su za 2014.g. osigurale znatno veća srestva za rad Udruge.

Skupština je usvojila i izmjene i dopune Statuta, a istaknutim članovima su dodjeljena priznanja i zahvalnice.

Za predsjenika Udruge izabran je

dosadašnji predsjednik **Antun Maruski**, za zamjenika **Zdravko Mujagić**, a za tajnika **Mile Oljača**. U Predsjedništvo su još izabrani **Zdenka Fricki, Dimitrije Maletić, Branko Mišković i Franjo Tobijaš**.

A.M.

Antun Maruski podnosi izvještaj o radu UABA Novska

OBLJETNICA OSLOBOĐENJA MEĐIMURJA

♦Središnji program održan je na spomen-groblju u Svetom Jurju u Trnju polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća

Unedjelju, 6. travnja nizom kojih memorativnih svečanosti obilježena je 69. obljetnica oslobođenja Međimurja od mađarske i njemačke okupacije. Po tradiciji je obilježavanje počelo u Čakovcu, polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća, prvo kod spomen-ploče za žrtve fašističkog terora na ulazu u Palaču Zrinskih, potom uz spomenik poginulim i nestalim hrvatskim braniteljima Domovinskog rata u Perivoju Žrinskih, a onda uz spomenik poginulim partizanima na gradskom groblju. Počast su odala izaslanstva Međimurske županije, Grada Čakovca, Policijske uprave Međimurske, Ministarstva obrane Ureda za obranu Čakovec, izaslanstvo Udruge antifašističkih boraca i antifašista Međimurske županije te Društva Josip Broz Tito Čakovec.

Završni dio županijske svečanosti održan je na spomen-kompleksu Međimurski partizani, na groblju u Svetom Jurju u Trnju. O značaju ovog povijesnog datuma za suvremenost

Međimurja i Hrvatske govorili su **Zvonimir Golub**, predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista Međimurske županije, **Miljenko Horvat**, načelnik Općine Donji Kraljevec i **Matija Posavec**, međimurski župan.

U Prelogu je Dan oslobođenja Međimurja i Dan oslobođenja Preloga, obilježen dva dana ranije, 4. travnja, polaganjem vijenaca uz spomenik palim borcima u parku na Trgu slobode.

R. I.

Karlovac

Rad u otežanim uvjetima

Udruga broji 98 članova i uspješno surađuje s dijelom udruga hrvatskih branitelja Domovinskog rata, SDP-om, SNV-om, Maticom umirovljenika i Odborom za građanska prava.

O radu i problemima s kojima se udruga suočavala tijekom prošlog razdoblja govorio je njezin predsjednik **Mirko Miladinović**.

U izvještaju su detaljno pobrojane aktivnosti i akcije koje su članovi Udruge antifašističkih boraca i antifašista Karlovca proveli, unatoč brojnim problemima s kojima su se suočavali – od kontinuiranog nedostatka finansijskih

•Na izbornoj skupštini Udruge antifašističkih boraca i antifašista Karlovca za predsjednika je ponovno izabran Mirko Miladinović

sredstava do stalnih bezobzirnih napada nacionalnih ekstremista.

Intenzivno se radilo na očuvanju i njegovanju tradicija antifašističke borbe, suprotstavljanju nacionalnoj i vjerskoj mržnji, netoleranciji i neravnopravnosti građana, na suradnji sa srodnim udrugama, na suprotstavljanju omalovažavanju sudionika NOB-a, na obilježavanju značajnih datuma iz Narodnooslobodilačke

borbe i tumačenju uloge Josipa Broza, te na vrednovanju odluka ZAVNOH-a i drugih odluka iz tog vremena, kao i na suprotstavljanju manipulacijama žrtava Drugog svjetskog rata.

Uprkos brojnim teškoćama s kojima

se udruga bori, ipak se uz materijalnu pomoć Grada Karlovca uspjelo obnoviti spomenik u Gornjoj Trebnji. Članovi udruge obilježili su 6. svibnja ove godine i godišnjicu oslobođenja Karlovca.

Redovno učestvuju na skupovima i komemoracijama koje organizira rukovodstvo SABA RH ili županije. Miladinović je također naglasio da za ovu godinu karlovački antifašisti nisu od Grada dobili niti kune za svoj rad, što će umnogome biti ograničavajući i otežavajući faktor.

U ime Županije skup je pozdravio **Šime Ljubojević**, član SDP, a u ime Grada gradski vijećnik **Nedeljko Nenadić**.

R. I.

ZA ŽULJEVE NITKO NIJE MARIO

♦Na svečanosti povodom Dana omladinskih radnih akcija sudjelovalo i izaslanstvo iz Hrvatske koje je prodvodio dr. Tomislav Badovinac, predsjednik SD »Josip Broz Tito«, učesnik brojnih saveznih i lokalnih radnih akcija

Od 1941. do 1990. godine, oko dva milijuna omladinki i omladinaca provelo je dobrovoljno radeći više od 130 milijuna dana. Počeli su žetvom, skupljajući ljetinu ispred neprijateljskih položaja, sjećom drva, branjem kukuruza i nastavili pošumljavanjem goleti, gradeći pruge, mostove, ceste, hidrocentrale, tvornice... Na trasi se radilo udarnički, s pjesmom i natjecateljskim poletom, za žuljeve nitko nije mario – prisjeća se **dr. Tomislav Badovinac**, predsjednik Saveza društava »Josip Broz Tito« Hrvatske koji je kao »akcijaš« (od brigadira do komandanta brigade) učestvovao na gotovo svim saveznim omladinskim radnim akcijama, ali i na brojnim lokalnog značenja, od 1949. do 1961. godine.

Titova poruka

Posebno je ponosan na završetak radova na autoputu Grdelica-Skopije, kada je obnašao dužnost komandanta štaba omladinske radne brigade i dočekao Tita koji je, obraćajući se mladim sudionicima, među ostalim poručio: »Koliko mi je bilo mogućno, ja sam pratitio rad omladine na autoputu. I moram da kažem, da ove godine nisu do mene dolazile neke pritužbe ili problemi. Iz toga sam video da je sama organizacija čitavog posla mnogo bolja, nego je bila ranije.«

Badovinac je predvodio izaslanstvo iz Hrvatske koje je sudjelovalo na svečanosti u Beogradu u povodu Dana omladinskih radnih akcija. Na pitanje što je motiviralo mlade da se late lopate i krampa, **dr. Slobodan Ristanović**, nekadašnji akcijaš i udarnik, i autor monografije »To su naših ruku dela«, kaže: »Mnogi su se tih poratnih godina nosili mišlju ako su naši stariji drugovi išli u rat da zemlju oslobođe, zašto ne bismo i mi u slobodnoj zemlji dali svoj doprinos, jer to je naše – otvaraju nam se mogućnosti sretnijeg života, zaposlenja. Brojni mladi ljudi željeli su da odu sa sela, nešto nauče, da se zaposle. Njih gotovo sto tisuća je opismenjeno, naučili su da čitaju i pišu i prvo pismo roditeljima kao pismeni poslali.«

Na trasi se bilježilo sve. Svaki dan mjerjen je učinak na gradilištu, koliko

kubika, kolica, postavljenih kolosijeka pruge, asfaltne staze – dužnih metara i sve se to zbrajalo svakih 10 dana. Na kraju svake dekade proglašavane su najbolje brigade po učinku, na trasi, gradilištu. Uspjeh se rangirao i po rezultatima u popodnevni aktivnostima, kulturnim i sportskim. Svjedoci tog doba sa sjetom pričaju kako su se uz pjesmu i rad, rađale velike ljubavi i najsnažnija prijateljstva koja su ostajala za cijeli život.

Akcije su počinjale 1. travnja (dan kada su 1946. godine počele pripreme za organiziranje izgradnje pruge Brčko-Banovići) i potrajale do 29. studenoga (Dana Republike u SFRJ). Redovno se prijavljivalo čak i trostruko više mlađih nego što je bilo određeno. Morali su biti isupnjeni i neki kriteriji: učenici su morali biti primjerni, nisu smjeli biti lakši od 50 kilograma i ne mlađi od 16 godina. Bio je obvezatan i liječnički pregled, pa je to bila prigoda za sistematsku kontrolu zdravlja.

Radne akcije su počele još tijekom NOR-a. Za najveću, smatra se žetva u Saničkoj dolini blizu Ključa, ljeti 1942. godine, kada je više od sedam tisuća djevojaka i mladića pokupilo 270 vagona pšenice, ječma i kukuruza, pet vagona graha, osušilo tri vagona šljiva i jabuka, izvadilo 17 vagona krumpira, napravilo četiri vagona pekmeza od šljiva

va za ishranu vojske i naroda. Mladi su u siječnju i veljači 1945. godine, nedaleko od vatreñih položaja Srijemskog fronta, pobrali kukuruz s više od 20 tisuća jutara zemlje. Nešto kasnije oko 15 tisuća omladinki i omladinaca je obavilo i sjetvu na 49 tisuća jutara napuštenih njiva.

Brčko – Banovići

Prema riječima kroničara omladinskih akcija, mladi su, u oslobođenim krajevima radili na raščišćavanju i obnovi puteva, pruga, mostova, naselja. Nakon rata slijedila je izgradnja razrušene zemlje. Prvi veći izazov bila je izgradnja 90 kilometara pruge Brčko-Banovići, od svibnja do studenoga 1946. godine na kojoj je sudjelovalo 62.268 mlađih iz svih krajeva Jugoslavije. Najteže je bilo probiti tunel kroz Majevicu, usjeke na Kiseljaku i kroz Orlovske klanac, ali to nije omelo mlađe da omladinska pruga bude završena 22 dana prije roka, a na prvom vlaku koji je krenuo iz Banovića prema Beogradu, pisalo je »Mi gradimo prugu – pruga gradi nas«. Već naredne 1947. godine na red je došla pruga između Šamca i Sarajeva, koju je gradilo 211. 370 mlađih i 5.840 mlađih iz inozemnih brigada.

Nizali su se pothvati, a među njima je najveća omladinska radna akcija, izgradnja autoputa »Bratstvo i jedinstvo« koja je s prekidom trajala devet godina. Najprije dionica Beograd-Zagreb, nastavak od Zagreba do Ljubljane, a potom i dionice kroz Srbiju i Makedoniju, sve do 1963. godine, kada je završeno ukupno 1.066 kilometara, a koje je izgradilo 573.737 brigadira. Omladina je obnavljala i zemljotresom porušeno Skoplje, Banjaluku i Bar, gradila dijelove Jadranske magistrale, nasip na Savi kod Zagreba, hidrocentrale »Jablanicu« na Neretvi i »Vinodol«, dionice pruge Beograd-Bar...

Članovi Udruge sudionika omladinskih radnih akcija pozvali su mlade volontere na dobrovoljni rad za opću dobrobit, naglasivši da je šteta što je akcijašto zamrlo raspadom Jugoslavije, jer to nije samo rad, već i nastojanje da mladi steknu radne navike i postanu tolerantni ljudi.

B. M.

Među tisućama sudionika brojnih omladinskih radnih akcija bio je i Danijel Pleško

•Ovogodišnji proljetni izlet dubrovački su antifašisti organizirali u Split i na Vis obilježavajući tako sedamdesetu obljetnicu dana kada je na Visu, 7. svibnja 1944. obnovljen Hajduk kao momčad NOVJ

Dubrovački izletnici su na Poljudu pogledali stadion, razgledali mnoge izložene slike, na kojima su generacije igrača koji su u 103 godine Hajdukovе povijesti nosili dres „bijelih“. Među njima, na počasnom mjestu, i sliku Dubrovčanina Boža Brokete, legendarnog braniča, koji je nezaboravnim pobjednosnim golom Crvenoj zvezdi na utakmici u Splitu, donio Hajduku naslov prvaka Jugoslavije, bez izgubljene utakmice, kao i sliku obnovljenog Hajduka kao momčadi NOVJ, kojoj je kapetan bio branič Jozo Matošić, nogometna legenda, koji je dugi niz godina živio i djelovao u Dubrovniku.

Poslije jednodnevne posjete Hajduku i Splitu, Dubrovčani su putovanje nastavili prema Visu, u sjećanje na konac proljeća i ljeta 1944., kada su na Visu boravili maršal Tito i Vrhovni štab NOV i POJ. Vis se, deseti po veličini od tisuću otoka, otočića i hridi što, rasijani uzduž hrvatske obale Jadrana, sa svojih 90,3 četvornih kilometara površine i 76,4 nautičkih milja razvedene obale, čini nevelik, onako „iznikao“ posred Jadrana, ali je zato iznimno bogat povijesnu, koja seže i puno ranije od Isse, antičkog grada sa statusom države, vlastitim novcem i vladarima, do otoka tvrđave, neosvo-

VISU SE VALJA VRAĆATI

jive za Hitlerove nacističke okupatore, bastiona slobode u srcu porobljene Europe, gdje su Vrhovni štab NOVJ i Tito vodili operacije oslobođenja Dalmacije i drugih dijelova zemlje. Preko Visa je u Italiju i u El Shatt, krajem 1943. i početkom 1944. krenulo četrdesetak tisuća izbjeglica, većinom žena, djece i staraca iz Dalmacije, pred okupatorskim terorom i zločinima.

Dubrovački izletnici, za svog boravka na Visu, najprije su posjetili spomenik NOB-u u pitomoj ribarskoj Komiži, položili lоворов vijenac i odali počast poginulim viškim partizanima, kojih je dvjesta u antifašističkoj NOB svoje živote dalo slobodi i pobjedi nad fašizmom. Slijedila je šetnja mjestom, uz vodičevu kazivanje, s posebnim naglaskom na ribarsku tradiciju, a u popodnevnim satima popeli su se i na brdo Hum, koji sa svojih 586 metara visine dominira Visom. Predivni pogled na sve strane, otoci Biševo, Jabuka, Brusnik, Svetac pa Palagruža i Lastovo, makar podaleko, doimlju se kao na dlanu. Potom uz tristo skalina do Titove pećine, mjesta odakle su prije sedamdesetak godina ispisivane slavne stranice povijesti NOB. Prisjećanje na dolazak Vrhovnog štaba i Tita na Vis, poslije neuspješne operacije njemačkih okupatorskih snaga nazvane „Konjičev skok“, zapravo silovitog zračnog desanta na Drvar, 25. svibnja 1944. godine. Tito i dijelovi Vrhovnog štaba i Predsjedništva AVNOJ-a, te članovi sovjetske i američke vojne misije pri Vrhovnom štabu, uz pomoć saveznika, sovjetskim avionom su 4. lipnja 1944., iz Kupreškog polja poletjeli za Bari, a iz Barija ih je na Vis prebacio

razarač „Blackmore“ britanske ratne mornarice, koji je u zoru, 7. lipnja, pristao u komišku luku. Na Visu se Tito s pratnjom smjestio u obližnjem zaseoku Borovik gdje su dvije prirodne pećine, u kojima je Tito s najbližim suradnicima boravio do konca kolovoza, pa je tako Vis bio sjedište najviših vojnih, civilnih i političkih organa Nove Jugoslavije. Sredinom lipnja 1944. na Visu je došlo do razgovora između Tita i jugoslavenske izbjegličke vlade koju je predstavljao dr. Ivan Šubašić i tim Viškim sporazumom kraljevska vlada u izbjeglištvu priznala je nacionalne i demokratske tekovine izvođene u toku trogodišnje Narodnooslobodilačke borbe, u kojoj su postavljeni temelji demokratskom i federativnim uređenju Jugoslavije. U kasno ljeto 1944. Tito je s Visa oputovao na razgovore s Churchillom i Staljinom, s ciljem učvršćenja međunarodnog položaja, a prije odlaska, na viškoj obali je 12. rujna 1944. borcima Prve Dalmatinske prvi put govorio i o priključenju slovenskih i hrvatskih krajeva matici zemlji, izgovorivši pritom čuvenu poruku: „Tude nećemo, svoje ne damo!“

Dubrovčani su posjetili i grad Vis te najprije obišli kameni monolit, djelo kipara Antuna Augustinića, s tom čuvenom Titovom porukom. To spomen obilježje sjećanja na slavne dane anti-fašizma i borbe nepokorenog naroda, sada je, kao i mnoga druga spomen obilježja u Hrvatskoj, na žalost i sramotu, više spomenik divljaštvu među nama, jer je kameni monolit početkom prošlih devedesetih tako demoliran da se čuvene Titove riječi ne mogu ni pročitati; razbijen je u tri komada i iz gradskog parka prebačen na periferiju. Uz šetnju gradom Visom i prolaz pored rodne kuće glasovitog hrvatskog književnika Ranka Marinkovića, koji je sahranjen na mjesnom groblju u Komiži, kao i poznati dramski umjetnik Ivica Vidović, Servantes iz Malog mista, slijedio je obilazak i vrijednih zbirki u Arheološkom muzeju, gdje dominira zbirka amfora.

Krunu izleta dubrovačkih antifašista na Vis ponijela je zadnjeg dana, jedinog kako treba osunčanog, posjeta otočiću Biševo i nadaleko glasovitoj Modroj špilji. Otok Vis, oba njegova gradića, Vis i Komiža, posebna svaki na svoj način, nude svoje prirodne ljepote, svoje različitosti, svoje pećate i znamenja prošlih vremena, sve svoje vrednote, sve ono što se ne zaboravlja. Tamo jednostavno treba poći. Visu se treba vraćati.

Krešimir Ladik

Teško je i očima vjerovati! – Uništeni kameni monolit „Tuđe nećemo, svoje ne damo!“

Obmane novinara Zvonimira Despota

♦Novinar Zvonimir Despot, poznat po radikalno desničarskim političkim stavovima i komentarima, u »Večernjem listu« od 5. svibnja o.g, na stranici 25, obrudio se na predsjednika RH dr. sc. Ivu Josipovića i njegov govor održan dan ranije na komemorativnom skupu u Jasenovcu

Pod naslovom »Josipović plaši narod koji bi ga trebao izabrati«, zamjera predsjedniku I. Josipoviću što je na toj komemoraciji rekao da zlo, zbog kojeg su mnogi patili, nije nestalo, te da ono vreba i da mu ne smijemo dati priliku da se vrati.

Gospodin Despot navodi da dr. sc. Josipović upravo nevjerojatno uživa plašiti ovaj narod, koji bi ga ponovo trebao izabrati. Piše da je to, što je govorio predsjednik I. Josipović, upravo nečuveno. Koliko nam je poznato to je nečuveno samo za Zvonimira Despota i njegovim istomisljenicima. Z. Despot se pita tko još danas ima simpatiju za NDH i odgovara »Baš nitko«.

Stoga se mi, obični građani, moramo zapitati u kojoj to zemlji živi novinar Despot kada ne vidi one pojedince i grupice koji slave godišnjicu stvaranja NDH, koji se okupljaju na misama zadušnicama za ustaškog poglavnika dr. Antu Pavelića i sve one, među kojima je Z. Despot, a koji ne priznaju značaj Narodnooslobodilačke borbe i njenih istaknutih čelnih ljudi.

Isto tako, novinar Despot ne smatra neprihvatljivim skidanje ploča s ciriličnim natpisima u Vukovaru, zaboravljajući da su upravo ustaške vlasti travnja 1941. donijele prvi akt o zabrani cirilice. Kojem to civiliziranom čovjeku može smetati bilo koje pismo, osim uskogrudnim nacionalistima. Zar Z. Despot nije čuo o ispadu nogometnika Šimunića i njegovim povicima »Za dom«, niti je čuo da gotovo na svakoj utakmici dio publike više »Ubij, ubij Srbinu« i slične parole koje izravno izazivaju mržnju, ali i strah. Napadi na pojedine Rome, također za Z. Despota ništa ne znače, a upravo je dr. Josipović upozoravao na te i slične pojave kojih je, nažalost, i u nas i u svijetu sve više.

Nikada se ne smije zaboraviti da su upravo ti uskogrudni nacionalistički bojovnici, u krizno vrijeme nakon Prvog svjetskog rata, stvorili fašističku ideologiju i izazvali Svjetski rat tragičnih posljedica. Izgleda da i Z. Despotu treba tečaj iz povijesti, kako bi se upoznao do čega je dovela mržnja koju on negira, kaže se u priopćenju koje je potpisao predsjednik SABA RH Franjo Habulin.

Pula

Školarcima i dalje prenositi vrijednosti NOB-a

♦Udruga antifašističkih boraca i antifašista Pule ove će se godine ponovno javiti na europski natječaj za uspostavu edukacijskog i memorijalnog centra o stradanju Istrana od represije i zločina totalitarnih režima - talijanske fašističke vlasti i njemačke nacističke oružane sile, rečeno je na skupštini UABA, na kojoj su usvojena izvješća o prošlogodišnjem radu i planovima za tekuću godinu

Na skupu, koji su vodili predsjednik UABA-a **Livio Blašković** i tajnik **Zdravko Macura**, rečeno je da je projekt pulskog UABA lani otpao zbog svega 5 bodova, pa samo čekaju da natječaj bude otvoren kako bi ga opet kandidirali.

Podnoseći izvještaje za 2013. te planove za 2014. Macura je naveo da je lanjski kalendar događanja pulskih antifašista počeo 3. siječnja, odavanjem počasti poginulim radnicima pulskog Elektromlina koji su branili strojeve u vrijeme Angloameričke vojne uprave, a završio 3. studenog susretom antifašistički boraca Slovenije, Italije i Hrvatske u Kućibregu.

U međuvremenu je bilo puno događanja poput Dana ustanka naroda Istre i Rujanskih odluka, kada je prihvaćen njihov prijedlog o dodjeli priznanja članovima pulskog UABA. Kao posebno značajan datum ističu i Dan antifašističke borbe 22. lipnja kada je uz veliku svečanost otvoren novouređen Titov park.

- Našim zalaganjem to memorijalno mjesto ima sadržaj kakav ima, jer je tendencija bila da se stave sve biste osim Titove, rekao je Macura. Ove je godine potrebno dovršiti ispisivanje tekstova na bistama, što je, naveo je, i projektni zadatak.

Kao što su lani u sklopu Spomen-dana grada Pule i Rujanskih događaja antifašisti organizirali edukativne programe za osnovnoškolce i srednjoškolce, i ove će godine mladima prenositi vrijednosti NOB-a. Za Spomendan grada, u suradnji s mjesnim odborima, školama i Istarskim povjesnim društvom, organizirat će za djecu istraživanje o spomenicima na njihovom području.

Osnovna škola "Tone Peruško" bit će pak domaćin osnovcima Velog Vrha, Šijane i Centra u provedbi nastave zavičajne antifašističke povijesti. Uz to, 2. listopada, na Spomendan grada, postavit će spomen-ploču na kuću pokojnog

Tomaža Poropata, pulskog antifašista i inicijatora uspostave ovog dana.

Lani su pulski antifašisti raspolagali sa 156 tisuća kuna (u 2012. prihodi su bili 172 tisuće), a na svoje su aktivnosti potrošili gotovo 166 tisuća kuna (godinu prije 20-ak tisuća kuna više). Kako će se podmiriti manjak od 9.700 kuna, rekao je Macura, znat će se kada se napravi konačni obračun. Usvojen je i izvještaj Nadzornog odbora.

Pozivu za skupštinu odazvao se pulski SDP, na čelu s **Danijelom Fericem**, ali ne i predstavnici Grada i IDS-a. **Ratko Crnobori**, predsjednik Društva "Josip Broz Tito", kao gost je izvjestio da se uskoro, uslijed sve češćih fašistoidnih ispada u hrvatskom društvu, sastaje inicijativni odbor Forum antifašista, organizacije koja bi okupljala ljevičarske udruge, stranke i organizacije. Pozvao je antifašiste na Titove dane u Fažanu, kao i na tradicionalni skup u Kumrovcu.

Z. S.

•Članovi ZUABA GZ i ZŽ sastali se s predstavnicima SUBNOR-a Beograda, Kragujevca, Valjeva i Koceljeva

Tradicionalno svakog 4. svibnja, poveća skupina poklonika antifašizma iz ZUABA GZ i ZŽ posjeti Kuću cvijeća u Beogradu i položi vijenac na grob maršala Tita. Tako je bilo i ove godine. Međutim, posjet je obogaćen i dodatnim sadržajima.

Zahvaljujući najviše inicijativi članova Udruge antifašističkih boraca i antifašista „Jug“ Zagreb, trodnevni boravak u Srbiji protekao je uspješno. Položen je vijenac i žrtvama fašizma u Spomen-parku Jajinci, podno Avale, gdje je od 1941. do 1945. godine pobijeno 80 tisuća antifašista – Židova, Roma i Srba. Upriličen je i sastanak s predstavnicima SUBNOR-a Beograda. Gosti iz Hrvatske nazočili su službenoj komemoraciji u povodu obljetnice Titove smrti u Muzeju istorije Jugoslavije, na kojoj je govorio **Stevan Mirković**, general u mirovini.

U srcu Šumadije, u Kragujevcu sastali su se sa članovima SUBNOR-a, s čijim aktivnostima su ih upoznali **Željko Zirojević**, predsjednik i **Branko Dijak**, tajnik. Gradska organizacija ima 10.500 članova, prosječne dobi oko 47 godina, te vrlo dobru suradnju sa školama - učenici se brinu o održavanju spomenika iz NOB-a na tom području. Obilazak Spomen-parka 21. oktobar Šumarice posebno ih se dojmio. Nje-

ŠIRENJE SURADNJE I RAZMJENA ISKUSTAVA

snimio: J. Kota

Zagrebački antifašisti u Spomen-parku Jajinci podno Avale

mački okupatori u prvoj neprijateljskoj ofenzivi u Kragujevcu su izvršili masovni zločin. Među više tisuća zvјerski pobijenih ljudi, stradalo je nekoliko stotina daka od četvrtog do osmog razreda gimnazije, zajedno sa svojim profesorima.

U Valjevu je upriličen posjet spomeniku **Stjepanu Filipoviću**, položen je vijenac kao i u Spomen-parku Oslobođilaca Valjeva. Predsjednik SUBNOR-a **Milić Petković**, zajedno sa suradni-

ma, pozvao je antifašiste iz Zagreba i Hrvatske na obilježavanje 70. obljetnice oslobođenja grada (15. rujna). Pri kraju putovanja, položen je vijenac i cvijeće u Koceljevu na Spomenik borcima i žrtvama fašizma. Predstavnicima SUBNOR-a Beograda, Valjeva, Kragujevca i Koceljeva uručeno je nekoliko primjeraka knjiga i brošura – izdanje SABA RH, te primjerici novijih brojeva „Glasa antifašista“.

Stjepan Šafran

Josipdol

Nedavno su, za sada nepoznati počinitelji, devastirali spomenik podignut u spomen na 60 žrtava fašističkog terora i 50 poginulih boraca NOB-a u 2. svjetskom ratu, u mjestu Trojvrh - Donji Jančići, na mjesnom groblju, u općini Josipdol.

Spomen-ploča je premazana tamno crvenom bojom, a sa sve četiri strane spomenika iscrtane su svastike - kukasti križevi veličine cca 50 cm. Policija je izvršila očevid i napravila zapisnik te se očekuju daljnja

Devastiran spomenik žrtvama fašizma u Trojvrhu

postupanja i istraga, kako bi počinitelji bili primjereno sankcionirani.

Momir Jakšić

Dosta je verbalne podrške - tražimo poštivanje Ustava

• Izborna skupština Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Dubrovačko-neretvanske županije održana je u Dubrovniku u nedjelju, 11. svibnja ove godine. Skupštini su prisustvovali delegati izabranici u udrugama i podružnicama udruga antifašističkih boraca i antifašista te Društvu Tito Dubrovnik

Branko Grošeta ponovno izabran za predsjednika ZUABA Dubrovačko-neretvanske županije

Skupština je započela državnom himnom i zatim je minutom šutnje odana počast poginulim i umrlim borcima NOR-a, žrtvama fašizma i nacizma te poginulim braniteljima. Izvještaj o radu Zajednice u proteklom razdoblju podnio je predsjednik Zajednice **Branko Grošeta** i naglasio da su djelovali u uvjetima duboke gospodarske i društvene krize u Republici Hrvatskoj, čiji su uzroci i u ratnim zbivanjima prošlih devedesetih, ali svakako i u pljački započetoj otimanjem i pretvaranjem društvenog u državno vlasništvo, a nastavljeno kriminalnom pretvorbom i privatizacijom.

"Djelujemo već više od 24 godine u zemlji koja se ustavno zasniva na antifašizmu, a u kojoj antifašizam, NOB i dostignuća poslijeratne obnove, razvoja i izgradnje samoupravnog socijalizma služe kao predmet omalovažavanja i izivljavanja desnice predvođene HDZ-om i Katoličkom crkvom. Nažlost okruženi smo i onima koji se lažno predstavljaju kao socijaldemokrati, narodnjaci, ljevičari, zaštitnici radnika, koji se, uz časne izuzetke, svakodnevno dodvoravaju desnicu."

Saborska Deklaracija o antifašizmu, donesena 2005. godine, i dalje je mrtvo slovo na papiru za sve vlasti i svi napor da se počne ostvarivati u praksi ostali su bezuspješni. Deklaracija je bila i ostala argument za manipulaciju domaćom i osobito stranom javnošću. U takvom okruženju odvijao se rad naše Zajednice udruga.

Županija Dubrovačko-neretvanska u protekli četiri godine u potpunosti je ignorirala naš rad. Nismo dobili ni jedne kune za rad Zajednice. Na naše zahtjeve za prijem kod župana i upite županijskim službama o mogućnostima dobivanja županijskih sredstava radi ostvarivanja naših programa, godinama nismo dobili odgovor. Posljedice ovakvog odnosa evidentne su u izvještajima o prihodima i rashodima Zajednice u kojima je najčešće riječ o doslovno nekoliko kuna. Ipak nakon niza inicijativa uspjeli smo dogovoriti prijem kod župana **Nikole Dobroslavića**. Obećana nam je suradnja u narednom razdoblju. Prije nekoliko dana dobili smo zaključak o dodjeli sredstava za sufinanciranje obnove stradale opreme i prostora u požaru od prije četiri godine. Uplaćen nam je iznos od 20.000 kuna, koji ćemo iskoristiti u tu svrhu. Nadajmo se da je ovo pozitivna promjena te da ćemo ubuduće dobivati i sredstva za djelatnost. Materijalna situacija i struktura vlasti na nivou Županije i u brojnim jedinicama lokalne uprave i samouprave doveli su do toga da su naše ambiciozno usvojene programske smjernice za razdoblje 2011-2015 godine, u dobrom dijelu ostale neostvarene. Kada govorimo o razumijevanju vlasti na nivou lokalne uprave i samouprave u našoj županiji, moramo istaći da jedino Grad Dubrovnik, naročito njegov gradonačelnik **dr. Andro Vlahušić**, ima odgovarajuće razumijevanje i primjeren odnos prema antifašizmu, Udrizi antifašista Dubrovnik i našim aktivnostima" – rekao je uz ostalo Branko Grošeta, istaknuvši da je upravo Udruga antifašista Dubrovnik najviše doprinijela održavanju kontinuiteta i aktivnosti Zajednice, kao i da nije bilo lako ni ugodno doživljavati atake na antifašizam, podmetanja i omalovažavanja, najčešće bez mogućnosti javnog kvalitetnog odgovora. U takvim su uvjetima, u izvještajnom razdoblju ulagani napor za opstanak Zajednice, radeći koliko se moglo i znalo.

Trudili smo se dati doprinos afirmaciji hrvatskog antifašizma i njegovanju tradicija NOB. Pokrenuli smo brojne

aktivnosti na nivou Dalmacije i Hrvatske. Nažlost, za sada bez većih uspjeha na rješavanju temeljnih problema, osobito sistemskog rješenja ostvarivanja uvjeta za rad udruga, zajednica i Saveza antifašističkih boraca i antifašista, statusa sudionika NOB, obnove i zaštite spomeničke i druge baštine. Postavlja se pitanje kako dalje i to nije nimalo retoričko, već vrlo ozbiljno pitanje, pitanje svih pitanja. Desnica je neprekidno u obračunu s antifašizmom i vrlo je agresivna, braniteljske strukture koriste se za atak na antifašizam, a ljevička politikantski kalkulira. Unatoč svemu tome, nadamo se da će politikanstvo i licemjerje prema antifašizmu u Hrvatskoj postati prošlost, da će predsjednik Vlade RH **Zoran Milanović**, predsjednik Sabora **Josip Leko**, potpredsjednici vlade i pojedini ministri prestati davati lažna obećanja i manipulirati dogоворимa i da će predsjednik Republike **Ivo Josipović** prijeći s riječi na djela. Nama verbalna podrška nije potrebna. Mi tražimo da se poštuje Ustav Republike Hrvatske, Saborska Deklaracija o antifašizmu. Siti smo izjednačavanja antifašizma s komunizmom i zločinom, odnosno fašizmom. Moramo odlučno odbaciti nametnute podle teze o nužnosti prestanka rasprava o partizanima i ustašama, jer u sebi sadrže njihovo izjednačavanje" – rekao je uz ostalo Branko Grošeta.

U nastavku je donesen Statut Zajednice, usvojena programska orientacija i poslije rasprave u kojoj su sudjelovali: **Marinko Vlašić**, **Pero Novaković**, **Vanja Franić**, **Mirko Pecotić**, **Nikola Sambrailo**, **Stojan Jančić**, **Antun Gavranović**, **Ognjen Krstulović** i **Tonko Gugić**, izabrano Predsjedništvo Zajednice udruga ABA; za predsjednika **Branko Grošeta** iz Dubrovnika, za podpredsjednike **Slavenka Mušan** iz Ploča i **Mirko Pecotić** iz Smokvice, za tajnika **Zeinel Vulić** iz Dubrovnika. Za članove Predsjedništva izabrani su **Tonko Gugić** iz Vela Luke, **dr. Antun Gavranović** i **Marinko Vlašić** iz Dubrovnika, dok će se po jedan član udruge ABA Korčula i Blato uključiti naknadno.

Etička sudovanja u ime naroda

„Odzvonilo je veleizdajicama“ koči se proteklih dana u naslovu nekih portalova, među kojima je i Dnevno.hr. Pa piše taj portal da je sada konačno formiran „Hrvatski etički sud“, o kojem se „dugo pričalo“.

Inače nabrojena je na portalima momčad ekipe koja ga sačinjava, i veliča, kao da je „konačni“ sud. Sve sami etički čuveni ljudi, što se može zaključiti iz njihovih imena, povijesnih djela i lično osobnih doprinosa svemu u svačemu. Kakav bi „Hrvatski etički sud“, po tim kriterijima i mogao biti kada u njemu ne bi bio, recimo, Ante Beljo, pa još Josip Jurčević, a da ne govorimo i Zdravko Tomac. I doista oni jesu članovi, što je moglo biti očekivano obzirom na sastav i ciljeve takvog društva, a pridružili su im se i Željko Olujić i Josip Pečarić, u „Predsjedništvu“ suda.

Doduše nema u Predsjedništvu spomenutih nekih poznatih osoba, kao na primjer Slavena Letice, a pitanje je, je li razumno da nema ni Stjepana Razuma, adekvatnog povjesničara, a i još ponekih. Na primjer, nema spomenutog ni bivšeg predsjednika Vrhovnog suda Milana Vukovića, čuvenog po nekim čuvenim izjavama što se sudstva i etičkih normi tiče. No, za glavnog zapovjednika, pardon, predsjednika tog povjesnog suda izabran je glavom i bradom, iako je već prilično obrijan, Zvonimir Šeparović, kojeg poneki, ne bez razloga, nazivaju i Šepurović. I sad će, konačno, biti moguće pravo sudjenje koje može ući i u povijest „etike“, s doprinosom Belje, Šeparovića, Tomca i ostalih iz momčadske postave ekipe. Šepurović je odmah rekao, a Dnevno.hr prenio izjavu, u kojoj kaže da mora napomenuti da se oni neće baviti „sistem izdajicama, već onim velikima i ozbilnjijima“.

Dakle, izjava je ozbiljna da ozbiljnija biti ne može, a jedino je još potrebno naći veleizdajnike i da im Beljo i kompanija presude. Naravno, sudeći po događanjima iz nekih, ne tako dalekih dana, zna se - koji bi to mogli biti kriteriji. Barem iz sastava „Hrvatskog etičkog suda“, ne samo vođe suda, nego i ostalih članova iz odvjetničko - politikantskih i ostalih struktura pa i nekadašnjih ministarskih čimbenika, iz onih dana politike koja je omogućila „etičke“ pljačke i privatizacije i ostale dogodovštine.

E, sad pitanje je što će sadašnji Tomac s ondašnjim, ili sadašnji Šeparović s bivšim dvostrukim ministrom i bivšim predsjednikom viktimološkog društva i nakon toga žrtvoslovnog. Tko zna kakve će kriterije uzeti jer su bili na visokim im dužnostima funkcija.

Kad smo već kod Dnevno.hr, bez obzira na ovu temu, prenijet ćemo i objavljeno mišljenje našeg poznatog književnika i kolumniste Ante Tomića koji piše da je poduzetnik Michael Ljubas „napravio internetske portale Dnevno.hr, Dnevno.rs i Dnevno.ba, koji svojim užeglim i zagorenim nacionalističkim smećem, uvijek pod istim logotipom, marljivo hrane i poje tisuće Hrvata, Srba i Bošnjaka.“

Tomić zaključuje: „Dnevno.hr, Dnevno.rs i Dnevno.ba zapravo su spojene posude. Ustaška ponuda ovisi o četničkoj potražnji, upravo što četnička ponuda ovisi o ustaškoj potražnji. Premda će međusobno zagovarati istrebljenje, oni ne mogu jedni bez drugih. Manjaci su izravno ovisni jedni od drugih“.

No, vratimo se mi „etici“. Naime, iz zatvora se nedavno vratio Dario Kordić i susreo se s „mnogobrojnim prijateljima i poznanicima“ koji su ga dočekali u zagrebačkoj zračnoj luci. Dobrodošlicu su mu pružili i sisački biskup Vlado Košić, bračni par Šeparović, Ivić Pašalić, a, naravno i Zdravko Tomac, te mnogi drugi. Dakle, upravo i neki članovi upravo formiranog „Hrvatskog etičkog suda“.

Biskup Košić, predsjednik je Komisije Hrvatske biskupske konferencije Iustitia et pax, a na dočeku Darija Kordića u jednom trenutku, kako prenose mediji, je „poveo i kratku molitvu“.

Da bi bilo jasnije kome je posvetio molivu i kome je došao na doček, valja kazati da je Dario Kordić na Haaškom sudu 2004. godine osuđen na 25 godina zatvora. U Hrvatsku se vratio nakon odsluženih 17 godina kazne.

Kordić je osuđen za zločine protiv čovječnosti, kršenje ratnog prava i običaja i teških povreda Ženevskih konvencija. Dakle sve je povezano s „etičkim čimbenicima“ elemenata zbog kojih je doček i bio tako triumfaljan.

No, usprkos ometanju i prijetnjama, dvjestotinjak Zagrepčana prosvje-

dovalo je protiv takva dočeka ratnom zločincu Kordiću i odalo je počast žrtvama Ahmića. Prosvjedovali su i protiv crkvenoga poricanja zločina, istaknuvši pred katedralom u Zagrebu imena i prezimena 116 žrtava HVO-ova, pokolja bošnjačkih civila u Ahmićima 16. travnja 1993. Prosvjed i odaavanje počasti organizirale su nevladine organizacije za ljudska prava.

Oni koji su ometali i napadali mirne prosvjednike, vjerojatno smatraju da je veleizdaja imenovati ratnog zločinka zločincem kojeg je osudio međunarodni sud.

Inače, biskup Mile BOGOvić se oglasio u javnosti o zločinu u Dabinoj jami kod sela Brotnje u Lici, koji su „počinili partizani nakon prve ustaničke puške 27. srpnja 1941.“

I pri tome biskup nam Mile poručuje u „Slobodnoj Dalmaciji“: „Valjda je sada došlo vrijeme da se naša država jasno odredi prema tim događajima i da se više ne veliča zločin. Vrijeme je da barem ne slavimo dan kada je počelo etničko čišćenje istočne Like. Valjda je došlo vrijeme da se prestane lagati i skrivati o čemu je ovdje bilo riječi. Istina će nas oslobođiti.“

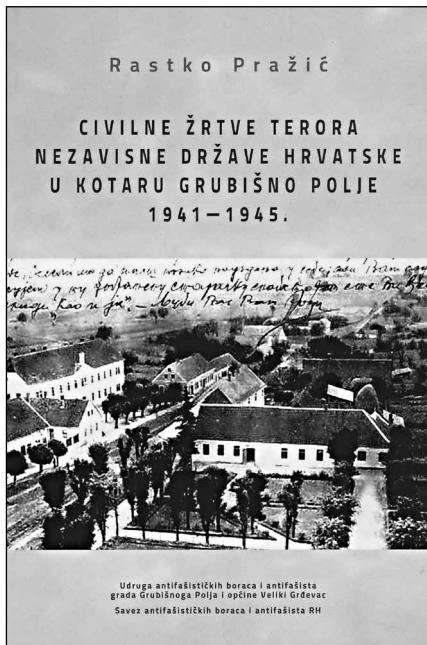
Tko se ne bi složio s biskupom Milom kada tako milo priopovijeda. Još kada bi se tako i ponašao, tko bi bio miliji od biksupsa Mile. Ali dodaje: „Ja nisam forenzičar, nego biskup i povjesničar, pa na sve ovo gledam kao na cjelinu“. Misli li i na Jadovno u kojem je ubijeno čak 40.000 ljudi, i to odmah na samom početku rata? Nije to rekao, ali možda misli, iako je svima jasno da ne misli.

„Glas koncila“ objavljuje da je formirano „Društvo za istraživanje trostrukog logora Jasenovac“ na čijem čelu je baš Stjepan Razum, a cilj je „osloboditi hrvatski narod od nametnute krvnje“. Eto tko brine o narodu, a da narod ni ne zna da je krv, niti zna tko ga tako oslobađa i od čega.

Nije nezapaženo prošla ni izjava novog ministra obrazovanja RH Vojislava Mornara koji reče da prvo ide kod kardinala Bozanića, da bi dokidao dijelove zdravstvenog odgoja, a drugi mu je potez odustajanje od građanskog odgoja, u državi u kojoj, kako upozorava Novi list, djeca misle da je »Za dom spremam!« isto što i »Dobro jutro!«.

Nove knjige

Rastko Pražić Civilne žrtve terora NDH u kotaru Grubišno Polje

Zahvaljujući angažiranju aktivista ZUABA Grubišnoga Polja i općine Veliki Grđevac i potporu SABA RH, tiskana je knjiga „Civilne žrtve terora NDH u kotaru Grubišno Polje 1941.-1945.“, autora Rastka Pražića, umirovljenog profesora povijesti.

O knjizi koja je predstavljena u središnjici SABA RH govorili su Ilijan Ranić, izdavač, mr. Ivan Fumić, potpredsjednik SABA RH, recenzent, Rade Jovičić, predsjednik ZUABA Bjelovarsko-bilogorske županije, te autor Rastko Pražić. Nazočne je pozdravio Franjo Habulin, predsjednik SABA RH.

Knjiga je posvećena civilnim žrtvama ustaške vladavine u NDH na području Grubišnog Polja i bilogorskih sela. Onima koji su bez ikakve krivnje samo zato što su Srbi, Romi ili Židovi ubijani na kućnom pragu ili na najbližem stratištu, odvođeni u logore i тамо sadistički mučeni, izglađnjivani i na kraju likvidirani. Bez optužnice, bez suda i bez presude. Uz najosnovnije povijesne informacije i podatke o kotaru Grubišno Polje i njegovim stanovnicima od vremena doseljavanja do kraja Drugog svjetskog rata, autor objavljuje i popis žrtava terora NDH na osnovi do sada pristupačnih podataka. Taj popis

sigurno nije potpun i konačan. U vremenu od 1945. godine, od završetka Drugog svjetskog rata do 1990. godine, nije sastavljen popis civilnih žrtava genocidnog terora NDH i još se ne zna za koliko žrtava nema podataka.

U knjizi su iznijeti podaci o organiziranosti i djelovanju partizanskog pokreta u kotaru Grubišno Polje i Bilogori. O NOB-u je objavljeno mnogo dokumenta i svjedočanstava, koji nedvojbeno govore o narodnooslobodilačkoj i antifašističkoj orijentaciji srpskog naroda na ovom području i šire u središnjoj Hrvatskoj i Slavoniji. To je danas pod naletom grubog revizionizma zaboravljeno ili u mnogim publikacijama posve lažno prikazano. Stoga je u knjizi prikazana i uloga Bilogske partizanske čete i Gedeona Gece Bogdanovića, najpoznatijeg bilogorskog partizana, kako bi se odbacile laži o četničkom pokretu prije i za vrijeme Drugog svjetskog rata u Bilogori.

Poglavlje – popis civilnih žrtava terora NDH na području kotara Grubišno Polje napravljen je po naseljima. U popisu, umjesto uobičajenog naslovljavanja „žrtve ustaškog terora“ upotrebljava se atribucija „žrtve terora NDH“. Svođenje svih žrtava pod naziv – žrtve ustaškog terora – navodi na zaključak da su teror u NDH vršile samo ustaše. To jednostavno nije istina – tvrdi autor. Teror je provodila država – Nezavisna Država Hrvatska odnosno cijelokupni državni aparat, ustaše, redovna vojska domobranstva, policija i oružništvo, te sudovi, iako veoma rijetko. Svođiti teror na ustaše je veliko sužavanje karakteristika te države.

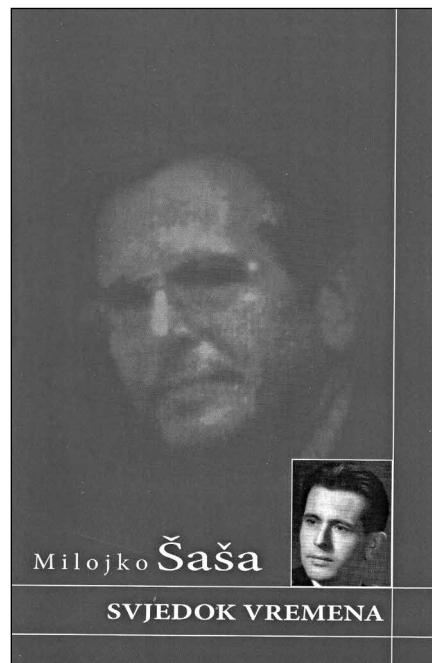
Da se radi o državnom teroru nad Srbima, Židovima, Romima kao i nad pripadnicima drugih naroda, ukoliko su označeni kao neprijatelji režima, nesumnjivo potvrđuje činjenica da ni jednoj osobi navedenoj u ovim popisima, koja je ubijena u logoru, kod kuće i na drugim stratištima, nije sudeno ili da je osuđena ili prijavljena za neko, po režim opasno djelo. Svi su oni žrtve terora države NDH. Žrtve terora NDH u popisu, koji autor objavljuje, navedena su prema mjestu stanovanja u vrijeme hapšenja i mjestu pogibije. Popis, dakako, nije konačan.

Recenzent mr. Ivan Fumić, među inim kaže: „Nastojanje autora knjige da se ne zaborave stradanja ljudi tog neljudskog režima za svaku je pohvalu. Teško je shvatiti zašto se već ranije nije nitko prihvatio tog zadatka. Može se samo prepostaviti da je to zbog tragedije koja je bila tako sveobuhvatna i strašna, da su ljudi naprosto zazirali od tog

zadatka. S obzirom da se od 1990. godine naovamo aktivirao znatan broj osoba i grupica, koje svim silama relativiziraju ustaške zločine ili ih negiraju, ovakove knjige se javljaju kao nužnost.“

B. M.

Milojko Šaša Svjedok vremena

U prostorijama SABA RH u Zagrebu promovirana je knjiga Milojka Šaše – *Svjedok vremena*. Riječ je o izboru tekstova posthumno posvećeno autoru, istaknutom prvoborcu i revolucionaru sadilovačkog kraja (Kordun), njegovim pognulim i preživjelim suborcima i napačenom narodu, kojem je posvetio sav svoj život. Kako su istaknuli promotori – dr. Svetozar Livada, član Savjeta antifašista Hrvatske, te profesori Vladimir Cvjetičanin i Nikola Lunić – Šašina humanost i visoka moralna načela, posebno njegov životni credo o suživotu i prijateljstvu hrvatskog i srpskog naroda njegovog zavičaja, služit će kao putokaz narednim mlađim naraštajima.

Knjiga je jedinstveno svjedočanstvo povijesti u svojoj vrsti, nastalo na vlastitim zapisima iz života *in status nascendi*. Dakle, vezani uz procese, toponime i ličnosti, kada su se procesi događali i odvijali, njihov autor je, kako su istaknuli promotori – klasični proleter, koji se saživio sa sudbinom pokreta kojem se priključio svim bićem iz svoje dječačke mladosti. Šašini zapisi su izvorno autentični po atmosferi vremena o kojem

svjedoči. Galerija likova koje opisuje, toponimi gdje se tragedija odvija, filmično je oslikana i pripovijedno nerijetko literarno predstavljena priča, kao da smo njoj sami prisustvovali. Širenje pokreta, žrtve, uloga pojedinaca, pogromi neslućenih razmijera, samoorganizacija, solidarnost u dramatičnim stanjima užih i širih zavičaja teku kao da ih neka nevidljiva sila redigira i oblikuje. Autor oslikava narod kao neuništivu energiju vlastitog samospasa – oslobođenja od najburjalnjeg pokreta rasizma kojeg je rasnim zakonima nametnuo fašizam. Narod ga je volio kao tribuna. Bio je nadahnuti besjednik sa isticanjem suštine i spremnosti na vlastitu žrtvu. Bio je za dijalog. Ostvario je jedinstven primjer suradnje s jednim katoličkim svećenikom, koji je spasio od sigurne smrti desetke već odvedenih srpskih seljaka. Kasnije su ga ustaše ubile bez suda.

Šaša je mnoge stvari zapisivao od-

mah tijekom događaja ili netom poslije njih, dok je mnoge zapise napravio iz još svježeg pamćenja, s kraće vremenske distance. Može se reći da su mnogi njegovi zapisi nastajali ne *post festum*, nego *in vivo* – za vrijeme događanja ili neposredno iza toga. Dakle, to nisu memoari iz dalekih vremena koji su, kao što je poznato, često varljivi i mentalno prerađeni, rekli bismo i kao takvi često nevjerodstojni. Upravo u ovom obilježju Šašinih zapisa nalazi se njihova najveća vrijednost, a to su autentičnost, vjerodostojnost i po tome povjesna značajnost. Kada se tome dodaju i ljudska obilježja njegove ličnosti, po kojima je bio poznat među svojim suborcima i narodu kraja u kojem je djelovao za vrijeme rata, a to su istinoljubivost i poštenje, humanost i bezgranična vjera u čovjeka i njegove mogućnosti da nadvlada i ona najgora ljudska zla koja ga povjesno prate, onda to samo potvrđuje ovakvu ocjenu auto-

rovihi zapisa. On je to potvrdio i svojim životnim credom bezgraničnog vjerovanja u suživot srpskog i hrvatskog naroda, unatoč groznoj činjenici da su mu ustaše ubile cijelu užu i dio šire obitelji. Sve se to dogodilo u zidinama spaljene pravoslavne crkve (izgrađene 1826. godine) u Sadilovcu, 31. srpnja 1942. godine. Za taj svoj credo Šaša se borio sve do kraja života.

Ono što fascinira u Šašinim zapisima je opis partizanskog načina ratovanja u suprotstavljanju višestruko jačem neprijatelju. To je mogao prikazati samo akter i „insider“ sa svim osobinama partizanskog ratnika i do kraja vjeran ideji vodilji – obrana naroda i domovine od okupatora i njegovih slugu. Za Šašine zapise najbitniji je njihov sadržaj (a ne forma), a on predstavlja one svjetle stranice toga mračnog dijela povijesti srpskog naroda na ovim prostorima.

B. M.

IN MEMORIAM

STJEPAN HERDOMAN 1922.-2013.

Rođen je u Martincu nedaleko Čazme. Kao napredan seljak opredijelio se za antifašistički pokret te je od 1943. bio borac u moslavačkim partizanskim jedinicama.

Odlikovan je s više ratnih odlikovanja.

Po završetku rata vratio se u svoje selo, na svoje poljoprivredno imanje te se aktivno uključio u obnovu porušene zemlje.

Bio je aktivan društveno-politički radnik i dugogodišnji član UABA Čazme.

VIKTOR VEKIĆ 1925.-2014.

Rođen je u Borovcima kod Metkovića. Po završetku Niže poljoprivredne škole u Požegi primljen je u SKOJ, a 1945. u KP. Srednju školu završava u Poreču 1949. Radio je u KNO Metković, a bio je i predsjednik Kotarskog zadružnog saveza Metkovića i Splita. Sudionik je nekoliko omladinskih radnih akcija. Od 1961. radio je na području Bjelovara u Poljoprivredno-šumarskoj, pa u Privrednoj komori

Po umirovljenju uključio se u osnivanje UABA Bjelovara i kao dugogodišnji predsjednik radio na osnivanju ZUABA Bjelovarsko-bilogorske županije. U jednom mandatu je bio član Predsjedništva SABA RH.

DUŠAN ĆUK 1926.-2014.

Rođen je 1926. godine u Zrmanji (Grčac). Aktivni je sudionik NOP od 1942. godine do oslobođenja, pri čemu sudjeluje u akcijama NOV te biva stalni kurir pri mjesnom odboru. Poslije rata zapošjava se kao PTT manipulant u PTT Zagreb. Uz rad završava srednju ekonomsku školu u Zagrebu te 1958. godine prelazi u PTT autoradiionicu Zagreb, gdje radi kao referent za opće poslove do odlaska u mirovinu 1980. godine. I u mirovini je izuzetno aktivna u Mjesnoj zajednici za što dobiva pisano Priznanje. Bio je aktivna članica Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH u UABU.Jug. Trnje Zagreb.

ŽARKO BAKOČEVIĆ 1926.-2014.

Rođen u Boki Kotorskoj. Početkom 1943. godine pristupa 1. crnogorskoj brigadi, s kojom je, na njezinom ratnom putu, dočekao kraj rata.

Nakon oslobođenja završava vojnu akademiju i pravni fakultet. Službovao je najviše u Zadru kao upravitelj pravne službe vojno-zrakoplovne baze.

Nakon umirovljenja bavio se odvjetništvom. Aktivno je djelovao u UABA Zadar. Posebno se angažirao u radu zadraskog Društva „Josip Broz Tito“.

Za svoj rad primio je više odličja i priznanja.

MARICA VUKOTIĆ KOMLENAC 1923.-2014.

Rođena je u selu Popovci nedaleko Okučana. Od 1941. je bila sudionica NOB i članica SKOJ-a. Godine 1945. postaje članicom KP, i zapošjava se u Narodnoj fronti kao službenica.

Uz rad se školje i potom zapošjava u OKSK kao tajnica, gdje ostaje do umirovljenja.

Bila je aktivna članica AFŽ, društva Naša djeca i UABA Pakrac- Lipik.

Za svoje zasluge i nesebičan rad dobila je više priznanja i Orden rada.

IVAN PRIBANIĆ 1923.-2014.

Rođen je u Vrtlinskoj nedaleko Čazme. Kao član Omladinske organizacije u svom Pobjeniku radio je na prikupljanju hrane za partizane i ilegalce te provođenju kurira.

U kolovozu 1943. uključio se u NOP kao pripadnik 1. Moslavacke brigade, potom je djelovao u Četi za vezu pri 33. Diviziji, a kasnije kao pripadnik diverzanata u odredu Ilike Gromovnika. Odlikovan je s više ratnih odlikovanja.

Nakon rata radio je u kotaru Čazme te bio upravitelj Šumarije. Bio je aktivna društveno-politički radnik i višegodišnji predsjednik UABA Čazme.

PO VE LJ A

**ANTIFAŠISTIČKA LIGA
REPUBLIKE HRVATSKE**

SAVEZ ANTIFAŠISTIČKIH BORACA I ANTIFAŠISTA RH
GRAĐANSKI ODBOR ZA LJUDSKA PRAVA
SRPSKO NARODNO VIJEĆE
DOCUMENTA – CENTAR ZA SUOČAVANJE S
PROŠLOŠĆU
ROMSKO NACIONALNO VIJEĆE
ŽIDOVSKA OPĆINA / ŠOA AKADEMIIA
ŽIDOVSKA VJERSKA ZAJEDNICA
"BET ISRAEL"
VIJEĆE ROMSKE NACIONALNE MANJINE GRADA
ZAGREBA
KUĆA LJUDSKIH PRAVA ZAGREB
MLADE ANTIFAŠISTKINJE I ANTIFAŠISTI ZAGREBA
SRPSKI DEMOKRATSKI FORUM
CENTAR ZA MIROVNE STUDIJE
B.A.B.E.
SAVEZ DRUŠTAVA JOSIP BROZ TITO
SAVEZ RATNIH I VOJNIH INVALIDA
RH (2. SVJETSKOG RATA)

Više od dva desetljeća svjedoci smo sustavnog poricanja, pa i demoniziranja antifašizma, njegovih tekovina i vrijednosti u Republici Hrvatskoj. Napori za njegovo reaffirmiranje, koji su poduzimani u razdoblju od 2000. do 2010., unatoč uloženoj energiji, donijeli su ograničene učinke.

Djelovanja kojima se poriču tekovine i vrijednosti antifašizma suprotna su temeljima ujedinjenje Europe i ustavnim temeljima Republike Hrvatske. Unatoč tome takva se djelovanja kod nas toleriraju, a nerijetko javno zagovaraju i institucionalno podržavaju.

Antifašistički spomenici, spomen-obilježja i dokumenti vezani uz antifašizam najprije su sustavno uništavani, a potom prepuni propadanju. U školskim udžbenicima i u nastavi povijesti vidljivo je kontinuirano i zabrinjavajuće odsustvo prezentacije sadržaja o historijskoj i o aktualnoj relevantnosti antifašizma za ujedinjenu Europu i sastalnu Hrvatsku. Na žalost, slična se konstatacija može reći i za javne medije i njihov odnos prema antifašizmu.

Antifašizam se na razini države danas svodi na prigodničarsko obilježavanje obljetnica nekih datuma i dogadaja koje se ne može prešutjeti, ni zaobići, mada je i to praćeno sve agresivnijim poricanjem i postepenim relativiziranjem njihove važnosti. Pri tome se zaboravlja da je antifašizam sustav vrijednosti nastao u obrani osnovnih ljudskih prava, sloboda i jednakosti, kao takav se prometnuo u programsku osnovu historijskih pokreta otpora nacijašizmu, te spasio Europu i njegine narode poput hrvatskoga.

Antifašizam se zasniva na toleranciji i otvorenosti prema drugima i drugačijima te je kao takav opreka nacijašizmu, izraslo na netoleranciju i mržnju, na veličanju nasilja i militarizma, na kultu vode, kultu nacije i dubokom preziru prema modernim političkim idejama i njihovim demokratskim sistemima. Posebno je zabrinjavajuće što

se pokušava gurnuti u zaborav, negirati ili relativizirati užasne zločine počinjene od strane nacijašističkih pokreta i državnih tvorevina, te ideologija koje su te zločine osmisile i legitimirale.

I dalje se nastoji osporiti notorna povjesna činjenica da su temelji današnje Republike Hrvatske položeni na III. zasjedanju Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske i u vrijeme II svjetskog rata, kada je većina građana i gradanici Hrvatske iz redova svih njezinih naroda, uz cijenu golemih ljudskih žrtava i razaranja, aktivno sudjelovala u borbi protiv nacijašističke okupacije i domaćih kvislinga.

Nema dovolje da su i danas mnogi građani i gradanke Hrvatske opredijeljeni humanistički i demokratski, dakle: antifašistički. No, oni nisu na adekvatan način organizirani, a to ima za posljedicu da na društvenoj sceni Hrvatske ne postoji dovoljno snažna i aktivna antifašistička snaga koja nam je toliko potrebna. Stoga mi ovdje potpisani želimo stvoriti pretpostavke da se ta snaga razvije i pretvori u promotora antifašističkih vrijednosti, kritičara politika i ideologija koje ugrožavaju antifašističke vrijednosti. Pri tom smo svjesni da antifašizam danas valja prilagoditi novim društvenim uvjetima i proširiti ga novim akterima, novim idejama kako bi se djelotvorno mogao suprotstaviti akcijama i manifestacijama u kojima je nemoguće ne prepoznati prijeteće karakteristike fašizma.

Stvaranjem zajedničke platforme i dijalogom različitih aktera i njihovih svjetonazora, antifašizam se treba konstituirati kao društveni i politički relevantan subjekt, koji će - uz otpor neofašizmu - promicati i demokratske procese, dijalog, solidarnost i kritičko promišljanje realnosti. U svrhu takvoga pozicioniranja i definiranja antifašizma u suvremenoj Hrvatskoj, osnivamo Antifašističku ligu Republike Hrvatske koja će:

- INTEGRIRATI ANTIFAŠIZAM U TEMELJE HRVATSKOGA DRUŠTVA
- SUSTAVNO SE SUPROTSTAVLJATI SVIM MANIFESTACIJAMA NACIJAŠIZMA TE JAVNO ZAHTIJEVATI DA REPUBLIKA HRVATSKA DOSLJEDNO PRIMJENJUJE USTAVNE ODREDBE O PRAVNOJ, DEMOKRATSKOJ, SEKULARNOJ I SOCIJALNO OSJETLJIVOJ DRŽAVI UZ UVĀŽAVANJE DOSTOJANSTVA RADNIKA/CA I LJUDSKOG RADA OPĆENITO
- ŠIRITI SVIJEST GRAĐANA I INSTITUCIJA DRŽAVE I LOKALNIH ZAJEDNICA, U OBRAZOVnim USTANOVAMA I MEDIJIMA, DA VLAST PROIZLAZI IZ NARODA I DA MU Pripada, DA JE ZAGARANTIRANO PRAVO SVAKOG ČOVJEKA NA SLOBODAN I DOSTOJANSTVEN ŽIVOT I RAD, TE DA SU LJUDI RAVNOPRAVNI BEZ OBZIRA NA RASNE, VJERSKE, NACIONALNE, IDEOLOŠKE, SPOLNE, SEKSUALNE I DRUGE RAZLIKE;
- ZALAGATI SE ZA ZNANSTVENO I STRUČNO ISTRAŽIVANJE POVIJESNIH DOGAĐAJA, ZLOČINA RATA I PORAČA UTEMELJENO NA ČINJENICAMA, A PROTIV NJIHOVA FALSIFICIRANJA I POVIJESNOG REVIZIONIZMA U SVIM NJEGOVIM OBЛИCIMA POSEBICE U JAVNIM NASTUPIMA I ŠKOLSKIM UDŽBENICIMA, OTVARAJUĆI VRATA DIJALOGU SVJETONAZORA U STVARANJU TOLERANTNIJEGA DRUŠTVA
- ZAHTIJEVATI OD TIJELA DRŽAVNE I LOKALNE VLASTI DA U SVOJOJ SVAKODNEVNOJ POLITICI PRAKТИCIRAJU OSTVARIVANJE ANTIFAŠISTIČKIH VRIJEDNOSTI I ŠTITE TEKOVINE ANTIFAŠIZMA;
- ŠIRITI I JAČATI SURADNJU ANTIFAŠISTIČKE LIGE REPUBLIKE HRVATSKE SA SRODnim ORGANIZACIJAMA U HRVATSKOJ, REGIJI I SVIJETU;

POTPISANE POVELJE
MOŽETE POSLATI NA ADRESU:
ANTIFAŠISTIČKA LIGA REPUBLIKE HRVATSKE
PAVLA HATZA 16
10000 ZAGREB

IME OSOBE/ORGANIZACIJE:
ADRESA:
POTPIS (ZA ORGANIZACIJE POTPIS OVLĂŠTENE OSOBE):
TELEFON:
E-MAIL:

ODRŽAN ANTIFAŠIŠTIČKI MARŠ MLADIH

•U povodu Dana pobjede nad nacizmom i fašizmom, 9. svibnja, koji je Europska unija proglašila Danom Europe, u Mariboru, Sarajevu, Beogradu, Ljubljani i Zagrebu održan je Antifašistički marš u organizaciji antifašističkih aktivista. Grupa uglavnom mlađih Zagrepčana se okupila na Trgu žrtava fašizma s kojeg su zajednički krenuli u Antifašistički marš središtem grada. Pročitali su poruke koje su stigle iz država u kojima se marš održao – Slovenije, Srbije i Hrvatske

Danas smo u situaciji da moramo reafirmirati antifašizam kao vrijednosni sustav. Ovakvi su skupovi, rečeno je, itekako potrebni, jer očito je mračna sjena fašizma i dalje prisutna.

Antifašizam nije ideološko opredjeđenje nego duboko ljudsko, kao suprotnost fašizmu koji zatire sve ono što jest ljudsko u čovjeku i društvu, poručili su aktivisti.

Na početku dvosatnog marša okupilo se oko 200 sudionika svih dobnih skupina koji su hodali gradom i pozivali građane da im se pridruže, povremeno se zaustavljeni i držali govore. Krećući se od Trga žrtava fašizma, ulicom Franje Račkoga, zatim Jurišićevom, Trgom bana Josipa Jelačića, Ilicom, Frankopanskom, Trgom maršala Tita, Masarykovom, Ulicom Petra Preradovića, Andrije Hebranga do Zrinjevca, prosvjednici su kod zgrada, na kojima se nalaze natpisi, kojima se podsjeća na stradale od fašizma, čitali njihova imena, palili svijeće, te ostavljali karanfile.

Podsjetili su i na posebnom transparentu da je 20.101 dijete umrlo u logoru Jasenovac, a na Trgu bana Jelačića došlo je do manjeg incidenta. Neki su ekstremni desničari agresivno negodovali, a sudionici marša pozvali su policiju da reagira na ustaške pozdrave.

Ispred Hrvatskog narodnog kazališta na Trgu maršala Tita istaknuli su da će se taj trg zauvijek tako zvati te nastavili marš do Zrinjevca.

Organizatori marša, ističe jedan od njih, zadovoljni su jer su uspjeli da se prvi put takav marš organizira u cijeloj regiji.

Marš su u Sloveniji i BiH također organizirale udruge slobodarskih aktivista, a u Beogradu pokret Jugoslovenski centar Tito.

Antifašistički marš održao se kao mirno okupljanje građana, a događanje su organizirale različite antifašističke udruge.

‘Fašizam je zlo na svakom jeziku’, ‘Računajte na nas’, ‘Smrt fašizmu, sloboda narodu’ bile su neke od poruka koje su se mogle pročitati na transparentima.

Okupljeni su odali počast palim antifašističkim borcima i stradalim civilima, žrtvama zločinačkih režima.

G.A.

Zagreb: Zajedničke poruke svih mlađih antifašista bile su „Smrt fašizmu, sloboda narodu“ i „No pasaran“

Sarajevo: Nacionalizam ubija

Maribor: Ne zatvarajmo oči

Obnovljeni spomenik borcima i žrtvama NOR-a u Mazinu (Gračac)